

Opinto-ohjaajien ja hiusalan opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta ja sen kehittämisestä hiusalan opintoihin haettaessa

Maarit Metsälä

Laurea-ammattikorkeakoulu

Opinto-ohjaajien ja hiusalan opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta ja sen kehittämisestä hiusalan opintoihin haettaessa

Maarit Metsälä
Estenomi (YAMK)
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2022

Maarit Metsälä

Opinto-ohjaajien ja hiusalan opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta ja sen kehittämisestä hiusalan opintoihin haettaessa

Vuosi

2022

Sivumäärä

79

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Koulutuskuntayhtymä Tavastian alueen perusopetuksen opinto-ohjaajien ja hiusalla keskeyttäneiden tai keskeyttämistä pohtivien opiskelijoiden kokemuksia nivelvaiheen ohjauksesta. Työn tavoitteena oli tehdä näkyväksi hiusalalle hakeutuneiden opiskelijoiden oppilaanohjauksen yhteydessä hiusalasta saatu tieto ja sitä kautta nostaa esille mahdollisia kehittämiskohteita. Opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppanina oli Koulutuskuntayhtymä Tavastia.

Opinnäytetyön tietoperustassa määritellään ohjaus käsitteenä ja käsitellään ohjausta perusopetuksen oppilaanohjauksen ja koulutusvalintojen näkökulmasta. Opinnäytetyössä tarkastellaan myös ohjauksen toimintaympäristöä Suomen koulutusjärjestelmässä sekä ohjauksen merkitystä koulutusvalintoihin.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa aineistoa tutkittavan ilmiön ymmärtämiseen kerättiin teemahaastattelujen avulla. Teemahaastatteluja suoritettiin kolmelle Koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntien alueen opinto-ohjaajille ja kuudelle hiusalan opiskelijalle, jotka miettivät opintojensa keskeyttämistä tai olivat jo keskeyttäneet opintonsa. Opinto-ohjaajien haastatteluilla haettiin syvällisempää ymmärrystä oppilaanohjauksesta perusopetuksessa ja opiskelijoiden haastatteluilla kartoitettiin heidän kokemuksiaan saamastaan oppilaanohjauksesta. Teemahaastatteluista saatu aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti sisältöanalyysin menetelmin.

Opinnäytetyön tulosten perusteella opinto-ohjaajat ja opiskelijat kokivat oppilaanohjauksen tärkeäksi oppiaineeksi pohdittaessa perusopetuksen jälkeisiä opintoja. Opinto-ohjaajien sekä opiskelijoiden mielestä yksilöohjauksen varattuina tunteina oli liian vähän ja ne oli sijoitettu niin etteivät ne tukeneet hakuvaihetta. Opiskelijat kokivat myös, etteivät he saaneet hiusalasta oikeanlaista tietoa tehdessään valintoja vaan saatu tieto alasta perustui usein opinto-ohjaajan omakohtaisiin kokemuksiin.

Opinnäytetyön tulosten pohjalta tärkeimmiksi kehittämiskohteiksi nousi Ammattiopisto Tavastian ja perusopetuksen yhteistyön kehittäminen. Yhteistyöltä toivottiin asiantuntijavierailuja, jotta opiskelijat saisivat hiusalasta ajankohtaista, asiantuntevaa ja oikeanlaista tietoa tehdessään valintojaan. Asiantuntijavierailujen lisäksi toivottiin TET-jaksojen suorittamismahdollisuutta hiusalalla sekä hiusalasta ja työelämäjaksoista kertovia videoita. Jatkotutkimuksena olisi tärkeää tutkia, millainen rooli oppilaitoksella ja opiskelulla on keskeyttämisiin ammatillisissa oppilaitoksissa.

Asiasanat: ammatillinen koulutus, hius- ja kauneudenhoitoalan koulutus, ohjaus, oppilaanohjaus

Maarit Metsälä

Experiences of Student Counsellors and Students of Guidance and Its Development When Applying for Hair Studies

Year

2022

Pages

79

The purpose of this thesis was to examine the experiences of student counsellors in basic education in the Tavastia region and students who have dropped out or are considering discontinuation with hair studies about the supervision in the transition phase. The aim of the work was to make visible the information obtained from the hair sector in connection with the student guidance of students who have applied to the hair sector, and thus to highlight possible areas for development. The working life partner of the thesis was Tavastia, a consortium of educational institutions.

The theoretical framework of the thesis defines guidance as a concept and discusses guidance from the perspective of student guidance and educational choices in basic education. The thesis also examines the operating environment of supervision in the Finnish education system and the importance of guidance in educational choices.

The thesis is a qualitative study in which material for understanding the phenomenon studied was collected through thematic interviews. The thematic interviews were conducted for three student counsellors in the Tavastia member municipalities and six hair students who were considering dropping out of their studies or had already discontinued their studies. The interviews with the student counsellors sought a deeper understanding of student guidance in basic education, and the interview with the students surveyed their experiences of student guidance. The material obtained from the thematic interviews was analysed by means of data-based content analysis.

Based on the interviews, student counsellors and students perceived student counseling as an important subject when considering post-primary education. The student counsellors as well as students felt that there were too few individual tutoring hours and they were scheduled so that they did not support the application to study phase. Students also felt that they did not get the right kind of information about the haircare sector when making choices, but that the information they received about the field was often based on the student instructor's personal experiences.

Based on the results of the thesis, the most important development targets became the development of co-operation between Tavastia Vocational College and basic education. Expert visits were requested from the co-operation in order to provide students with up-to-date, expert and correct information on the hair sector when making their choices. In addition to the expert visits, the possibility of performing work practice programs in the haircare sector and videos about working life traineeships were hoped for. As further research, it would be important to investigate the role of the educational institution and study-related factors in dropouts in vocational schools.

Keywords: vocational training, hair and beauty education, guidance, student guidance

Sisällys

1	Johdanto	10
2	Ohjausympäristön tarkastelu	11
2.1	Suomen koulutusjärjestelmä ja oppivelvollisuuden korottaminen	11
2.2	Ammatillinen koulutus sekä hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinto	13
2.3	Koulutuskuntayhtyä Tavastia	16
2.4	Nivelvaihe ja hakeutuminen toisen asteen koulutukseen	17
2.5	Valintojen haasteellisuus ja keskeyttämiset	19
3	Ohjaus	22
3.1	Ohjaus käsitteenä	22
3.2	Ohjauksen tehtävät, tavoitteet ja toimijat perusopetuksessa	25
3.3	Holistinen ohjausmalli oppilaanohjauksessa	27
3.4	Koulutus- ja ammatinvalinnan ohjaus perusopetuksessa	29
3.5	Oppilaitos- ja työelämäyhteistyö oppilaanohjauksen tukena	32
4	Tutkimusmenetelmälliset ratkaisut	34
4.1	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja kehittämiskysymykset	34
4.2	Tutkimusmenetelmät	36
4.2.1	Teemahaastattelu	37
4.1.2	Opinto-ohjaajien teemahaastattelujen toteutus	38
4.1.3	Opiskelijoiden teemahaastattelun toteutus	39
4.1.5	Teemahaastattelujen litterointi ja analysointi	40
5	Tulokset	44
5.1	Opinto-ohjaajien teemahaastattelut	45
5.1.2	Oppilaanohjaus	45
5.1.2	Ohjauksen sisällöt ja ohjauksen tukena käytetty oheismateriaali	48
5.2.3	Kehittämistarpeet opinto-ohjaajien näkökulmasta	50
5.2	Opiskelijoiden teemahaastattelut	52
5.2.1	Oppilaanohjaus	52
5.2.2	Ohjauksen sisällöt ja ohjauksen tukena käytetty oheismateriaali	55
5.2.3	Kehittämistarpeet nuorten näkökulmasta	58
5.2.4	Kehittämisehdotukset Ammattiopisto Tavastialle	60
6.	Johtopäätökset	61
7.	Pohdinta	65
	Lähteet	67
	Kuviot	75
	Liitteet	76

1 Johdanto

Hiusalalle hakeutuu vuosittain yhteishaun kautta noin 1300 peruskoulunsa päättävää nuorta. Usealle opiskelunsa aloittavalle nuorelle hiusala on ensimmäinen hakutoive ja lapsuusiän unelma ammatti. Hiusalalla aloittaneista nuorista kaikki eivät kuitenkaan valmistu alalle vaan keskeyttävät opintonsa tai opinnot pitkittyvät motivaatiopulan vuoksi. Usein opiskelun keskeyttämisten ja motivaatiopulan taustalla on vääräksi koettu alavalinta. Pekkarisen ja Myllyniemen (2017, 45) mukaan nuorten syy keskeyttää opintonsa on ylivoimaisesti väärä alavalinta. Toiseksi syyksi he mainitsevat, ettei opiskeltavalla koulutusalla annettava opetus vastannut nuoren ennakkokäsityksiä. Ennakkokäsityksien taustalla on usein väärät luulot opiskeltavasta alasta, mutta myös heikot ennakkotiedot ja vähäiseksi jäänyt oppilaanohjaus perusopetuksessa. Ammattiopisto Tavastiassa hiusalan opinnot keskeytetään useasti väärän alavallinnan vuoksi. Opintonsa keskeyttävät nuoret kokevat, ettei opiskeltava ala vastaa hakeutumisvaiheen oppilaanohjauksessa saatua kuvaa.

Oppilaanohjaus on noussut jälleen koulutuspoliittisen huomion kohteeksi oppivelvollisuuden laajentumisen vuoksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on käynnistänyt osana oppivelvollisuuden laajenemista opinto-ohjauksen kehittämisohjelman, jonka tarkoituksena on kehittää perusopetuksen ja toisen asteen oppilaanohjausta. Kehittämisohjelma jatkuu vuoteen 2022 ja sen tavoitteena on tukea, kehittää ja vahvistaa oppilaanohjauksen toteuttamista, toimintatapoja, yhteistyötä, systemaattisuutta sekä jatkumoa perusopetuksesta toiselle asteelle. Kehittämisohjelmassa perusopetuksen oppilaanohjauksen tavoitteina on mahdollistaa tehostettu henkilökohtainen ohjaus, vahvistaa hakuvaiheen oppilaanohjausta, parantaa TET-jaksojen laatua, tukea ja tunnistaa oppilaan vahvuuksia sekä purkaa sukupuolisegregaatioita. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Koulutuskuntayhtymä Tavastian alueen perusopetuksen opinto-ohjaajien ja hiusalalla opiskelevien keskeyttämistä pohtivien sekä hiusalan opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden kokemuksia hakuvaiheen oppilaanohjauksesta ja sen mahdollisista kehittämistarpeista toisen asteen koulutuksen tarjoajan näkökulmasta. Työn tavoitteena oli tehdä näkyväksi hiusalalle hakeutuneiden opiskelijoiden oppilaanohjauksen yhteydessä hiusalasta saatu tieto ja sitä kautta nostaa esille mahdollisia kehittämiskohteita, jotta hiusalalle hakeutuvat peruskoulunsa päättävät nuoret saisivat alasta riittävän kattavaa ja oikeanlaista tietoa.

Opinnäytetyön tietoperustan alussa tarkastellaan ensin ympäristöä, jossa ohjaus tapahtuu. Seuraavaksi työssä käsitellään ohjausta, jota tarkastellaan perusopetuksen oppilaanohjauksen ja koulutusvalintojen kautta. Tietoperustassa ohjausta määritellään käsitteenä, selvitetään

ohjauksen tehtäviä, tavoitteita ja toimijoita, perehdytään perusopetuksen oppilaanohjauksen ohjausmalliin, selvitetään ohjauksen merkitystä koulutus ja ammatinvalinnassa sekä oppilaitos ja työelämä yhteistyön tukijana. Työn lopussa esitellään opinnäytetyön toteuttamista sekä saatuja tuloksia ja kehittämisehdotuksia.

2 Ohjausympäristön tarkastelu

Työni tässä luvussa tarkastellaan ympäristöä, jossa ohjaus tapahtuu. Ensimmäisessä kappaleessa tarkastellaan Suomen koulutusjärjestelmää ja oppivelvollisuuden korottamista. Toinen kappale käsittelee toisen asteen opintoja, hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkintoa ja sen muodostumista. Opinnäytetyön kohdeorganisaatiota esitellään kolmannessa kappaleessa ja neljännessä kappaleessa käsitellään nivelvaihetta ja hakeutumista toisen asteen koulutukseen. Viimeisessä kappaleessa tarkastellaan valintojen haasteellisuutta ja opintojen keskeyttämistä.

2.1 Suomen koulutusjärjestelmä ja oppivelvollisuuden korottaminen

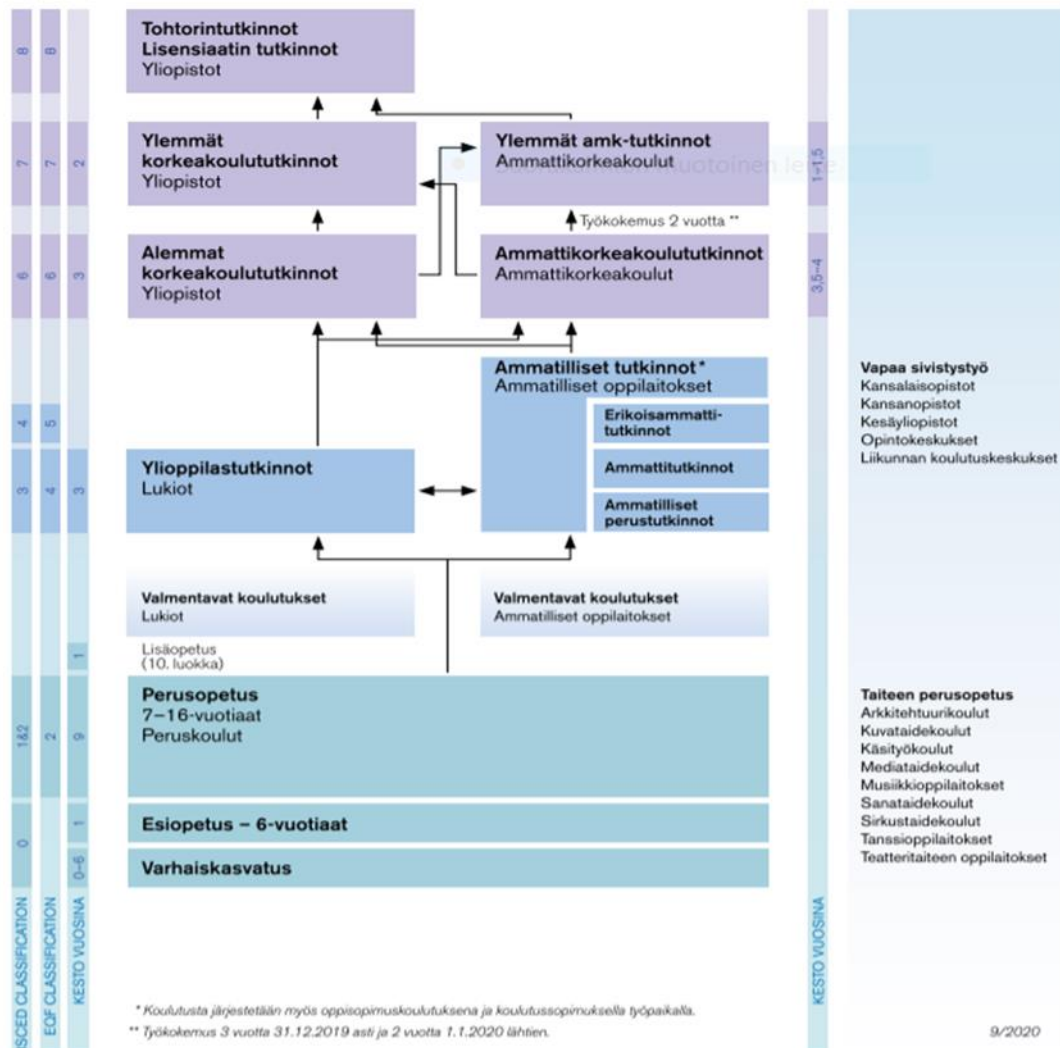
Suomen koulutusjärjestelmä rakentuu varhaiskasvatuksesta, esi- ja perusopetuksesta, toisen asteen koulutuksesta, korkea-asteen koulutuksesta, aikuiskoulutuksesta, vapaasta sivistystyöstä ja taiteen perusopetuksesta. Varhaiskasvatus on suunnattu lapsille vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogiikkaan perustuvaa kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Suomessa lasten oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta. Ennen oppivelvollisuuden alkamista lasten on osallistuttava esiopetukseen tai muuhun toimintaan, joka saavuttaa esiopetuksen tavoitteet. Esiopetuksen tehtävä on lapsen oppimisedellytyksien parantaminen. Esiopetuksen jälkeen lapsi aloittaa perusopetukseen, joka sisältää vuosiluokat 1-9. Perusopetuksen jälkeen kuusitoistavuotias nuori siirtyy laajennetun oppivelvollisuuden myötä toisen asteen koulutukseen, jonka muotoja ovat lukio- ja ammatillinen koulutus. (Opetus ja kulttuuriministeriö, 2020a)

Lukiokoulutus on yleissivistävää koulutusta eikä se anna ammatillista pätevyyttä. Lukiokoulutuksen jälkeen suoritetaan valtakunnallinen ylioppilastutkinto. Ammatillinen koulutus on tutkinto, joka johtaa ammatilliseen perustutkintoon. Ammatillisesta perustutkinnosta saadaan ammattialalla vaadittavat perustaidot. Lukion ja ammatillisen tutkinnon suorittaminen antaa opiskelijalle kelpoisuuden jatkaa opintojaan korkea-asteen opinnoissa sekä ammattikorkeakoulussa, että yliopistossa. (Opetus ja kulttuuriministeriö, 2020a.)

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen sijaan nuori voi hakeutua opiskelemaan peruskoulun jälkeiseen lisäopetukseen eli kymppiluokalle, ammatilliseen (VALMA) tai lukiokoulutukseen (LUVA) valmentavaan koulutukseen. Elokuussa 2022 perusopetuksen lisäopetus, VALMA ja LUVA yhdistyvät ja muodostavat uuden tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen

(TUVA). (Vipunen, 2021a.) TUVA:ssa on yhdistetty perusopetuksen lisäopetus, lukioon ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus. TUVA-koulutus ei ole toisen asteen tutkinto vaan se on tarkoitettu nuorille ja aikuisille, jotka tarvitsevat tukea ja valmiuksia siirtyäkseen lukio- tai ammatilliseen koulutukseen. (Opetushallitus 2021a.)

SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

Kuvio 1: Suomen koulutusjärjestelmä (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020a).

Viimeisen kahden hallitusohjelman tavoitteena on ollut, että kaikilla koulutusasteilla koulutus- ja osaamistaso nousevat, opiskelijoiden oppimiserot kaventuvat, koulutuksellinen tasearvo lisääntyy ja yhdenvertaisuus kasvaa sekä lasten ja nuorten hyvinvointi lisääntyvät. Opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistellun oppivelvollisuuden laajenemista koskevan hankkeen tavoitteena on, että jokainen peruskoulunsa päättävä nuori suorittaa toisen asteen koulutuksen ja oppivelvollisuusikä korotetaan 18 ikävuoteen. Oppivelvollisuusiän korottamisella

pyritään vähentämään koulutuksen keskeyttämistä kriittisessä nivelvaiheessa sekä pidentää nuorten työssäolo aikaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020b; HE 173/2020.)

Uusi oppivelvollisuuslaki astui voimaan 1.8.2021, mutta hakeutumisvelvoitetta koskevat säännökset tulivat voimaan 1.1.2021. Lakia sovelletaan kaikkiin niihin opiskelijoihin, jotka keväällä 2021 ovat peruskoulunsa päättäviä 9. luokkalaisia nuoria. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että peruskoulunsa päättävän nuoren on hakeuduttava peruskoulun päätyttyä toisen asteen koulutukseen tai tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen. Hakeutumisvelvoite jatkuu niin kauan, kunnes oppivelvollinen on vahvistanut opiskelupaikkansa. Oppivelvollisuus katsotaan päättyneeksi, kun nuori saavuttaa 18-vuoden iän tai suorittaa ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon tätä aiemmin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020b.)

2.2 Ammatillinen koulutus sekä hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinto

Ammatillisella koulutuksella tarkoitetaan tutkintoon johtavaa ammatillista peruskoulutusta, jota järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa sekä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa. Ammatillinen koulutus on tarkoitettu peruskoulun päättävälle nuorille, muille ammatillista tutkintoa vaille oleville ja aikuisille, jotka työskentelevät ilman ammatillista tutkintoa. (Opetushallitus, 2021b). Ammatillisessa koulutuksessa tutkinnon suorittajat opiskelevat ammatillisia taitoja ja hankkivat osaamista tulevaan ammattiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallintoalaan kuuluvaa ammatillista koulutusta säätelee laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017. Lain ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) 1 luvun 2§:ssä määritellään ammatillisen koulutuksen tarkoitusta seuraavasti: *”tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena on kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista, antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta, kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin, edistää työllisyyttä, antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua. Tässä laissa tarkoitettun koulutuksen tarkoituksena on lisäksi edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista. Tässä laissa tarkoitettun koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittämisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.”* (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017.)

Ammatillinen koulutuksen tutkintorakenne koostuu 1.1.2022 alkaen 42 ammatillisesta perustutkinnosta ja yli sadasta osaamisalasta. Ammatillisen koulutuksen voi suorittaa seuraavilla aloilla: humanistiset ja taidealat, kauppa ja hallinto, luonnontieteet, tietojenkäsittely ja tietoliikenne, tekniikan alat, maa- ja metsätalousalat, terveys- ja hyvinvointialat tai palvelualalla. Lisäksi opiskelija voi useamassa ammatillisessa oppilaitoksessa opiskella ammatillisen perustutkinnon yhteydessä ylioppilastutkinnon. (Opetushallitus 2022a.)

Ammatillinen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispisteestä (osp) ja niistä 145 osp on ammatillisen tutkinnon osia ja 35 osp yhteisiä tutkinnon osia. Ammatillisen tutkinnon osat jakautuvat pakollisiin ja valinnaisiin tutkinnon osiin. Pakollisten tutkinnon osien tarkoituksena on varmistaa, että opiskelija saavuttaa tutkinnossa vaadittavan keskeisen osaamisen. Valinnaisilla tutkinnon osilla mahdollistetaan opiskelijalle osaamisen syventäminen tai ammattitaidon laajentaminen eri työtehtäviin. Yhteisten tutkinnon osien tarkoituksena on vahvistaa opiskelijan elinikäisen oppimisen valmiuksia. Osa ammatillisen tutkinnon opinnoista suoritetaan työpaikalla koulutusopimuksella tai vaihtoehtoisesti oppisopimuksella. (Ammatti - osaaja; Opetushallitus 2022a.) Ammatillisen perustutkinnon tavoitteena on antaa suorittajalleen laajalaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä antaa opiskelijalle erikoituneempaa ja työelämän edellyttämää osaamista vähintään yhdellä työelämän osa-alueella. (Opetushallitus 2022a.)

Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon perusteet (2018) määrittelevät opintojen ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Perusteet sisältävät myös määräykset osaamisaloista, tutkintonimikkeistä, tutkinnon muodostumisesta ja osaamisen arvioinnista. Tutkinnon perusteet ovat määräys, joka ohjaa koulutuksen järjestämistä sekä opiskelijoiden henkilökohtaisten opintopolkujen suunnittelua ja toteuttamista (Opetushallitus 2022b).

Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon laajuus on 180 osp ja se muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osp) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osp). Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinto muodostuu neljästä osaamisalasta: hius- ja kauneudenhoidon neuvonnan osaamisalasta, ihon hoidon osaamisalasta, kampaajatyön osaamisalasta ja parturityön osaamisalasta. Tutkintonimikkeet määräytyvät osaamisalojen mukaan kosmetiikkaneuvoja, kosmetologi, kampaaja ja parturi. (Opetushallitus 2018, 1.)

Hius- ja kauneudenhoitoalan sisältämät ammatilliset tutkinnon osat jakautuvat pakollisiin ja valinnaisiin tutkinnon osiin. Pakollisten tutkinnon osien määrä vaihtelee osaamisalan mukaan. Kampaajan- ja parturityön osaamisalat sisältävät kaksi pakollista tutkinnon osaa (40 osp): kampaajapalvelut (25 osp) ja myyntityö ja asiakaslähtöinen palvelu hius- ja kauneudenhoitoalalla (15 osp). Valinnaiset tutkinnon osat muodostuvat kahdesta eri ryhmästä: valinnaisista tutkinnon osista 1 ja 2. Valinnaiset tutkinnon osat muodostavat osaamisalan ydinosaamisen yhdessä pakollisten tutkinnon osien kanssa. Pakollisten ja valinnaisten tutkinnon osien lisäksi perustutkintoon sisältyy yhteisiä tutkinnon osia (35 osp). Kampaajan- ja parturityön osaamisalaan voidaan sisällyttää myös 5-15 osp:tä paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia, tutkinnon osia toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta, korkeakouluopinnoista tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueista, lukio-opinnoista tai muista jatko-opintovalmiuksia tukevista opinnoista. (Opetushallitus 2018, 1, 3-4.)

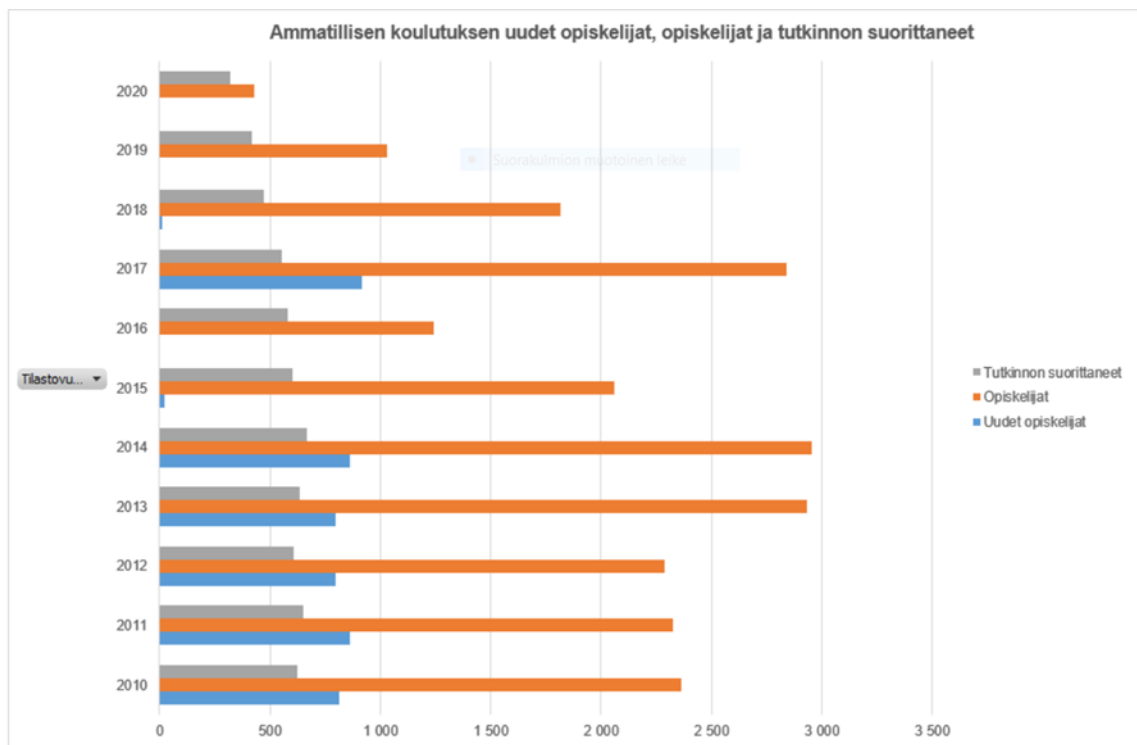
Kampaajatyön osaamisala 145 osp	
Pakolliset tutkinnon osat 40 osp <ul style="list-style-type: none"> • Kampaajapalvelut 25 osp • Myyntityö ja asiakaslähtöinen palvelu hius- ja kauneudenhoitoalalla 15 osp 	
Valinnaiset tutkinnon osat 1 (45-80 osp) <ul style="list-style-type: none"> • Hiusten- ja hiuspohjan hoitopalvelut 15 osp • Juhla- ja teemakampauspalvelut 15 osp • Rakennekäsittelypalvelut 15 osp • Värjäyspalvelut • Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp 	Valinnaiset tutkinnon osat 2 (25-60 osp) <ul style="list-style-type: none"> • Ehostuspalvelut 15 osp • Hius- ja kauneudenhoidon neuvontapalvelut 25 osp • Huippuosajana toimiminen 15 osp • Jalka- ja käsihoitopalvelut 20 osp • Kasvohoitopalvelut 35 osp • Kylpylähoitopalvelut 15 osp • Parturipalvelut 25 osp • Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen 5 osp
<ul style="list-style-type: none"> • Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa 5-15 osp • Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 5-15 osp • Korkeakouluopinnot 5-15 osp • Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio opintoja tai muita jatko-opintoja valmiuksia tukevia opintoja 5-15 osp 	
Yhteiset tutkinnon osat 35 osp <ul style="list-style-type: none"> • Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen 11 osp • Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen 6 osp • Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen 9 osp 	

Kuvio 2: Kampaajatyön osaamisalan muodostuminen mukailten ePerusteet. (Opetushallitus 2017, 3-4.)

Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon tarkoituksena on antaa suorittajalleen laaja-alainen perusosaaminen ja erikoistuneempi osaaminen osaamisalan mukaan. Perustutkinnon perusosaamisen tavoitteena on, että parturi- tai kampaajaosaamisalan suorittanut henkilö osaa ammattitaitoisesti palvella asiakasta erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa sekä myydä hiusalan tuotteita ja palveluista. Aikaspalvelu- ja myyntitaitojen lisäksi alalla toimiva henkilön on osattava perustutkinnon suorittamisen jälkeen toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa ja työyhteisössä sekä noudattaa työskentelyssään työ- ja asiakasturvallisuutta.

Erikoistuneemman osaamisen tavoitteiden mukaan parturi- tai kampaajaosaamisalan suorittanut henkilö osaa suunnitella ja tehdä asiakkaalle hiusten- ja parran alueelle kohdistuvia ammatillisia töitä.

Vuosien 2010-2017 parturi-kampaajan perustutkinnon ikäryhmästä 15-19-vuotiaat suoritti noin 500 henkilöä. Kuviosta kaksi käy ilmi, että Parturi-kampaajan perustutkinnon perusteiden uudistumisen jälkeen vuonna 2018 valmistuvien määrä on hivenen laskenut. Vuonna 2020 noin 400 opiskelijaa suoritti kampaajan- tai parturin osaamisalan koko tutkinnon ikäryhmässä 15-19-vuotiaat. (Vipunen 2021.)

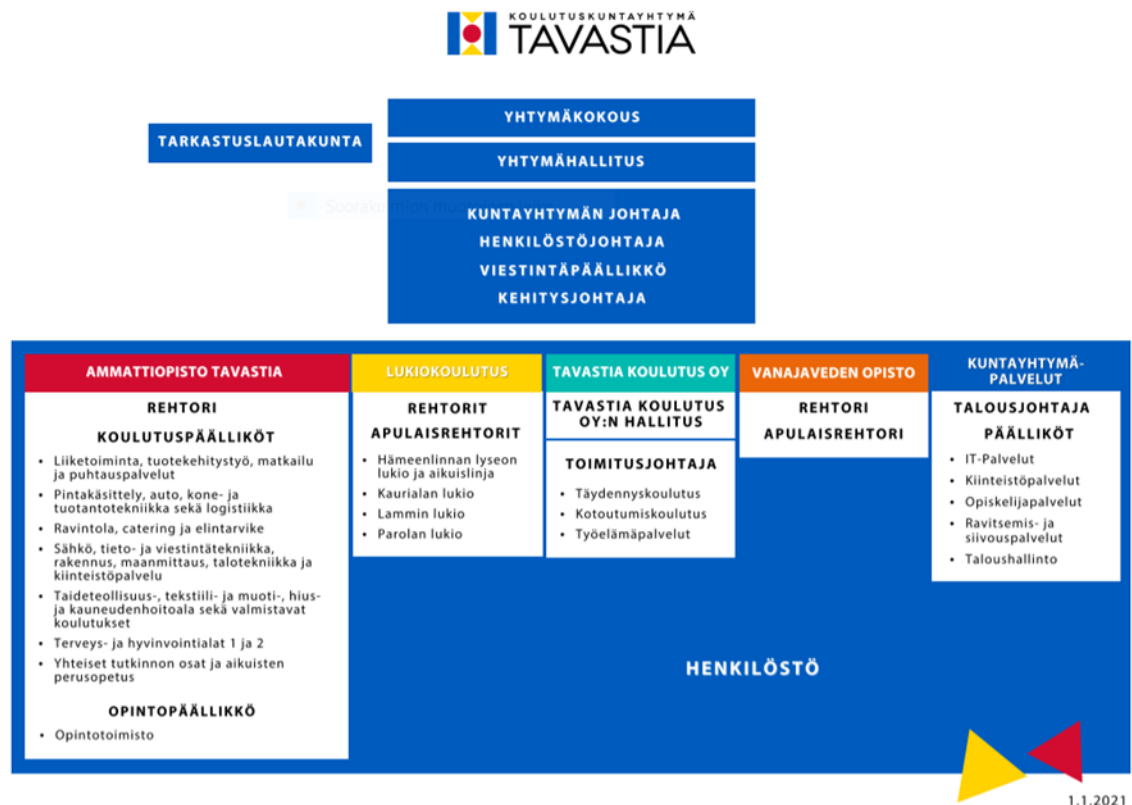
Kuvio 3: Parturi-kampaajan perustutkinnon, kampaajan- tai parturityön osaamisalan uudet opiskelijat, opiskelijat ja tutkinnon suorittaneet ikäryhmässä 15-19-vuotta (Vipunen 2021).

2.3 Koulutuskuntayhtyä Tavastia

Koulutuskuntayhtymä Tavastia on koulutuskuntayhtymä, joka sijaitsee Hämeenlinnassa Kanta-Hämeen alueella. Koulutuskuntayhtymän ylläpitäjinä toimii kuusi jäsenkuntaa: Akaa, Hattula, Hämeenlinna, Janakkala, Pälkäne ja Urjala. Koulutuskuntayhtymään kuuluu Ammattiopisto Tavastia, Kaurialan lukio, Hämeenlinnan lyseon lukio, Lammin lukio, Parolan lukio, Vanajaveden opisto ja Tavastia Koulutus Oy. Ammattiopisto Tavastia on monialainen ammattioppilaitos, joka tarjoaa tutkintotavoitteista ammatillista koulutusta nuorille sekä aikuisille ja

maahanmuuttajien aikuisten perusopetusta. Täydennyskoulutusta järjestetään Tavastia Koulutus Oy:n kautta. (Tavastia koulutuskuntayhtymä laatukäsikirja 2021.)

Opiskelijoita ammattiopistossa ja lukiossa on yhteensä 5000 ja Vanajaveden opistossa 11 000. Ammattiopisto Tavastiaan ja lukioihin hakeutuu vuosittain yhteishaun kautta noin 1000 opiskelijaa ja aloituspaikkoja Ammattiopisto Tavastiassa on noin 600. (Tavastia koulutuskuntayhtymä laatukäsikirja 2021.)

Kuvio 4: Koulutuskuntayhtymä Tavastian organisaatiokaavio (Tavastia koulutuskuntayhtymä laatukäsikirja 2021).

Ammattiopisto Tavastiassa järjestetään hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon kampaajatyön- sekä parturityön osaamisalan koulutusta. Vuonna 2020 näihin koulutuksiin hakeutui 102 perusopetuksensa päättävää nuorta, joista ensisijaisia hakijoita on noin 27. Aloituspaikkoja Ammattiopisto Tavastiassa peruskoulunsa päättävälle hakijoille on 16. (Vipunen, 2021.)

2.4 Nivelvaihe ja hakeutuminen toisen asteen koulutukseen

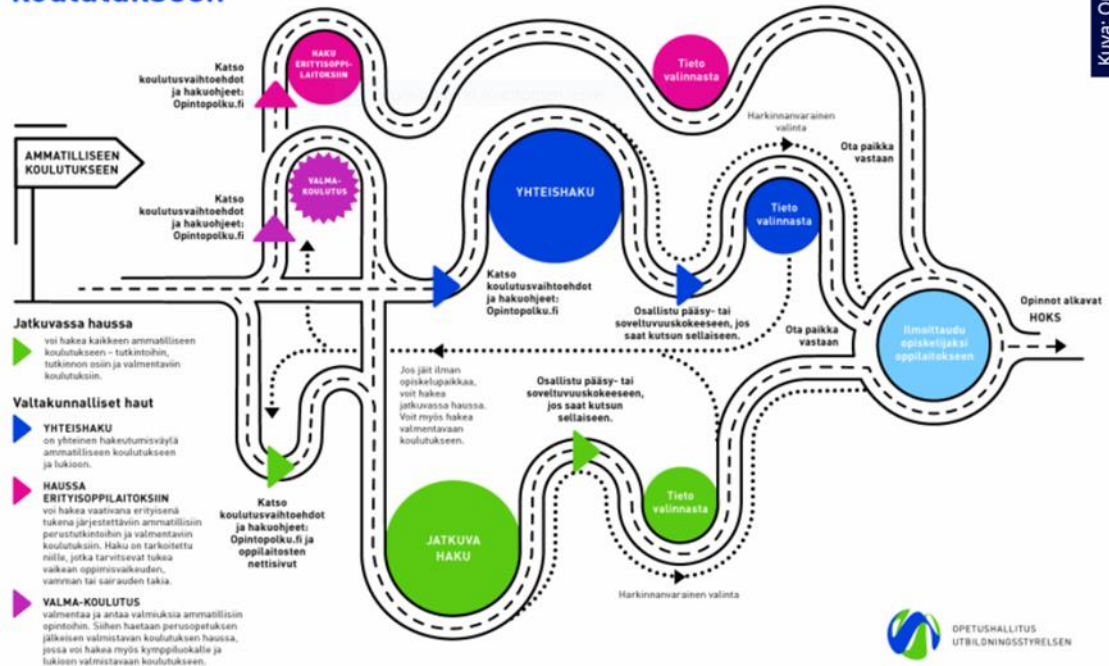
Perusopetuksesta toiselle asteelle siirtymistä kutsutaan yleisesti nivelvaiheeksi ja usein tämä kohta on nuoren opintopolussa kriittinen vaihe. Nivelvaiheessa nuori joutuu tekemään valintoja jatko-opinnoistaan. Blomin, Hirvolan, Linnan, ja Oleniuksen (2005, 10-11) mukaan nivelvaihetta ei ole yksinomaan kahden koulutusasteen välinen taitekohta vaan se on pidempi

siirtymävaihe, jonka aikana nuoret asteittain selkiinnyttävät omia suuntautumisiaan koulutuksen ja elämänsä suhteen. Perusopetuksen tehtävä on tukea moniammatillisesti nuorta tässä kriittisessä nivelvaiheessa, jotta nuoren koulutusvalinnat onnistuisivat. Tässä opinnäytetyössä tullaan tarkastelemaan oppilaanohjausta perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa.

Suomessa nuoret hakeutuvat ammatilliseen peruskoulutukseen valtakunnallisen yhteishakujärjestelmän kautta, jota säädellään valtioneuvoston asetuksella. Yhteishakujärjestelmässä nuoret voivat hakea enintään seitsemään haluamaansa koulutukseen. Ensimmäiseksi lomakkeelle sijoitetaan mieluisin hakutoive. (Opintopolku 2021.) Hakeutumisvaiheessa perusopetuksen opinto-ohjaajat ohjaavat nuoria valitsemaan jokaiseen seitsemään hakuvaihtoehtoon koulutuksen, jotta koulutuspaikan saaminen varmistuu. Usein hakeutumisvaiheessa nuori saattaa valita kahdelle viimeiselle hakupaikalle koulutuksen, jota ei ole useinkaan mietitty kovinkaan tarkkaan. (Hirvonen & Muuronen 2014, 31.)

Ammatilliseen koulutukseen voi hakeutua valtakunnallisen yhteishaun lisäksi myös jatkuvan haun kautta. Jatkuvan haun kautta opiskelijaksi voi hakeutua joustavasti ympäri vuoden. Koulutuksen järjestäjä päättää jatkuvassa haussa hakuajoista ja muista hakemiseen liittyvistä menettelyistä. Yhteishaku, joka järjestetään keväisin helmi-maaliskuussa valtakunnallisesti, on tarkoitettu peruskoulunsa päättävälle tai valmentavan koulutuksen päättävälle nuorille. Yhteishaun tarkoitus on tukea perusopetuksen päättävien nuorien siirtymistä suoraan jatko-opintoihin suorittamaan ammatillinen perustutkinto tai yleissivistävä lukio koulutus. Yhteishaun kautta opiskelijaksi voi hakeutua myös henkilöt, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Opiskelija, joka jää ilman opiskelupaikkaa yhteishaussa ohjataan hakeutumaan jatkuvan haun kautta uudelleen koulutuksiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö.) Yhteishaun kautta haettaviin ammatillisiin koulutuksiin ja lukiokoulutuksiin haetaan opintopolku.fi kautta, josta löytyy hakeutumislomake. (Opintopolku 2021.)

Näin haet ammatilliseen koulutukseen

Kuva: Opetushallitus

Kuvio 5: Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen (Opetushallitus 2019).

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuneet opiskelijat valitaan opiskelijoiksi pisteytyksen kautta. Opiskelijat saavat pisteitä peruskoulun suoritusvuodesta, yleisestä koulumenestyksestä, painoettavista arvosanoista sekä ensisijaisesta hakutoiveestaan. Edellä mainittujen pisteiden lisäksi opiskelijat voivat saada pisteitä ammattioppilaitoksien soveltuvuus- ja pääsykokeista, joiden tarkoituksena on lisätä hakijoiden yhdenvertaista kohtelua ja tukea soveltuvien hakijoiden pääsyä koulutukseen. (Opintopolku 2022.)

2.5 Valintojen haasteellisuus ja keskeyttämiset

Nuorten koulutus- ja ammatinvalintoja voidaan tarkastella eri näkökulmista. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan opiskelijan nivelvaiheessa saaman ohjautta ja sen mahdollista kehittämistä. Ammatinvalinta ei ole aina helppoa, koska siihen vaikuttaa jokaisen ihmisen oma elämäntie ja tietoisuus omista päämääristä. Osa ihmisistä tiedostaa hyvin varhain tulevan ammatinsa ja osa taas tekee valintojaan myöhemmin sekä useampaan kertaan elämänsä aikana. Nuorelle ammatinvalinta ja koulutukseen hakeutuminen voivat olla usein haastavia kokemuksia, koska ne saattavat osua kohtaan, jossa nuori ei ole vielä psyykkisesti valmis valitsemaan tulevaa koulutusala ja sitoutumaan siihen. (Mulari 2013, 16.)

Suomen koulutusjärjestelmässä yhteishaku jakaa nuoret yleensä koulumenestyksen mukaan ammatilliseen ja lukio koulutukseen menijöihin. Nuoret kokevat useasti yhteishaun pakko

valinnan paikkana, jossa he joutuvat valitsemaan runsaasta koulutusalarjonnasta ja ammattien määrästä itselleen sopivimman. (Ahola & Kivelä, 2007, 37-38.) Valintaa vaikeuttaa useasti myös opiskelupolkujen epäselvyys. Koulussa saatu ohjaus on usein nuoren mielestä riittämätöntä ja tieto eri koulutusaloista vähäistä. Nuorelle eri ammattien hahmottaminen ilman asiantuntevaa apua voi olla hankalaa ja vääriä valintoja voi syntyä. (Mulari 2013, 16, 18-19; Hirvonen & Muuronen 2014, 31.) Myös Gomanin, Rumpusen, Kiesin, Hietalan, Hilpisen, Kjälmanin, Niinistö-Sivurannan, Nykäsen, Pantsarin, Piiloson, Raudasojan, Siippasen, Tonin ja Vuorisen (2020, 231) mukaan hakeutumisvaiheessa olevat opiskelijat kaipaavat enemmän eri opiskeluvaihtoehtoihin tutustumista perusopetuksen oppilaanohjaustunneilla. Tutustumisvaihtoehtoiksi mainittiin erilaiset vierailukäynnit itseä kiinnostavissa toisen asteen oppilaitoksissa. Kivelän ja Aholan (2007, 37-38) mukaan nuoren koulutusvalintoja vaikeuttaa myös se, ettei nuori ja ohjaus kohtaa toisiaan oikeaan aikaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että nuoret eivät osaa hyödyntää aikaisemmin saamaansa tietoa eri koulutusvaihtoehtoista yhteishaun aikana.

Nuorten opintojen keskeyttämisiä ja niihin johtaneita syitä on tutkittu Suomessa eri koulutusasteilla jonkin verran ja tutkimuksissa on löydetty opintojen keskeyttämisen taustalta monia eri syitä. Usein keskeyttämiset laitetaan ammatillisen koulutuksen syyksi, mutta yhä useammin syyt keskeyttämisille löytyvät jo aikaisemmilta kouluajoilta. (Simula 2006, 107.) Opintojen keskeyttämisen taustalla voi olla myös epäonnistunut koulutusvalinta, puutteellinen oppilaanohjaus, nuoren motivaatio-ongelmat, sopivien koulutusmahdollisuuksien puute, puutteelliset opiskeluvaihtoehdot, terveydelliset syyt, huonot työllisyysnäkökymät, nuoren henkilökohtaisen elämän vaikeudet, yleinen opintoihin sitoutumattomuus tai työelämään siirtyminen kesken opiskelun. Tutkimuksissa yleisemmäksi ammatillisen koulutuksen keskeyttämisyksi todetaan nuoreten epäonnistuneet koulutusvalinnat. Nuoret kokevat, etteivät opinnot vastaa heidän opetusalaansa tai opinnoista saamaansa mielikuvaa. (Kuronen 2014, 64-67; Pekkarinen & Myllyniemi 2017, 46-47.) Myös vuoden 2017 Nuorisobarometrin suorittaman tutkimuksen mukaan yleisin syy nuorten opintojen keskeyttämiselle on väärä alavalinta. (Pekkarinen & Myllyniemi 2017, 45.)

Nuoren mielikuvat koulutuksesta sekä eri ammateista perustuvat usein moniin eri lähteisiin. Koulumaailmassa tiedon lähteinä toimivat opinto-ohjaajat sekä koulun muu henkilökunta. Tiedonlähteinä voidaan käyttää myös kavereita, ystäviä, vanhempia, muita sukulaisia tai mediaa. Usein nämä lähteet ovat kuitenkin epäluotettavia ja esimerkiksi median antama kuva eri ammateista ei välttämättä kohtaa täysin ammatin todellisuutta. Mediassa tiettyjä ammatteja voidaan ihannoita ja niistä välitetään katsojalle positiivisempaa kuvaa, kuin mitä ne todellisuudessa ovat. (Ahola & Kivelä, 2007, 39). Myös Els Rommes kollegooneen (2007, 299-319) on havainnut nuorten luovan käsityksiä itselleen sopivista ammateista eri lähteissä nähtyjen ammattilaisten kautta. Ammattilaisten kautta nuoret muodostavat mielikuvia ammatissa työskentelevistä henkilöistä ja vertaavat muodostamaansa mielikuvaa ammattilaisesta itseensä ja

tekevät tämän mielikuvan avulla päätöksen ammattiin soveltuvuudestaan. Opiskelija voi tämän vuoksi kokea koulutuksen alettua, ettei median antama kuva ja todellisuus vastaa toisiinsa.

Ammattiopisto Tavastian hiusalalle hakeutuu vuosittain yhteishaun kautta noin 100 peruskoulunsa päättäneitä nuorta. Aloitusr ryhmään valitaan 20 opiskelijaa, joista 16 on perusopetuksensa päättäneitä yhteishaun kautta tullutta nuorta ja neljä jatkuvan haun kautta tullutta aikuista. Usein aloitusvaiheen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) keskusteluissa käy ilmi, että hiusalalle on haettu, kun päättötodistus ei ole riittänyt lukioon, Ammattiopisto Tavastiasta ei ole löytynyt muita mielenkiintoisia ja itselle sopivia koulutusala- vaihtoehtoja tai nuori ei ole vielä halunnut muuttaa pois kotikunnastaan.

Ammattiopisto Tavastiassa hiusalalan opinnoista 1.8.2015-9.11.2021 välisenä aikana erosi 71 opiskelijaa. Eronneista opiskelijoista suurin osa kuuluu ikäryhmään 15-19-vuotiaat. Hiusalalta eronneiden opiskelijoiden syyt jakautuvat 14 eri luokkaan. Suurin osa eronneista ilmoittaa opintojensa keskeyttämisen syyksi henkilökohtaiset syyt. Henkilökohtaiset syyt opiskelija valitsee keskeyttämisen syyksi useasti, jos hän ei halua kertoa tarkempaa eroamissyytään. Toiseksi suurin ryhmä muodostuu opiskelijoista, jotka katsotaan eronneiksi tai heidän opiskeluoikeutensa on päättynyt. Kolmanneksi yleisin eroamisen syy on siirtyminen Tavastian sisällä toiseen koulutukseen ja siirtyminen muuhun toisen asteen koulutukseen. Kuviossa kaksi on tarkemmin esitetty hiusalalan opinnoista eroamisen syitä. Aineisto on kerätty Ammattiopisto Tavastian ylläpitämästä tiedostosta vuosilta 2015-2021.

Määrä / Sukunimi	Vuosi						
Eron syy	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
⊕ Epäonnistunut koulutusvalinta				4	2	1	
⊕ Henkilökohtaiset syyt	3	2	3	1	2	3	2
⊕ Katsottu eronneeksi/opiskelu-oikeus päättynyt	6	1	2	2	1		
⊕ Opiskeluhallittomuus							
⊕ Siirtyminen oppisopimuskoulutukseen							
⊕ Siirtynyt muuhun toisen asteen koulutukseen	2	2	1	1	2		
⊕ Siirtynyt oppilaitoksen sisällä toiseen koulutukseen	3	2	3				
⊕ Siirtynyt työelämään	3						
⊕ Taloudelliset syyt					1		
⊕ Terveydelliset syyt				1			
⊕ Tutkinnon vaihto Tavastian sisällä				4	3		3
⊕ Työpaikka, muutyö							1
⊕ Työpaikka, oma-ala				2			
⊕ Äitiysloma / hoitovapaa / perhevapaa							
⊕ Muutto toiselle paikkakunnalle	1						
⊕ Koulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt	1						
Kaikki yhteensä	19	7	9	15	11	4	6

Kuvio 6: Ammattiopisto Tavastian hiusalalta eronneet opiskelijat 2015-2021 (Ammattiopisto Tavastia).

3 Ohjaus

Tässä luvussa käsitellään ohjausta, jolla on tutkimusten mukaan todettu olevan suuri merkitys nuoren koulutusvalintojen onnistumisessa. Ensimmäisessä kappaleessa selvitetään ohjausta käsitteenä, toisessa kappaleessa ohjausta käsitellään peruskoulun oppilaanohjauksen näkökulmasta. Kolmannessa kappaleessa selvitetään perusopetuksen oppilaanohjauksen taustalla vaikuttavaa ohjausmallia ja viimeisessä kappaleessa käsitellään ammatinvalinnan ohjausta.

3.1 Ohjaus käsitteenä

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ohjauksella on hyvin vakiintunut asema ja ohjauksen merkitys koulutuksessa on viime vuosina entisestään korostunut perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden, lukion kehittämishankkeiden ja ammatillisen koulutuksen reformin tuomien muutosten vuoksi. Viime vuosikymmenillä myös työelämän ja ammatinvalintojen epävarmuus ovat lisänneet ja laajentaneet perinteistä ohjauksesta enemmän ura- ja elämänsuunnittelua tukeväksi menetelmäksi, joissa opintoja käsitellään hyvän elämän osana. Valintoja ei tehdä pelkästään nuoruudessa, vaan ura- ja elämänsuunnittelusta on muodostunut jatkumo, joka kulkee läpi elämän. Riittävä ohjaus, neuvonta, tiedotus sekä arviointi auttavat eri siirtymävaiheista selviytymistä. (Onnismaa, 2007, 15-16).

Oppilaille suunnatun ohjauksen perimmäinen tarkoitus on tukea oppilasta henkilökohtaisesti, auttaa häntä tukimaan ajatuksiaan mahdollisuuksistaan ja tulevaisuudesta sekä vahvistaa oppilaan toimijuutta valintojen tekemisessä. Tällöin ohjaus ymmärretään toisen auttamisena ja ohjaajan rooli on toimia aktiivisena kuuntelijana ja ymmärtäjänä. (Virtala 2006, 8-9.) Tiedottamisen tarkoituksena on jakaa opiskelijoille olennaista ja ajankohtaista tietoa eri vaihtoehtoista. Neuvonnassa, jossa oppilaan kysymyksiin pyritään löytämään konkreettisia vastauksia, on ohjaajalla aktiivinen rooli ja ohjattava voi olla passiivisessa roolissa. Arviointi keskittyy vertailemaan opiskelijoiden toiveita, mahdollisuuksia ja mahdollisia koulutusvaihtoehtoja keskenään. (Onnismaa 2007, 23; Vehviläinen 2014, 159.) Ohjauksen koetaankin aktivoivan nuoria hakeutumaan peruskoulun jälkeisiin toisen asteen opintoihin (Välijärvi 2004, 21).

Ohjaus on käsitteenä hyvin laaja ja se voidaan määritellä hyvin monella tavalla. Määrittelyyn vaikuttaa konteksti, josta puhuja tai kuulija sitä lähestyy. (Kasurinen 2004, 40.) Onnismaa (2007, 38-40) määrittelee ohjausta ajan, huomion ja kunnioituksen antamiseksi ohjattavalle. Ohjauksessa aika on sekä ohjaajan että ohjattavan resurssi ja väline. Aika tulisikin ymmärtää muuna kuin tapaamiskertojen määränä ja niiden kestona. Ohjauksen aikana ohjaajalla tulisi olla riittävästi aikaa ja tilaa kuunnella ohjattavaa, mutta tunne kiireestä voi viedä uskottavuuden ohjaukselta. Ohjaajan kiire voi näyttäytyä ohjattavalle niin, että ohjaaja ei pidä ohjattavaa ja hänen asiaansa tärkeänä. Ohjauksessa huomion antaminen on ohjattavan kuuntelemista niin, että ohjattavasta välitetään ja kuuntelemisessa korostuu ohjattavan kokemus kuulluksi tulemisesta. Ohjattavan kuunteleminen on ohjaus- ja neuvontatilanteessa tärkeää, koska ohjattavan puheesta voi kuulla, millaista tukea ohjattava tarvitsee. Ohjattavalle omista asioista puheen aloittaminen voi olla vaikeaa ja se vaatii ohjaajalta rohkaisua ja luottamuksellisuutta. Kunnioittaminen ohjaus- ja neuvontasuhteessa ei tarkoita pelkkää ystävällisyyttä ja kohteliaisuutta, vaan ohjaus ja empatia toimivat ohjauksellisen vuorovaikutuksellisen ohjaussuhteen perustana. Ohjaustapahtumassa niitä voi osoittaa olemalla läsnä ja kuuntelemalla ohjattavaa, mutta ohjaustapahtuman aikana nämä voivat helposti unohtua. (Onnismaa 2007, 38-42.) Ohjattavan saadessa ohjaajaltaan aikaa, huomiota ja kunnioitusta tuntee ohjattava olevansa hyväksytty, kunnioitettu ja turvassa sellaisena kuin on. Tällaisessa tilanteessa ohjattava uskaltaa haastaa ja kyseenalaistaa jotain ohjaustilanteessaan ja mahdollisesti muuttaa sitä. (Vehviläinen 2014, 61.)

Ohjausta voidaan määritellä myös prosessina, jota voidaan hahmottaa ajallisesti ja jonka parissa työskentelevät ohjaaja tai ohjaajat sekä ohjattava tai ohjattava ryhmä. Prosessin aikana opiskelija oppii, tekee valintojaan ja muuttaa mahdollisesti toimintaansa. Hänen toimijuutensa vahvistuu prosessin aikana ja hän kokee osallisuutta hänelle merkityksellisessä toiminnassa. Ohjaus voi olla myös ammatti, työtapana tai metodi, mutta ohjausta on myös uraohjaus, ammatinvalintaohjaus, opinto-ohjaus ja työnohjaus. Ohjaustoiminnan kohteena voi olla yksilö, ryhmä tai yhteisö. (Vehviläinen 2014, 5, 197) Opetushallituksen julkaisemassa Hyvän ohjauksen kriteereissä ohjausta määritellään jatkuvaksi, vuorovaikutteiseksi ja tavoitteelliseksi

toiminnaksi, jolla tuetaan oppilaan oppimista, kasvua ja kehitystä. Ohjaus on jatkuvaa, vuorovaikutteista ja tavoitteellista toimintaa, jolla tuetaan oppilaan oppimista, kasvua ja kehitystä. Ohjaus ei saisi olla pelkästään erityiskoulutuksen saaneiden henkilöiden vastuulla vaan sen pitäisi olla koko oppilaitoksen henkilökunnan yhteistä työtä, jossa opiskelijalla on aktiivinen ja osallistuva rooli. Ohjauksen avulla opiskelijaa pyritään tukemaan opiskelunvalmiuksien kehittämisessä, opintojen sujumisessa sekä koulutuksen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä. Ohjauksen aikana opiskelijalle annetaan asiallista ja oikeaa tietoa, autetaan häntä selvittämään ja muodostamaan kuvaa omista tavoitteista sekä tulevaisuudesta. Ohjauksella autetaan opiskelijaa myös tunnistamaan voimavarojaan ja rajoituksiaan. (Peavy 1999, 19; Hyvän ohjauksen kriteerit 2014, 5.)

Vehviläinen (2014, 12, 61) määrittelee ohjaukseen yhteistoiminnaksi, jonka avulla tuetaan ja edistetään ohjattavan oppimis-, työ-, kasvu- ja ongelmanratkaisuprosesseja niin, että ohjattavan toimijuus vahvistuu. Ohjausprosessit ovat kestoiltaan pitkiä kasvu- ja oppimisprosesseja, joiden aikana ohjattava oppii, kasvaa ja kehittyy. Tällaisia prosesseja, ovat esimerkiksi oppilaan opintojen-, opiskelun-, ammatillisen oppimisen- tai työharjoittelunprosessit. Ohjausta opiskelijat tarvitsevat myös ura- ja opintopolkunsuunnitteluprosesseissa. Tavoitteena ohjausprosesseissa on kunnioittavan dialogisen vuorovaikutuksen kautta vahvistaa ohjattavan henkilön toimivuutta, vastuunottamista ja itseohjautuvuutta. Ohjausprosessiin liittyy vahvasti vuorovaikutteisuus, jossa henkilöt kohtaavat erilaisine taitoineen, tietoineen, tunteineen ja reaktioineen. Vuorovaikutteisuuden kautta ohjattava henkilö kokee tullessa nähdyksi ja kuulluksi.

Ohjauksen kohteena on aina jokin yhteisö ja toimijoita voidaan tarkastella kolmella eri tasolla. Toimijoita ovat yksilöt, erilaiset ryhmät, yhteisöt tai organisaatiot. Yksilötasolla ohjaus on kahden henkilön välistä yhteistoimintaa, jossa toinen on ohjaajan ja toinen ohjattavan roolissa. Kahden henkilön välinen ohjauskeskustelu mahdollistaa yksilöllisen, joustavan oppimisprosessin ja antaa mahdollisuuden perehtyä ohjattavan ajatusmaailmaan. Yksilötasolla keskustelut ovat henkilökohtaisempia, keskustelempia ja epävirallisempia ja tämän vuoksi asioista on helpompi sopia kuin esimerkiksi ryhmäohjauksessa. Yksilöohjaus mahdollistaa yksilöllisiin kysymyksiin syventymisen opinnoista, koulutus- ja ammatinvalinnoista sekä elämäntilanteeseen liittyvistä kysymyksistä. Oppimisen kannalta yksilöohjaus on tehokas menetelmä, mutta enemmän aikaa vievä. Ryhmätasolla, jokin ryhmä toimii ohjaavana toimijana. Tällaisia ryhmiä voi olla esimerkiksi koululuokat. Ryhmätasoisia ohjauksia hyödynnetään tilanteissa, joissa halutaan hyödyntää vertaistukea tai jakaa tietoa yhtä aikaan mahdollisimman monelle. Sitä voidaan käyttää yksinään tai yksilötason ohjauksen kanssa. Yhteisötason ohjauksessa yhteisö vastaa ohjauksesta. (Vehviläinen 2015, 14-15, 58, 78-79.)

Ohjauksen tavoitteisiin vaikuttaa useasti jokin instituutio tavoitteet, vaikka ohjattavan omat tavoitteet ja päämäärät ovat ensisijaisia. Koulumaailmassa ohjauksen tavoitteisiin vaikutta

oppilaitosten laatimat oppilaanohjausta koskevat tavoitteet. Perusopetuksen yläluokkien oppilaanohjauksen tavoitteena on tukea ja ohjata opiskelijaa, jatko-opintoihin hakeutumisessa sekä työelämään sijoittumisessa, mutta myös huolehtia valintojen toteutumisesta. (Vehviläinen 2015, 13.) Tässä opinnäytetyössä ohjausta tarkastellaan perusopetuksessa tapahtuvana opiskelijaa auttavana toimintona.

3.2 Ohjauksen tehtävät, tavoitteet ja toimijat perusopetuksessa

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä oppilaiden ja opiskelijoiden ohjaus on sidottu eri koulutusmuotoihin. Eri koulutusmuodoissa opiskelevilla oppilailta ja opiskelijoilla on oikeus saada tasa-arvoista ohjausta, joka antaa pohjaa elinikäiselle oppimiselle. (Väljärvi, 2018, 24, 27.) Perusopetuksessa oppilaanohjauksella tarkoitetaan 1-9 luokkalaisille annettavaa ohjausta ja sillä on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan ohjaustoiminta muodostaa kestävä jatkumon, joka ulottuu perusopetuksesta perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. (Opetushallitus 2022b.) Tämän jatkumon tarkoituksena on edistää yksilöiden omia edellytyksiä tehdä itselleen soveltuvia koulutus- ja urapäätöksiä sekä varmistaa heille tarvittavat tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut. (Valtioneuvosto 2020, 9.)

Ohjauksen tehtävää voidaan tarkastella useammasta eri näkökulmasta, mutta yleisesti ohjauksen tehtävä on elämänhallinnan parantamisen ja elämän suunnittelu (Onnismaa 2003, 7). Koulumaailmassa tämä tarkoittaa, että ohjauksella tuetaan opiskelijaa tekemään valintoja koulutusta ja tulevaa työuraa varten. Ohjauksen tehtävä on tukea myös opiskelijan itsetuntemusta ja tukea valmiutta kohdata muutoksia, jotta hän pystyy sopeutumaan erilaisiin koulutuksessa ja työelämässä tapahtuviin siirtymiin (Kansallisen koulutuksen arviointikeskus 2020, 4). Perusopetuksessa oppilaanohjauksen tehtävä on edistää opiskelijoiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista, koulutuksen tuloksellisuutta sekä vaikuttavuutta. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan kasvua ja kehitystä niin, että opiskelija kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Oppilaille annettava ohjaus tukee ja kehittää oppilaan valmiuksia tehdä omiin valmiuksiinsa, arvoihin ja lähtökohtiin perustuvia päätöksiä ja valintoja eri elämäntilanteissa ja opintojen eri vaiheissa. Oppilaanohjauksen laajempaan tarkoituksena on yhdistää koulua, yhteiskuntaa ja työelämää niin, että osaamiseen kohdistuva kysyntä ja tarjonta kohtaavat tulevaisuuden työelämässä. (Opetushallitus 2014, 442.)

Oppilaanohjausta toteutetaan kouluissa lakien, asetusten ja valtioneuvoston tekemien päätösten ohjaamana. Kouluissa oppilaanohjaustoimintaa ohjaavat valtakunnalliset opetussuunnitelmien perusteet sekä koulujen omat opetussuunnitelmat. (Pirttiniemi 2011, 25.) Valtakunnallisissa opetussuunnitelmissa määritellään, millaista ohjaustoiminnan tulee olla, minkälaisia

tietoja ja taitoja sekä asenteita ohjaustoiminnan aikana opiskelijoille tulee välittää (Varjo, Kalalahti & Silvonen 2020, 16). Valtioneuvoston asetuksen (793/2018) mukaan oppilaanohjausta on järjestettävä perusopetuksen ylimmillä vuosiluokilla yhteensä kaksi vuosiviikkotuntia (Finlex). Perusopetuslaki (21.8.1998/628) 4 luvun 11§:ssä määritellään peruskoulussa saatavaa oppilaanohjausta seuraavasti: ”*Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisista oppilaanohjausta. Sellaisella perusopetuksen oppimäärää suorittavalla oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisen oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaisia henkilökohtaisia oppilaanohjausta.*”

Oppilaanohjaus on perusopetukseen kuuluva oppiaine ja oppilaanohjauksen vastuu yläluokilla on perusopetuksen oppilaanohjaajilla, mutta ohjausta tulisi toteuttaa yhdessä koko koulun henkilökunnan kanssa (Opetushallitus 2014, 442; Goman ym., 2020, 98). Perusopetuksen opetussuunnitelman 2014 perusteiden mukaan vuosiluokkien 7-9 oppilaanohjauksen tehtävä on selkeyttää ja laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuudessa tarvittavista osaamistarpeista. Oppilaanohjauksella vahvistetaan oppilaiden valmiuksia selviytyä ja tehdä päätöksiä koulutus- ja uravalintoja koskevissa päätöksenteoissa, opintojen siirtymävaiheissa, muuttuvissa elämäntilanteissa sekä työuran siirtymissä. Ohjauksen aikana nuoria kannustetaan myös pohtimaan ja kyseenalaistamaan ennakkoluulottomasti koulutukseen ja ammatteihin liittyviä käsityksiä ja suorittamaan valintoja ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Opiskelijoita kannustetaan myös tekemään koulutusvalintojaan omien vahvuuksien ja kiinnostusten mukaisesti. (Opetushallitus 2014, 442.) Oppilaanohjaus koetaankin tärkeäksi menetelmäksi vaikuttaa nuoren valintapäätöksiin peruskoulun päätösvaiheessa (Väljjarvi 2004, 23).

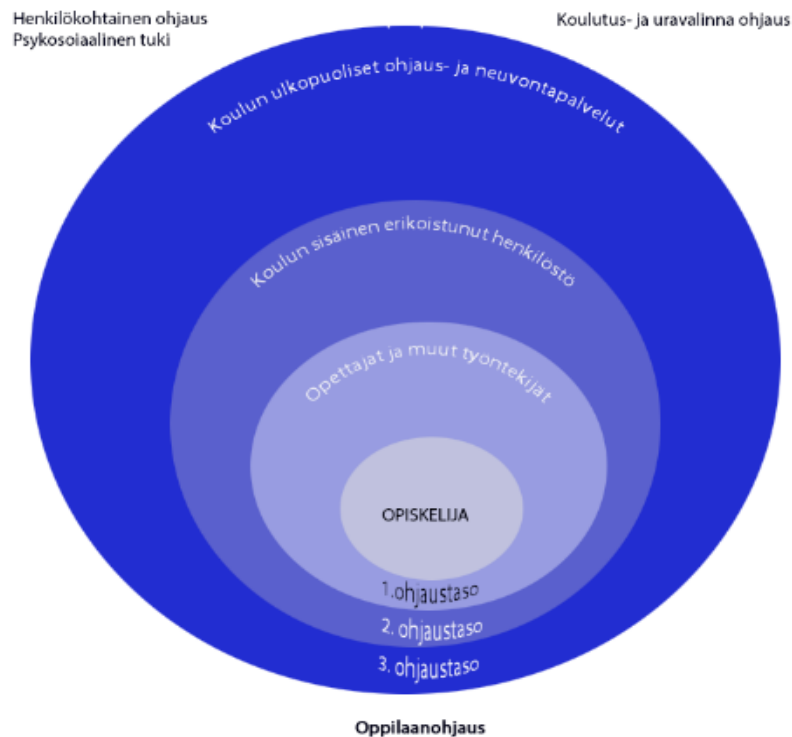
Perusopetuksen yläluokilla opinto-ohjaajat tukevat ja ohjaavat opiskelijoita opiskelussa, jatko-opintoihin hakeutumisessa sekä työelämään sijoittumisessa. Väljjarven (2018) mukaan oppilaitoksissa opinto-ohjaajien antaman ohjauksen keskeinen tehtävä on tukea oppilaiden opiskeluvaihtoehtojen kehittymistä ja auttaa nuoria löytämään seuraavalta koulutusasteelta sopiva ja itselle mielekäs opiskelupaikka (Väljjarvi 2018, 27). Opinto-ohjaajien perustehtäviin kuuluu ohjaamisen ja tukemisen lisäksi myös ajantasaisen tiedon antaminen jatko-opinnoista, työelämästä, työtehtävistä ja niissä tapahtuvista muutoksista. Opinto-ohjaajien tehtävä on tarjota opiskelijoille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajan kanssa. (Opetushallitus, 2014, 442.) Opinto-ohjaajien tehtävä on huolehtia myös, että oppilaiden ura- ja koulutusvalintoihin tarvittava tietotaito sekä itsetuntemus kehittyvät tarpeeksi (Niemi 2018, 105). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaille tulee järjestää mahdollisuus tutustua 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään työelämä tutustumisjaksojen kautta (TET). Jaksojen tarkoitus on, että opiskelija saa tietoa ja omakohtaisia kokemuksia

aidosta työelämästä koulutus- ja ammatinvalintojen perustaksi. (Opetushallitus 2014, 444-445). Työelämään tutustumisjaksot sijoittuvat yleensä 8-9 vuosiluokille ja ovat pituudeltaan yhdestä viikosta kahteen viikkoon (TAT).

Oppilaanohjauksessa työtapoina käytetään henkilökohtaista ohjausta, pienryhmäohjausta ja luokkamutoista ohjausta. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilas voi keskustella opinto-ohjaajan kanssa henkilökohtaisista asioistaan, jotka liittyvät opintoihin, koulutus- ja ammatinvalintaan tai elämäntilanteeseen. Pienryhmäohjauksessa opiskelijat voivat keskustella ja jakaa tietoa toisilleen ohjauksellisista kysymyksistä. Huoltajien on mahdollista tarvittaessa neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteistapaamisissa. Oppilaanohjauksen yhteydessä on huomioitava opiskelijan yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat, mikäli opiskelija tarvitsee enemmän jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, voidaan hänelle antaa oppilaanohjauksen lisäksi tarpeitensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Luokkamutoisen ohjauksen lisäksi oppilaanohjaustunneilla hyödynnetään verkkoympäristöä, lähiympäristöä ja työelämää (Opetushallitus 2014, 444-445). Gomanin ym. 2020, 108) tutkimuksen mukaan luokkamutoisen ohjauksen lisäksi oppilaanohjauksessa voitaisiin hyödyntää myös digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia esimerkiksi virtuaalisten työelävierailujen kautta.

3.3 Holistinen ohjausmalli oppilaanohjauksessa

Perusopetuksen oppilaanohjausta voidaan tarkastella Van Esbroeckin kehittämän holistisen ohjausmallin avulla. Van Esbroeckin (1998, 22) mukaan ohjaus ymmärretään opiskelijan kokonaisvaltaisena ohjauksena, jossa ohjauksen asiantuntijat toimivat omien roolien ja vastuualueiden mukaan yhteistyössä toistensa kanssa (Watts & Van Esbroeck 1998, 22). Opiskelija tarvitsee ohjausta opintoihinsa ja siirtymävaiheisiin eri toimijoilta koko opintopolkunsa ajan. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan oppilaanohjaus toiminta on jatkumo, joka ulottuu perusopetuksen alusta perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ja työelämään. (Opetushallitus 2014, 442.)

Kuvio 7: Holistinen ohjausmalli oppilaanohjauksessa (mukaillen Watts & van Esbroeck 1998; Lairio & Puukari 1999).

Holistisessa ohjausmallissa kaiken keskellä on opiskelija henkilökohtaisten ohjaustarpeittensa kanssa. Holistisessa ohjausmallissa ohjaustoiminta jäsentyy kolmeen sisältöalueeseen, jotka ovat henkilökohtainen ohjaus ja psykososiaalinen tuki sekä koulutus- ja uravalinnan ohjaus sekä opiskelun ja oppimisen ohjaus eli oppilaanohjaus. Sisältöalueet eivät muodosta itsenäisiä ohjausalueita, vaan toisiinsa vaikuttavia ja toisiinsa yhteydessä olevia. (Ala-Krekola-Suni 2012, 34, Van Esbroeckin ja Wattsin 1998 mukaan.) Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijaa tuetaan psykososiaalisin keinoin. Ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijaa löytämään omat vahvuudet, jotta hänen itsetuntemuksensa ja toimijuutensa vahvistuvat. Hyvän itsetunnon omaava opiskelija kykenee tekemään itselleen sopivia valintoja pohtiessaan jatko-opintoja. Henkilökohtaisen ohjauksen tavoitteena on kehittää myös työelämässä tarvittavia yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Koulutus- ja uravalinnan ohjauksella autetaan opiskelijoita hankkimaan tietoa työelämästä ja yrittäjyydestä sekä autetaan opiskelijoita tunnistamaan omia tulevaisuudensuunnitelmiaan, kiinnostuksen kohteita, mahdollisuuksia ja rajoituksia, jotka vaikuttavat heidän uravalinta päätöksiinsä. (Schrey 2009, 34-35; Puukari & Parkkinen 2017, 38.) Opiskelun ja oppimisen ohjaus auttaa opiskelijaa tunnistamaan omaa oppimistaan

ja kehittämään sitä erilaisten metataitojen avulla. Metataitoja ovat esimerkiksi itsetuntemus, valintakypsyys ja päätöksentekotaidot. (Schrey, 2009, 33.)

Holistisessa ohjaustoiminnassa oppilaan kanssa toimivat henkilöt muodostavat ohjausverkon, jonka ensimmäiseen tasoon kuuluvat ne koulun opettajat, jotka ovat opiskelijan kanssa eniten tekemisissä. Yläkoulussa tämän tason muodostavat luokanvalvoja, aineenopettaja ja opinto-ohjaaja, jotka tapaavat opiskelijoita päivittäin ja ohjaavat oppilaita opiskeluun liittyvissä asioissa, tukevat oppilaan kasvua sekä kehitystä. Toisen ohjaustason muodostavat koulun muut työntekijät, jotka ovat erikoistuneet yhteen tai useampaan ohjauksen sisältöalueeseen. Toisella ohjaustasolla toimivat opinto-ohjaajat, erityisopettajat, koulukuraattorit, terveydenhoitajat ja koulupsykologit, jotka osallistuvat oppilaan ohjauskeskusteluihin ja tekevät yhteistyötä eri asiantuntijoiden kanssa. Opinto-ohjaajat tutustuttavat opiskelijoita myös työelämään, ohjaavat ja tukevat opiskelijoita opiskelussa, kasvussa, kehityksessä sekä koulutus- ja ammatinvalintaan liittyvissä asioissa. Kolmannen ohjaustason muodostavat koulun ulkopuoliset asiantuntijat, jotka tekevät yhteistyötä oppilaitoksen kanssa. Tällaisia kolmannen tason toimijoita on esimerkiksi mielenterveyspalvelut, TE-toimisto ja yritykset. (Sinkkonen, Puhakka & Meriläinen, 2017, 202.)

Holistisessa ohjausmallissa opiskelijat saavat ohjausta ja tukea moniammatillisesti oppilaitoksen sisällä sekä sen ulkopuolella. Moniammatillisuuden hyötynä on, että opiskelijat saavat tarvitsemaansa tukea ja ohjausta kaikissa kolmessa sisältöalueessa läpi koko opintopolkunsa. Mitä vaativampaa henkilökohtaista ohjausta opiskelija tarvitsee oppilaanohjauksessa, sitä pidemmälle erikoistunutta ohjaushenkilöstöä voidaan käyttää. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppilaanohjauksen vastuu yläluokilla on perusopetuksen opinto-ohjaajalla, mutta ohjausta tulisi toteuttaa koko koulun henkilökunta. Perusteissa korostetaan myös oppilaanohjauksen moniammatillisuutta ja yhteistyötä opinto-ohjaajien, opettajien, huoltajien, työelämätahojen ja muiden monialaisten verkostojen kanssa. (Opetushallitus 2014, 442.)

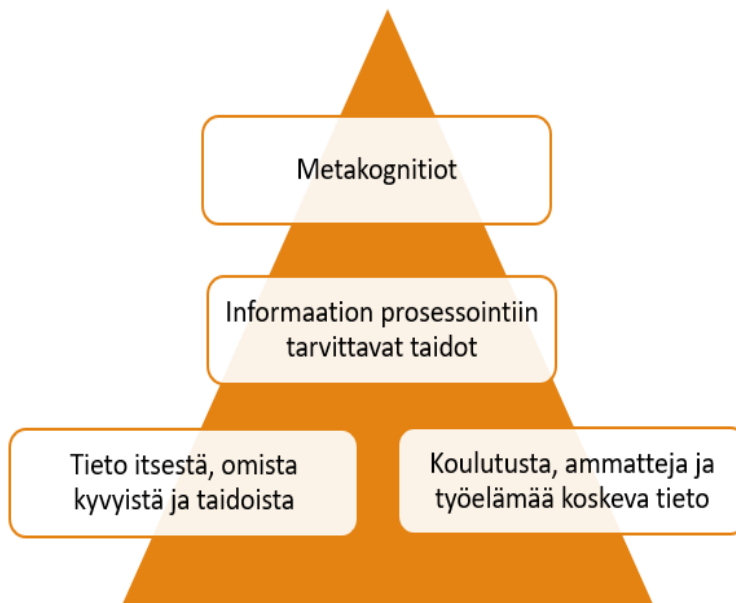
3.4 Koulutus- ja ammatinvalinnan ohjaus perusopetuksessa

Perusopetuksesta siirtyminen toiselle asteelle on nuoruuteen kuuluva siirtymä, jolloin opiskelijat yhdessä opinto-ohjaajien kanssa miettivät mahdollisia vaihtoehtoja tuleviin jatko-opintoihin. Siirtymävaiheen aikana nuoret pohtivat omia vahvuuksiaan, mielenkiinnon kohteitaan, tavoitteitaan, jatko-opintomahdollisuuksiaan sekä tekevät koulutus- ja uravalintapäätöksiä. Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä nuoret valitsevat koulutuspolkunsa normaalisti yhdeksännen luokan kevätkaudella yhteishaun yhteydessä. Nuoret tekevät valinnan yleensä lukion tai toisen asteen ammatillisen koulutuksen välillä. Valintaan sisältyy suunnittelua, eri vaihtoehtojen tarkastelua, asioiden rajaamista ja lopullisen päätöksen tekemistä. (Niemi 2016, 57.)

Eri vaihtoehtojen tarkasteluun nuorilla pitäisi olla taito hakea itsenäisesti tietoa erilaisista lähteistä (Kasurinen, 2004, 43). Niemen (2018, 109) mukaan nuori tarvitsee tässä vaiheessa myös riittävää itsetuntemusta, tietoa toimintaympäristön mahdollisuuksista sekä päätöksentekotaitoja. Onnistuneiden koulutusvalintojen tekemiseen nuoret tarvitsevat puolueetonta tietoa eri ammateista ja koulutusvaihtoehdoista, mutta näiden lisäksi heidän on tiedostettava omat henkilökohtaiset ominaisuudet ja vahvuutensa (Pekkarinen & Myllyniemi, 2018, 27). Omien vahvuuksien ja ominaisuuksien tunnistaminen sekä opiskeluun kiinnittyminen ovat yhteydessä opiskelumotivaatioon ja opinnoissa pärjäämiseen (Sointu, Virtanen, Lappalainen & Hotulainen 2017, 111).

Vuosittain noin 95 prosenttia yhdeksännen luokan päättävistä opiskelijoista hakeutuu toisen asteen opintoihin (Aapola-Kari & Tolonen 2019, 70). Toisen asteen opintoihin hakeutuessa 16-vuotiaan oletetaan pystyvän valitsemaan itselleen koulutusala, joka vaikuttaa hänen koko työuraansa. Erityisesti tämä koskettaa niitä nuoria, jotka hakeutuvat opiskelemaan ammatillisiin oppilaitoksiin ja joutuvat hakuvaiheessa tekemään päätöksen opiskelualastaan. Tässä vaiheessa nuoret kokevat ammatinvalinnan useasti haasteellisena elämän vaiheena, koska ammatinvalintaprosessi saattaa osua kohtaan, jossa nuori ei vielä ole valmis tekemään suuria päätöksiä. Lopullisia päätöksiä tulevista ammatista saattaa oppilaan sijaan ohjata vanhemmat, kaverit tai jopa sosiaalinen media. Tässä kohtaa onkin tärkeää, että nuori saisi valintansa tueksi mahdollisimman oikeanlaista ja kattavaa tietoa eri aloista. (Johnson & Kiilakoski 2020, 28.)

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa vuosiluokkien 7-9 ammatinvalinnan päätöksentekoa ja siihen johtavaa ohjausprosessia voidaan tarkastella kolmikerroksisen pyramidin avulla (Sampson, Peterson, Lenz & Reardon 1992, 67-74).

Kuvio 8: Päätöksentekoon liittyvät tekijät (mukaillen Sampson, Peterson, Lenz & Reardon 1992).

Pyramidin alaosa muodostuu itsetuntemukseen ja ammatilliseen tietoon liittyvistä asioista. Valintavaiheessa nuorella pitäisi olla niin hyvä itsetuntemus omista arvoistaan, mielenkiinnon kohteistaan, kyvyistään ja taidoistaan, jotta hän osaa arvioida eri koulutuksien ja ammattien soveltuvuutta itselleen. Tämän lisäksi nuoren pitäisi tietää työelämästä, eri ammanteista ja opiskeluvaihtoehtoista mahdollisimman paljon, jotta hän voisi tehdä valintojaan. Valintojen pohjaksi nuori tarvitsee tietoa myös eri ammattien erityispiirteistä, joita ovat ammattien tavallisimmat työtehtävät, työtehtävissä tarvittava osaaminen, palkka ja koulutus. (Niemi 2018, 107; Sinkkonen, Puhakka & Meriläinen 2017, 207; Sampson ym. 1992, 67-74.)

Toinen pyramidin taso pitää sisällään yleiset informaation prosessointiin tarvittavat taidot, joita nuori käyttää ratkaistessaan ongelmia ja tehdessään päätöksiä. Osa nuorista hakee runsaasti tietoa ja prosessoi sitä valintapäätöksien tueksi. Osa taas tekee päätöksensä olemattomien tietojen pohjalta, koska tiedon prosessointi on heille vaikeaa. Usein opiskelijat ja ohjaajat hakevat sellaista tietoa, joka tukee heidän aikaisempia käsityksiänsä asiasta. Nuorilla on erilaisia kykyjä prosessoida tietoa, osa nuorista pystyy prosessoimaan hankkimaansa tietoa syvällisesti ja osa taas pinnallisesti. Syvällisesti prosessoivat nuoret suhtautuvat hankkimaansa tietoon kriittisesti ja pohtivat sitä suhteessa aikaisempaan tietoon. Syvällisesti prosessoivat nuoret pystyvät hyödyntämään hankkimaansa tietoa paremmin sitä tarvittaessa. Pinnallisesti prosessoivat nuoret pyrkivät opettelemaan hankkimansa tiedon ulkoa ja näin he myös unohtavat tiedon helpommalla. Pinnallisesti prosessoitua tietoa on vaikeampi siirtää uusiin tilanteisiin. (Chin & Brown 2000; Vermunt & Vermetten 2004, Sinkkosen, Puhakan & Meriläisen 2017,

209 mukaan). Kouluissa opinto-ohjaajat voivat helpottaa erilaisilla työtavoilla oppilaan tiedon prosessointia.

Pyramidin huipun muodostaa metakognitiiviset taidot. Metakognitiiviset taidot koostuvat opiskelijan sisäisestä puheesta sekä arviointitaidoista. (Sampson, ym. 1992, 67-74.) Mikäli opiskelijalla on vääristynyt kuva omista taidoistaan saattaa hän tehdä valintoja muiden häneen kohdistuvien odotusten pohjalta. Ammatinvalintaan vaikuttavat yleisesti yksilön persoonallisuus ja henkilökohtaiset mieltymykset. Osa nuorista pyrkii tietoisesti koulutuksen kautta toiveammattiinsa, mutta osa saattaa ajautua koulutukseen tietämättöminä tulevaisuuden ammatista. Oppilaanohjauksen tulisi ensisijaisesti edistää opiskelijoiden toimijuutta ja kartuttaa opiskelijoiden uravalinnassa tarvitsemää tietotaitoa (Niemi 2018, 108).

3.5 Oppilaitos- ja työelämäyhteistyö oppilaanohjauksen tukena

Perusopetuksen yläluokkien oppilaanohjauksen tunneilla eri ammatteihin ja aloihin tutustumiset käynnistyvät käytännössä kahdeksannen luokan keväällä, jolloin opiskelijat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmään, ammatinvalintaan sekä toisen asteen koulutusvalintoihin. Osassa peruskouluja kahdeksannen luokan opiskelijoille saatetaan järjestää mahdollisuus tutustua työelämään työelämä tutustumisjaksojen kautta. Osa ammatillisista oppilaitoksista järjestää avoimien ovien päiviä ja yksittäisiä tutustumispäiviä myös jo kahdeksaluokkaisille. Yhdeksännellä luokalla oppilaanohjauksessa keskitytään perusopetuksen jälkeiseen jatko-opiskelumahdollisuuksiin, työelämään tutustumiseen sekä yhteishakuun. Yhdeksäluokka sisältää työelämään tutustumisjaksoja sekä tutustumisia eri oppilaitoksiin. Osa peruskouluista mahdollistaa työelämäjakson suorittamisen opiskelijoilleen ammatillisessa oppilaitoksessa. Tällöin opiskelijat osallistuvat ammatillisen oppilaitoksen opetukseen varsinaisen opetusryhmän kanssa.

Perusopetuksen päättävillä nuorille ja heidän vanhemmilleen järjestetään Ammattiopisto Tavastiassa tutustumisiltoja. Tutustumisiltojen tarkoituksena on tutustuttaa nuoria ja heidän vanhempiaan oppilaitokseen, opiskeluun ja eri koulutusaloihin. Illan aikana nuori voi vanhempiensa kanssa tutustua eri alojen koulutuksiin ”pisteillä”, jossa alasta on kertomassa mahdollisuuksien mukaan alan opiskelijoita ja opettaja. Illan aikana alasta kiinnostuneet nuoret ja vanhemmat voivat käydä vierailulla eri opetusosastoilla alan opiskelijoiden tai opettajan kanssa.

Kanta-Hämeen alueella peruskoulunsa päättävillä nuorille järjestetään tammikuussa ennen yhteishaun alkua mahdollisuus tulla halutessaan tutustumaan eri koulutusaloihin pienryhmissä. Tutustumiset ovat kestoltaan yhden päivän mittaisia. Työpäivän aikana opiskelijat seuraavat opetusta ja heille kerrotaan opetuksesta sekä parturi-kampaajan ammatista. Vierailun aikana nuoret voivat halutessaan esittää kysymyksiä alan opiskelijoille tai opettajille.

Pienryhmässä tehtävien tutustumisien lisäksi perusopetuksensa päättävillä nuorilla on mahdollisuus tutustua yksilötutustumisien kautta haluamalleen alalle. Yksilötutustumisen aikana nuori seuraa opetusta ja mahdollisesti osallistuu ammatillisen ryhmän mukana työntekemiin.

Nuorilla, joilla on sairaus tai vamma, joka vaikeuttaa koulutusalan valintaa on mahdollisuus osallistua koulutuskokeiluihin haluamallaan aloilla ennen varsinaista hakua. Koulutuskokeilut ovat kestoltaan noin viikon kestäviä tutustumiskäyntejä, joiden aikana tutustumassa oleva nuori osallistuu alan opetukseen varsinaisen opetusryhmän mukana. Koulutuskokeiluun voi hakeutua Kansaneläkelaitoksen tai TE-toimiston kautta. Kokeilujakso on pituudeltaan viidestä kymmeneen päivää ja jakson aikana nuori osallistuu tietyn alan ammattiopintoihin varsinaisen ryhmän mukana. Jakson aikana nuori pääsee seuramaan tunteja, keskustelemaan alan opettajien, opiskelijoiden ja opinto-ohjaajien kanssa. Kokeilujakson jälkeen oppilaitoksen erityisen tuen koordinaattori tekee kokeilusta kirjallisen lausunnon.

Kahdeksannen luokan opiskelijoille järjestetään Kanta-Hämeen alueella keväisin Kasirastitapahtuma. Kasirastit on suunnattu kahdeksannen luokan opiskelijoille, ja päivän aikana nuoret pääsevät pieninä ryhminä ratkaisemaan eri aloille rakennettuja rastitehtäviä. Rastitehtävät liittyvät ammattiin ja ovat kestoltaan lyhyitä. Rastipisteillä on tehtävän lisäksi mahdollisuus tutustua alaan esimerkiksi kirjallisuuden ja opiskelijatöiden kautta. Kasirasteilla kiertävät ryhmät eivät koostu pelkästään hiusalaa opiskelupaikakseen harkitsevista nuorista, vaan ryhmät koostuvat kahdeksaluokkalaisista nuorista, jotka eivät vielä välttämättä tiedä tulevasta opiskelualastaan tai paikastaan mitään. Kasirastien lisäksi Ammattiopisto Tavastiassa järjestetään Taitaja 9 paikalliskarsintakilpailuja. Taitaja 9-kilpalun tarkoitus on tehdä tunnetuksi toisen asteen ammatillista- ja lukiokoulutusta.

Ammattiopisto Tavastian opinto-ohjaajat käyvät vierailuilla peruskouluissa. Peruskouluissa opinto-ohjaajat pitävät noin tunnin mittaisia aulainfoja, osallistuvat peruskoulujen yhdeksännen luokkien vanhempainiltoihin sekä pitävät tarpeen mukaan tunteja yhdeksännen luokan opiskelijoille. Vierailujen tarkoitus on tutustuttaa opiskelijoita ja heidän vanhempiaan Ammattiopisto Tavastian koulutustarjontaan, opiskeluun ja hakeutumiseen. Opinto-ohjaajien lisäksi osastot voivat käydä vierailuilla peruskouluissa. Osastojen vierailuissa alan opettajat tai opiskelijat kertovat peruskoululaisille vain oman alan ammattiin ja opiskeluun liittyvää tietoa. Peruskouluvierailujen lisäksi opinto-ohjaajat osallistuvat alueella järjestettäviin erilaisiin messutapahtumiin esimerkiksi Hämeenlinnassa järjestettäviin Elomessuihin, panssariprikaatin opintomessuihin sekä Tekijä-tapahtumaan.

Erilaisten vierailujen lisäksi hiusalan opinnoista kiinnostuneet perusopetuksen opinto-ohjaajat ja opiskelijat voivat hakea tietoa myös Ammattiopisto Tavastian nettisivuilta. Sivulla kampanjan- ja parturityön osaamisalat esitellään lyhyesti tekstin avulla. Sivuilta löytyy myös

yhteystiedot mahdollisille kysymyksille sekä linkit valtakunnallisiin että Ammattiopisto Tavastian hius- ja kauneudenhoitoalan e-perusteisiin.

4 Tutkimusmenetelmälliset ratkaisut

Työni tässä luvussa tarkastellaan ensimmäisessä kappaleessa opinnäytetyön tarkoitusta ja tavoitteita. Toisessa kappaleessa käsitellään valittua tutkimusmenetelmää, haastattelujen toteuttamista, litterointia ja analysointia.

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja kehittämiskysymykset

Opinnäytetyön lähtökohtana on hiusalan ammattilaisten esittämä kysymys, miksi hiusalalle hakeutuu opiskelijoita, jotka eivät valmistu koskaan hiusalan ammattilaisiksi. Kysymykseen lähdettiin hakemaan vastausta ohjauksen näkökulmasta eli millaisen ohjauksen ja tiedon pohjalta nuoret tekevät tulevaisuutensa kannalta merkittäviä päätöksiä. Ammattiopisto Tavastian hiusalalle hakeutuu vuosittain nuoria, joiden opiskelumotivaatio hiusalaa kohtaan on hyvin alhainen jo hyvin varhaisessa vaiheessa opintoja. Motivaatio pulan vuoksi opiskelijat keskeyttävät tai lopettavat opintonsa jossain opintojensa vaiheessa. Motivaatiopulan taustalla on nuorten kertomusten mukaan pettymys opiskeltavaan alaan, koska se ei vastaa kuvaa, jonka he ovat saaneet perusopetuksen opintojenohjauksen yhteydessä. Opiskelijoiden kertomuksia tukee myös aiheesta tehdyt tutkimukset, joiden tuloksena nuoret eivät koe saavansa perusopetuksen opintojenohjauksen yhteydessä riittävästi ammatinvalintaan liittyvää tietoa, vaan valintoja tehdään mielikuvien eikä tiedon ja kokemuksen perusteella. (Kasurinen 2004, 43). Riittämättömien tietojen vuoksi alalle hakeutuu myös nuoria, joille hiusalan koulutus ei ole realistinen ja soveltuva vaihtoehto opiskelijan henkilökohtaisten ominaisuuksien vuoksi. Soveltumattomuus alalle ilmenee usein sosiaalisten tilanteiden pelkona ja asiakaspalvelutöistä kieltäytymisenä. Hiusalalle hakeutuneille nuorille tulee yllätyksenä useasti myös alan fyysinen ja psyykinen rasittavuus, asiakkaaseen koskeminen sekä valmistuttua mahdollinen yrittäjäksi ryhtyminen. Todellisuudessa unelmatyö voi osoittautua opintojen alkaessa raskaaksi ja aivan erilaiseksi kuin, mitä nuori oli kuvitellut hakeutumisvaiheessa. Perusopetuksen oppilaanohjauksella on osoitettu olevan suuri merkitys siihen, millaisen kuvan nuori saa erilaisten ammattien sisällöstä (Pajala, 2019). Oman käsitykseni mukaan perusopetuksen oppilaanohjautunneilla hiusalasta annettava tieto on hyvin vähäistä tai tietoa alasta ei anneta ollenkaan, mikäli opiskelijat eivät osaa ilmoittaa kiinnostustaan alaa kohtaan.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Koulutuskuntayhtymä Tavastian alueen hiusalalla opintonsa keskeyttäneiden ja keskeyttämistä pohtivien opiskelijoiden kokemuksia saamastaan ammatinvalintaan liittyvästä ohjauksesta ja ohjauksessa hiusalasta saadun tiedon vastaavuudesta todellisuuteen. Opinnäytetyö on rajattu koskemaan peruskoulusta suoraan

tulleita opiskelijoita eli työssä ei käsitellä aikuisopiskelijoiden mielipiteitä saamastaan ohjauksesta. Laajempaa ymmärrystä oppilaanohjaukseen haetaan opinto-ohjaajien haastatteluilla. Työn tavoitteena on tehdä näkyväksi hiusalalle hakeutuneiden opiskelijoiden oppilaanohjauksen yhteydessä hiusalasta saatu tieto ja sitä kautta nostaa esille kehittämiskohteita, jotta hiusalalle hakeutuvat peruskoulunsa päättävät nuoret saisivat alasta riittävää ja realistista tietoa.

Opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan erityisesti oppilaanohjausta, ohjauksen sisältöä ja oppilaanohjauksen kehittämistä opinto-ohjaajien ja hiusalalla keskeyttäneiden sekä keskeytystä pohtivien opiskelijoiden näkökulmasta. Aihe on rajattu koskemaan perusopetuksesta yhteishaun kautta Ammattiopisto Tavastian hiusalalla opiskelevia nuoria ja perusopetuksen oppilaanohjaajia, jotka työskentelevät Koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntien alueen perusopetuksen oppilaanohjaajina ja ohjaavat työssään hiusalalle hakeutuneita nuoria.

Tutkimuskysymykset ovat:

Millaista ohjaus nuoret saavat hakeutuessaan ammatillisiin opintoihin?

Miten hakeutumisvaiheen ohjauksessa saatu tieto hiusalasta vastaa käytännön todellisuutta?

Miten ohjausta voidaan parantaa, jotta hiusalasta saataisiin riittävästi totuudenmukaista tietoa oppilaanohjauksen yhteydessä?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoitus on selvittää, millaista ohjausta nuoret saavat opinto-ohjaajilta hakeutuessaan hiusalalle. Vastausten avulla muodostamaan käsitys, saavatko opiskelijat tarpeeksi ja oikeaan aikaan tietoa hiusalasta hakeutumisvaiheessa. Toisen tutkimuskysymyksen tarkoitus on selvittää, miten hakeutumisvaiheen ohjauksessa saatu tieto hiusalasta vastaa käytännön todellisuutta. Vastausten avulla muodostetaan käsitys, pystyvätkö opinto-ohjaajat antamaan alakohtaista tietoa hiusalalle hakeutuville opiskelijoille. Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoitus on selvittää, miten ohjausta voidaan parantaa, jotta hiusalasta saataisiin riittävästi totuudenmukaista tietoa oppilaanohjauksen yhteydessä. Vastausten avulla muodostetaan käsitys mahdollisista parannuskeinoistakeinosta, joilla voidaan parantaa ohjausta.

Kuvio 9: Opinnäytetyön eteneminen ja aikataulu.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmiä on paljon ja ne voidaan jakaa kvalitatiivisiin eli laadullisiin ja kvantitatiivisiin eli määrällisiin menetelmiin. Määrällisiä menetelmiä ovat erilaiset lomakekyselyt, joilla voidaan samaa asiaa kysellä suurelta joukolta. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa voidaan kerätä havainnoinnilla, erilaisilla haastatteluilla kuten teema-, avoin- ja ryhmähaastattelut. Tutkimusmenetelmiä valitessa on tärkeää tiedostaa, millaista tietoa tutkimustyöhön tarvitaan ja mihin sitä hyödynnetään. Eri menetelmiä voidaan käyttää yksinään tai yhdistelemällä, jolloin kehittämistyöhön saadaan monipuolista tietoa, erilaisia näkökulmia ja ideoita. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 104-105.) Eri menetelmien valinnassa on huomioitava professori Tomi J. Kallion mukaan myös tarkoituksenmukaisuusulottuvuus (Juuti & Puusa 2020, 82).

Laadullisen tutkimuksessa keskiössä on ihminen, jonka subjektiivisia kokemuksia ja näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä keskitytään tarkastelemaan. Laadullisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä onkin tutkia ihmisen ajatuksia, tunteita, käsityksiä ja tulkintoja tutkittavasta ilmiöstä. (Juuti & Puusa 2020, 56, 78.) Ojasalon ym. (2014, 104-105.) mukaan laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvamaan todellista elämää, jossa ihminen on kokijana, toimijana ja havainnoijana. Myös Juuti ja Puusa (2020, 79) korostavat laadullisessa tutkimuksessa kohdehenkilön omakohtaisten kokemusten tärkeyttä ja kohdehenkilön avointa puhumista omista aiheeseen liittyvistä kokemuksista. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä ei pyritä yleistämään tilastollisesti vaan tutkimuksessa pyritään saamaan esille erilaisia näkökulmia asian tarkasteluun. (Kananen 2014, 16-17.)

Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen kehittämistyö, jossa pyritään ymmärtämään hakeutumisvaiheen oppilaanohjauksen tilannetta opinto-ohjaajien ja oppilaiden näkökulmasta sekä etsimään kehitysehdotuksia ohjauksen tukikeinoiksi. Työssä tullaan

esittelemään opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta ja sen kehittämisestä. Opinnäytetyön aikana saatuja tuloksia ei tulla yleistämään tilastollisesti.

4.2.1 Teemahaastattelu

Tässä opinnäytetyössä aineistoa kerätään teemahaastattelun avulla haastatteleamalla kolmea perusopetuksen opinto-ohjaajaa ja kuutta hiusalalan opiskelijaa. Teemahaastattelujen avulla pyritään selvittämään Koulutuskuntayhtymä Tavastian alueen perusopetuksen opinto-ohjaajien ja hiusalalla opiskelevien keskeyttämistä pohtivien sekä hiusalalan opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden kokemuksia hakuvaiheen oppilaanohjauksesta ja sen mahdollisista kehittämistarpeista toisen asteen koulutuksen tarjoajan näkökulmasta. Tutkimusongelman selvittämiseen valittiin teemahaastattelu, koska sen avulla tutkittavien henkilöiden ääni ja näkökulmat tutkittavasta ilmiöstä pääsevät esille. Teemahaastattelun avulla pyritään saamaan mahdollisimman paljon tietoa ja ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä ihmisiltä, joilla tiedetään etukäteen olevan omakohtaista kokemusta ja tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Teemahaastattelu on lomake ja haastattelun välimuoto ja se on laadullisissa tutkimuksissa yleisesti käytetty tiedonkeruumenetelmä. Sitä käytetään, kun halutaan saada syvällisempää ymmärrystä tutkittavasta kohteesta ihmisiltä, joilla on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä tai prosessista (Kananen 2012, 60; Juuti & Puusa 2020, 105.) Teemahaastattelu on myös keskustelu, jossa haastattelija pyrkii keskustelun avulla ymmärtämään ja saamaan selville haastateltavien näkemyksiä haastattelua koskevasta aihepiiristä (Hakala 2018, 28). Haastatteluilla pyritään saamaan haastateltavien näkemyksiä ongelmasta ja löytämään sen syyt (Kananen 2015, 81).

Teemahaastattelussa käytetään ennalta määriteltyjä teema-alueita ja niitä koskevia tarkentavia kysymyksiä, jotka kattavat haastattelun avulla selvitetävän ilmiön kannalta oleellisia asioita ja joihin ei voi vastata lyhyesti. Valittujen teemojen tarkoitus on tuottaa mahdollisimman paljon sellaista tietoa, jota on mahdollista tulkita myöhemmin teorian avulla. Teemojen avulla ilmiö puretaan osa-alueisiin, joiden avulla ilmiöstä pyritään saamaan syvällisempää ymmärrystä. Haastattelun aikana haastattelija varmistaa, että kaikki teemat käydään haastattelun aikana läpi ja tarkentavien lisäkysymysten avulla haastattelija tarkentaa saamiaan vastauksia. (Eskola, Lähti & Vastamäki 2018; 29-30; Puusa 2020, 107.) Hirsjärvi (2007, 203) määrittelee teemahaastattelua lomake- ja avoimen haastattelun välimuodoksi, jossa on valmiit teema-alueet, mutta kysymysten järjestys ja tarkka muoto puuttuvat. Teemahaastattelu on vapaamuotoinen ja joustava haastattelumuoto. Teemojen järjestystä ja laajuutta voidaan vaihdella eri haastatteluissa sekä haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys tarvittaessa ja oikaista väärinymmärrettyjä kysymyksiä. Teemahaastattelussa pyritään saamaan käsiteltävästä asiasta mahdollisimman paljon tietoa ja tämän vuoksi on tärkeää antaa haastattelussa käsiteltävät teemat etukäteen haastateltavalle (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 73-75.) Haastateltaessa ihmisiä, jotka ovat eri asemassa tai heidän työnkuvansa on erilainen teemahaastattelun teemat voivat saada erilaisia painotuksia (Eskola, Lähti & Vastamäki 2018, 30).

Teemahaastattelussa haastateltaviksi valitaan henkilöitä, joilla on tutkittavasta asiasta tietoa, kokemusta tai he ovat mukana toiminnassa. Tutkimustehtävä määrittelee tarkemmat kriteerit haastateltavien valintaa. (Eskola, Lätti & Vastamäki 2018, 30.) Myös Tuomen ja Sarajärven (2002, 85-86) mukaan tiedonkeruunlähteiksi on perusteltua valita henkilöitä, joilla tutkittavasta asiasta on mahdollisimman paljon omakohtaista kokemusta tai tietoa. Teemahaastattelussa voidaan haastatella ryhmää tai kohteena voi olla yksi henkilö. Ryhmähaastattelun etu on lyhyessä ajassa saadun tiedon määrä, mutta se ei sovellu, mikäli haastateltavat koostuvat esimies-alaisuudessa olevista haastateltavista. Ryhmähaastattelussa haastattelijalta vaaditaan tarkkuutta, jotta kaikkien haastateltavien mielipiteet huomioidaan ja jokaisella haastateltavalle annetaan mahdollisuus kertoa ajatuksensa. Yksilöhaastattelu on hitaampaa toteuttaa, mutta haastattelujen kautta saatu tieto on tarkempaa ja luotettavampaa. (Kananen 2012, 100.) Yksilöhaastattelun etuna on myös se, että haastateltavat voivat olla tilanteessa vapautuneempia kertomaan itseään koskevia asioita haastattelijalle (Ojasalo ym. 2014, 106).

4.1.2 Opinto-ohjaajien teemahaastattelujen toteutus

Teemahaastattelut suoritettiin toukokuussa 2021 Koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntien alueen kolmelle perusopetuksen oppilaanohjaajille. Teemahaastattelussa on tärkeää löytää haastateltaviksi henkilöitä, joilla on haastateltavasta asiasta omakohtaista tietoa ja kokemusta. Tämän vuoksi haastateltavien valinnan tulee olla harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. Tällä tavoin tutkittavasta asiasta saadaan selville tutkimuksen kannalta keskeisiä asioita. Haastattelujen määrää ei voida ennakolta määritellä vaan haastatteluja suoritetaan niin kauan, että kylläntyminen eli saturaatio täyttyy. Kylläntyminen tapahtuu, kun haastattelun avulla ei saada enää uutta tietoa. (Eskola, Lätti & Vastamäki 2018, 30-33; Tuomi & Sarajärvi 2020, 85-86.)

Haastateltavat opinto-ohjaajat valittiin Koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntien perusopetuksen oppilaitoksista suosittelujen perusteella. Suosittelijana toimi Ammattiopisto Tavastian opinto-ohjaaja. Haastateltavien valinnan perusteena oli, että opinto-ohjaajana toimiva henkilö oli ohjannut hakeutumisvaiheessa vuosien 2015-2021 aikana ammattiopisto Tavastiaan hiusalalle hakeutuvaa nuorta. Haastateltaviin otettiin yhteyttä henkilökohtaisesti puhelimen ja sähköpostin avulla (liite 1). Yhteyden otossa haastateltaville kerrottiin opinnäytetyön tavoite, tarkoitus, teema-alueet, haastattelun kesto ja eettiset periaatteet sekä perusteltiin, miksi juuri häneen otettiin yhteyttä. Perusteluina käytettiin hiusalle hakeutuneiden opiskelijoiden ohjaamista sekä monipuolista työkokemusta. Tässä opinnäytetyössä ei kuitenkaan yksityiskohtaisemmin kerrota haastatteluun osallistuneiden opinto-ohjaajien taustoja tutkimuseettisistä syistä.

Teemahaastatteluista kaksi toteutettiin yksilöhaastatteluina opinto-ohjaajien omilla työpaikoilla ja yksi Microsoft Teams videoneuvottelun avulla. Haastattelut olivat kestoaltaan 45-60

min ja ne nauhoitettiin kokonaisuudessaan. Haastattelujen alussa jokaiselle haastateltavalle kerrattiin opinnäytetyön tavoite, tarkoitus, teema-alueet, haastattelun kesto ja eettiset periaatteet sekä lupa haastattelujen nauhoitukseen.

Keskustelun pohjaksi laadittiin teemahaastattelurunko, mutta keskustelun annettiin edetä osallistujien kerronnan mukaan. Keskustelua ohjattiin tarvittaessa teemahaastattelurungon teemoihin, jotka olivat tärkeitä kehittämistyön tavoitteiden kannalta. Opinto-ohjaajien teemahaastattelun tavoitteena oli saada laajempaa tietoa hakeutumisvaiheen yhteydessä annettavasta opinto-ohjauksesta ja ohjaukseen liittyvistä parannusehdotuksista (liite 2). Haastattelun teemat muodostuivat opinnäytetyön tietoperustan ja tutkimuskysymyksien kautta. Teemoiksi haastattelurunkoon muodostui ohjaus, ohjauksen sisältö ja -tavat sekä mahdolliset kehittämiskohteet. Lisäksi jokaisen teeman alle lisättiin teemaa tarkentavia kysymyksiä. Ensimmäisen teeman tarkoituksena oli saada laajempi käsitys ohjauksesta, sen tavoitteista ja ohjauksen käytettävästä ajasta sekä sen sijoittumisesta opintoihin. Toinen teema käsitteli ohjauksen sisältöä ja toimintatapoja. Kolmannella teemalla pyrittiin saamaan selville mahdollisia ohjaukseen liittyviä kehitysideoita. Teemahaastatteluja suoritettiin oppilaanohjaajille niin pitkään, että saturaatio saavutettiin.

4.1.3 Opiskelijoiden teemahaastattelun toteutus

Teemahaastatteluun osallistuvat opiskelijat valittiin Ammattiopisto Tavastian hiusalan opiskelijoista, jotka jossain opintojensa vaiheessa olivat miettineet opintojensa keskeyttämistä tai olivat keskeyttäneet tai lopettaneet opintonsa ja siirtyneet toiselle alalle. Valintakriteerinä käytettiin oppilaiden vapaaehtoista halukkuutta osallistua tutkimukseen sekä itsensä ilmaisun keinoja, koska haastattelun kannalta on tärkeää, että opiskelijat pystyvät ilmaisemaan kokemiaan asioita. Opiskelijoiden valinnan teemahaastatteluun suoritettiin itse. Toimessani erityisopettajana kohtaan työssäni opintojen keskeyttämistä ja lopettamista pohtivia hiusalan opiskelijoita. Kaikki haastateltavat opiskelijat olivat iältään 18-vuotiaita naispuolisia henkilöitä, ja osa opiskelijoista oli lopettanut opiskelunsa jo hiusalalla. Tässä opinnäytetyössä ei kuitenkaan yksityiskohtaisemmin kerrota haastatteluun osallistuneiden oppilaiden taustoja tutkimuseettisistä syistä.

Haastateltaviin opiskelijoihin otettiin yhteyttä puhelimen välityksellä ja heille kerrottiin opinnäytetyön tavoite, tarkoitus, teema-alueet, haastattelun kesto ja eettiset periaatteet. Teemahaastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluna, koska yksilöhaastattelussa opiskelijat voivat vapautuneemmin kertoa omista kokemuksistaan ilman, että joku toinen kuulee keskustelua. Yksilöhaastattelun etu on myös se että, opiskelija ilmaisee omia mielipiteitään ja ajatuksiaan eikä tukeudu toisen mielipiteisiin. Haastattelusta neljä suoritettiin Ammattiopisto Tavastian hiusalan luokkatilassa ja kaksi Microsoft Teams videoneuvottelun välityksellä. Haastattelutilaksi valittiin opiskelijoille tuttu luokkatila, jotta haastattelutilanteesta ei muodostunut liian

virallista ja pelottavaa. Ajaksi valittiin normaalien opetustuntien jälkeinen aika, koska tällä tavoin tallennusta ja haastattelun keskittymiseen häiritsevää taustamelua pystyttiin ehkäisemään. Haastattelut nauhoitettiin kokonaisuudessaan. Haastattelut olivat kestoiltaan 30-45 min. Haastattelujen alussa jokaiselle haastateltavalle kerrattiin opinnäytetyön tavoite, tarkoitus, teema-alueet, haastattelun kesto ja eettiset periaatteet sekä lupa haastattelujen nauhoitukseen.

Keskustelun pohjana käytettiin teemahaastattelurunkoa, mutta keskustelun annettiin edetä osallistujien kerronnan mukaan. Keskustelua ohjattiin tarvittaessa teemahaastattelurungon teemoihin, jotka olivat tärkeitä kehittämistyön tavoitteiden kannalta. Opiskelijoille suoritettavan teemahaastattelun tavoitteena on selvittää opiskelijoiden kokemuksia saamastaan ohjauksesta, ohjauksen aikana hiusalasta saadun tiedon vastaavuudesta todellisuuteen ja ohjaukseen liittyvistä parannusehdotuksista (liite 3). Teemoiksi haastattelurunkoon muodostui ohjaus, ohjauksen sisältö ja -tavat sekä mahdolliset kehittämiskohteet. Lisäksi jokaisen teeman alle lisättiin teemaa tarkentavia kysymyksiä. Ensimmäisen teeman tarkoituksena oli selvittää, ohjaukseen käytettävää aikaa ja sen sijoittumista opintoihin. Toisen teeman avulla selvitettiin, millaisia ohjaustapoja on käytössä, kun tutustutaan hiusalan ammattiin ja millaista ohjaus on sisällöllisesti verrattaessa sitä hiusalan ammattiin. Kolmannella teemalla pyrittiin saamaan selville mahdollisia ohjaukseen liittyviä kehittämisideoita. Teemahaastatteluja suoritettiin opiskelijoille niin pitkään, että saturaatio saavutettiin.

4.1.5 Teemahaastattelujen litterointi ja analysointi

Analyysivaihetta varten teemahaastattelut tallennetaan äänittämällä. Äänitetty haastatteluaineisto kuunnellaan ja litteroidaan eli muutetaan tekstiksi. Litteroinnissa voidaan käyttää erilaisia tarkkuustasoja eli kirjoitetaan haastattelulla kerätty aineisto puhe- vai kirjakiellelle. Tarkkuustason määrittelee tutkimuskysymykset ja analyysitapa. (Ruusuvoori, Nikander & Ruusuvoori 2017, 427.) Yleiskieltä litteroinnissa voidaan käyttää, jos vain vastausten sisällöllä on merkitystä työn kannalta. Sanatarkkaa litterointia käytetään, jos käytetyillä sanoilla on merkitystä työn kannalta ja raporttia halutaan elävöittää. Sanatarkassa litteroinnissa kaikki puheessa esiintyvät sanat kirjataan ylös. (Ojasalo 2009, 107). Tässä opinnäytetyössä haastattelut litteroidaan muuttamalla nauhoituksella tallennetut haastattelut Word-tekstimuotoon. Litterointi suoritetaan sanatarkasti ja huomio kiinnitetään teemahaastattelulla tuotetun aineiston sisältöön eikä haastateltavan tapaan tuottaa puhetta, joten taukoja, turhia täytesanoja ja huokauksia ei litteroida, koska ne eivät ole aineiston sisällön kannalta tärkeitä.

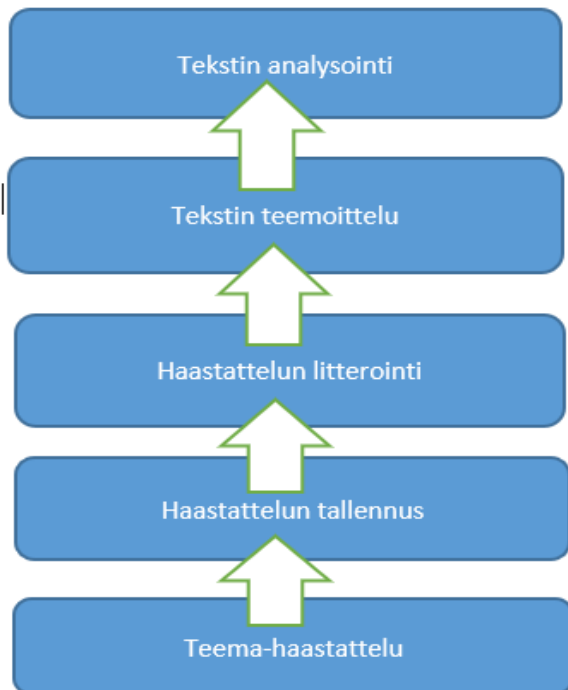
Puusan (2020, 143) mukaan aineiston analyysin tavoitteena on kuvailla, tulkita ja ymmärtää tutkittavaa asiaa tai ilmiötä. Laadullisessa tutkimuksessa perusanalyysimenetelmänä käytetään perinteisesti sisältöanalyysiä. Sisältöanalyysissä kerättyä aineistoa käsitellään eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen. Sisältöanalyysin tarkoituksena on järjestää

tutkittava aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon ilman, että alkuperäinen informaatio katoaa. Aineiston sisältöanalyysimenetelmäksi voidaan valita aineistolähtöinen, teoriasidonnainen tai teorialähtöinen analyysimenetelmä. Teorialähtöisessä analyysissä analyysi pohjautuu teoriaan, jonka mukaan kerätystä aineistosta tehdään tulkintoja. Teoriasidonnaisessa analyysissä on teoreettisia kytkentöjä, mutta ne eivät suoraan pohjautu teoriaan tai nouse teoriasta. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus, jossa analyysiyksiköt valitaan tutkimuksen tarkoituksen ja tehtäväasettelun mukaisesti. (Tuomi, Sarajärvi 2009, 95-97, 108.) Tässä opinnäytetyössä aineiston analyysimenetelmäksi valittiin aineistolähtöinen sisältöanalyysimenetelmä.

Aineiston analysointivaihe aloitetaan litteroidun tekstin lukemisella ja aineistoon perehtymisellä. Lukemista jatketaan niin pitkään, että aineistosta muodostuu selkeä kuva. Lukemisen jälkeen aineisto luokitellaan eli teemoitetaan. Käytetyt teemat voivat olla aineiston keruuvaiheessa käytettyjä teemoja tai aineistosta voi löytyä uusia teemakokonaisuuksia. (Puusa 2020, 149.) Tässä opinnäytetyössä haastattelussa käytetyt teemat ovat ohjaus, sisältö ja toimitavat sekä oppilaitos ja työelämäyhteistyössä annettavan ohjauksen kehittäminen. Teemoittelussa aineistosta etsitään ne kohdat, joissa puhutaan kyseisestä teemasta ja ovat teeman kannalta merkittäviä ilmaisuja ja asioita. Teemoittelussa huomioidaan myös haastateltavien vastauksien toistuvuus. Samaa asiaa tarkoittavat ilmaisut merkitään aineistosta erivärisillä huomiokynillä ja ryhmitellään teemahaastattelussa käytettyjen teemojen alle. Ryhmittelyssä käytetään apuna tekstinkäsittelyohjelmaa. Teemojen alle kerättyä aineistoa vertaillaan keskenään ja samankaltaiset, samaa tarkoittavat sisällöt yhdistetään sekä nimetään.

Kerätyn aineiston autenttisuuden säilyttämiseksi työssä voidaan käyttää suoria lainauksia alkuperäisaineistosta. Suorien lainauksien tarkoitus on tehdä näkyväksi tutkijan päättelyketju ja mahdollistaa lukijalle arvioida saatujen tulosten taustoja. (Puusa 2020, 150-151.) Tässä opinnäytetyössä käytetään suoria lainauksia ja haastateltavien ajatukset esitetään aineistossa kokonaisuuksina, jotta asiakokonaisuus ei muutu. Aineistossa tulokset esitellään teemoittain ja käytettävät vastaukset antoisuusjärjestyksessä.

Haastattelulla kerättävä aineisto pyritään analysoimaan nopeasti, koska haastattelun kautta kerätty tietomäärä kasvattaa tutkijan tietämystä ilmiöstä ja haastatteluilla kerätty tieto on hyvin muistissa. Analysoinnin jälkeen tulevia haastatteluja on mahdollisuus muokata, mikäli haastatteluista muodostuu tutkijalle uusia lisäkysymyksiä (Ojasalo ym. 2009, 111).

Kuvio 10: Aineiston käsittelyvaiheet (mukaillen Kananen 2012, 110).

4.1.6 Opinnäytetyön luetettavuus ja eettisyys

Tutkimuksia tehdessä pyritään arvioimaan aina tutkimuksen luotettavuutta. Luotettavuutta voidaan arvioida reliabiteetin ja validiteetin avulla. Reliabiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pysyvyyttä eli toistettaessa tutkimus tutkimustulokset pysyvät muuttumattomina eli uusinta-tutkimuksen avulla saadaan samat tutkimustulokset. Validiteetti tarkoittaa oikeiden asioiden tutkimista. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luetettavuutta ei voi arvioida samalla tavalla kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa ja luotettavuuden arviointi jää useasti työn tekijän arvioinnin ja näytön varaan, koska kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija päättää tutkittavan kohteen, kysymykset, aineiston analysoinnin ja tulkinnan. Kvantitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen luetettavuutta voidaan arvioida tutkimuksen uskottavuuden, luotettavuuden ja eettisyyden näkökulmista. (Hirsjärvi 2007, 227-229.)

Laadullisen tutkimuksen luetettavuutta lisää myös tarkka selvitys tutkimuksen eri vaiheiden toteuttamisesta (Hirsjärvi 2007, 227-229). Tässä opinnäytetyössä tutkimusprosessi on kuvattava niin tarkasti, että tutkimus voitaisiin toteuttaa uudelleen. Työssä on pyritty kertomaan koko tutkimusprosessi aineiston keräämisestä analyysiin mahdollisimman tarkasti. Teemahaastattelujen toteuttaminen ja aineiston käsittely on pyritty kuvaamaan työssä, sillä tarkkuudella, että se teoreettisesti pystyttäisiin toteuttamaan samalla tavalla jonkun toisen henkilön toimesta. Usein kuitenkin laadullisen tutkimuksen käytännön toistettavuus on hankalaa, koska laadullisella tutkimusmenetelmällä suoritettu tutkimus on aina ainutkertainen. Vilkan (2021,

156) mukaan tutkimuksen teoreettiseen toistettavuuteen kuuluu, että tutkimuksen lukijan on päädyttävä tutkimusteksteissä samoihin tuloksiin tutkijan kanssa. Opinnäytetyössä aineiston tuottamiseen liittyvät asiat ovat kerrottu totuudenmukaisesti ja ne on pyritty perustelemaan tutkimustehtävää tukeviksi. Haastatteluiden kautta saatua aineistoa on perusteltu useammalla aineistokatkelmalla, jotka on valikoitu huolella kuvaamaan tutkittua aihetta.

Tässä kehittämistyössä tutkimuksen luetettavuuden lisää haastattelujen saturaation täyttyminen. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa saturaatio on hyvä luetettavuuden vahvistamiskeino. Teemahaastattelussa saturaatio täyttyy, kun haastattelu ei tuota mitään uutta tutkimukseen vaan toistaa itseään. Kehitystyön luetettavuutta olisi voitu lisätä haastattelemalla eri oppilaitosten hiusalan opiskelijoita. Haastateltavat opiskelijat edustivat vain yhden oppilaitoksen opiskelijoita. Tulokset tässä kohdin eivät ole yleistettävissä. Kehitystyön tuloksilla ei tavoiteltu yleistettävyyttä vaan haluttiin selvittää Ammattiopisto Tavastian tilannetta. Laadullisessa tutkimuksessa ei tavoitella yleistettävyyttä, koska tavoitteet ovat yleensä erilaiset.

Kehittämistyössä etiikka on osallisena aiheen valinnasta tutkimustuloksiin. Eettiset kysymykset liittyvät useasti tutkimuskohteen ja menetelmien valintaan, aineiston hankintaan, tieteellisen tiedon luetettavuuteen, tutkittavien kohteluun sekä tutkimustulosten vaikutuksiin. Tutkimuseettinen neuvottelukunnan (2019) mukaan ihmistieteitä koskevat periaatteet voidaan jakaa kolmeen kokonaisuuteen, jotka ovat tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen, yksityisyyden suojaaminen ja tietosuojat (Ranta, Kuula-Luumi, 2017, 414). Tässä opinnäytetyössä on pyritty toimimaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden mukaisesti ja eettisten periaatteiden huomioiminen on aloitettu jo rekrytointivaiheessa. Teemahaastatteluiden rekrytointivaiheessa haastateltaville painotetaan haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta ja mahdollisuutta olla vastaamatta heille esitettyihin kysymyksiin. Tämä on tärkeää haastatteluissa, joissa on epäsymmetrinen valta-asetelma (Ranta & Kuula-Luumi 2017, 414). Haastatteluja sovittaessa osallistujille kerrottiin suullisesti ja kirjallisesti kehittämistyön tekijän nimi ja yhteystiedot, tutkimuksen tavoite, sisältö, osallistumisen vapaaehtoisuus, aineiston keruutapa ja aineiston käyttötarkoitus, käyttäjät sekä käyttöaika. Tutkimuksen sisältöä voi olla hankala määritellä, koska tutkimuskysymysten tarkentuminen aineiston keräämisen yhteydessä on tyypillistä laadullisessa tutkimuksessa. Teemahaastattelulla kerättyä aineistoa tullaan säilyttämään Koulutus kuntayhtymä Tavastian hallinnoimalla opinnäytetyön tekijän henkilökohtaisella OneDrive pilvitalennustilassa vain se aika, joka opinnäytetyön toteuttamisen kannalta on tärkeää. Tiedostot tullaan hävittämään OneDrive pilvitalennustilasta, kun opinnäytetyö on valmistunut.

Ennen teemahaastattelun aloitusta osallistujille kerrattiin vielä uudelleen, mihin heidän antamia vastauksia tullaan käyttämään ja ettei tutkimusaineistoa tulla hyödyntämään tai luovuttamaan muihin käyttötarkoituksiin. Osallistujille muistutettiin myös ennen haastattelun aloitusta, että haastattelut tallennetaan kokonaisuudessaan ilman kuvaa. Osallistujille

painotettiin haastattelun osallistumisen vapaaehtoisuutta ja sen voimassa oloa. Kehittämistyötä tehdessä on tärkeä muistaa, että henkilötietolain mukaan henkilöillä on oikeus itse päättää tietojensa käsittelystä. Teemahaastattelussa tämä tarkoittaa sitä, että haastateltavat henkilöt voivat itse päättää osallistumisestaan tutkimukseen. Osallistujilla on mahdollisuus perua tai keskeyttää osallistuminen teemahaastatteluun, missä tahansa vaiheessa. Osallistujan ei tarvitse selvittää syitä keskeyttämiselleen ja hänellä on mahdollisuus olla vastaamatta hänelle esitettyyn kysymykseen, mikäli hän ei halua sitä käsitellä. Kehittämistutkimuksen tekijällä on oikeus keskeyttää tarpeen niin vaatiessa jonkun tutkittavan osallistuminen. Oikeus muuttuu tutkimuseettiseksi velvollisuudeksi, mikäli haastateltavalle koituu jonkinlaista haittaa tutkimukseen osallistumisesta.

Haastattelulla kerättyä aineistoa tulee säilyttää henkilötietolain mukaan huolellisesti niin ettei tutkittavien yksityisyyden suoja vaarannu. Tässä kehittämistyössä ei ole tarpeellista kerätä haastateltavien henkilötietoja ja teemahaastatteluun osallistuvilla henkilöillä kerrottiin heti haastattelun alussa, ettei heidän henkilötietojaan käytetä kehittämistyössä. Haastateltaville painotettiin, että kaikki haastattelutilanteessa esiin nousseet asiat ovat luottamuksellisia ja niitä ei tulla käyttämään muissa tilanteissa. Haastateltaville kerrottiin myös, että litteroidusta aineistosta poistetaan kaikki tunnistettavaksi tekevät suorat- sekä epäsuorat tunnistetiedot. Suoria tunnistetietoja eli henkilötietoja ovat nimi, syntymäaika, ääni sekä kuva. Epäsuoria tunnisteita ovat oppilaitosten nimet, tapahtumat ja elämäntilanteen kuvaukset yhdistettynä muihin tunnisteisiin. (Kuula 2006, 81-82). Henkilöiden ja oppilaitosten nimien sekä henkilöön liitettävät muut ominaisuudet kuten murren käyttö puhuttaessa tai mahdolliset muut erilaiset kielelliset ilmaisutavat, joilla haastateltavan henkilöllisyys voisi paljastua poistettiin. Tunnistetietojen poistolla ehkäistiin tutkittavien henkilöiden anonymiteetin mahdollinen paljastuminen. Anonymiteetin säilyttämiseksi analyysivaiheessa aineisto merkittiin kirjain ja numero koodeilla. Opiskelijat merkittiin O1-O6 ja opinto-ohjaajat OO1-OO3. Opiskelijoista käytettiin O-kirjainta ja numero kirjaimen perässä ilmoittaa, kuinka monta haastateltavaa oli. Opinto-ohjaajilla käytettiin OO-kirjainyhdistelmää sekä numeroa.

5 Tulokset

Tässä luvussa esitellään opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden teemahaastattelujen tuloksia. Tulokset esitellään tutkimuskysymysten tavoitteiden kautta nousseiden teemahaastattelussa käytettyjen teemojen mukaan. Haastatteluiden suorat lainaukset on kursivoitu ja ne esitetään omina kappaleina.

5.1 Opinto-ohjaajien teemahaastattelut

Haastatteluun osallistui Ammattiopisto Tavastian jäsenkuntien alueen perusopetuksen oppilaanohjaajia ja haastatteluja suoritettiin kolme, koska saturaatio saavutettiin. Haastattelut rakentuivat kolmesta teemasta: ohjaus, ohjauksen sisältö ja -tavat sekä mahdolliset kehittämiskohteet. Opinto-ohjaajien haastattelujen tavoitteena oli saada laajempaa tietoa hakeutumisvaiheen opiskelijoiden oppilaanohjauksesta sekä oppilaanohjauksen kehittämisestä. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin selvittämään millaista ohjausta opinto-ohjaajat antavat opiskelijoille. Vastauksia haettiin teemahaastattelun ohjaus teemalla. Ohjausteema jakaantui alaluokkiin, jotka olivat: oppilaanohjaus, ohjauksen määrä ja muodot sekä opiskelijoiden ikä.

5.1.2 Oppilaanohjaus

Haastatteluun osallistuneet opinto-ohjaajat kuvailivat oppilaanohjausta heidän ja oppilaan väliseksi lyhyt kestoiseksi toiminnaksi ja prosessiksi, jonka aikana he pyrkivät tukemaan, neuvomaan ja auttamaan opiskelijoita oppimisessa ja koulutusvalintojen suorittamisessa. Ohjaajat kuitenkin muistuttivat, että heidän työnsä on ohjaamista ei lopullisen päätöksen tekoa oppilaan opiskelupaikasta. Opinto-ohjaajien mielestä oppilaanohjaus ei ole pelkästään koulutusvalintojen ohjausta, vaan oppilaanohjauksen aikana on tärkeää tukea myös opiskelijan itsetuntemusta, jotta opiskelijat pystyisivät tekemään oikeanlaisia valintoja tulevaisuutensa suhteen. Opinto-ohjaajat korostivat haastattelussa, että he tukevat opiskelijan itsetuntemusta, jotta opiskelijat itse pystyisivät tiedostamaan omat vahvuutensa pohtiessaan ammatinvalintaansa. Haastatteluun osallistuvat opinto-ohjaajat pitivät vuosiluokkien 7-9 oppilaanohjausta tärkeänä ajanjaksona opiskelijoille, koska tässä vaiheessa oppilaanohjauksella pyritään löytämään jokaiselle mielekäs perusopetuksen jälkeinen opiskelupaikka.

Oppilaanohjaus on mielestäni toimintaa, jonka avulla pyrin kannustamaan opiskelijaa oppimiseen ja ylläpitämään opiskelumotivaatiota. Oppimisella en tarkoita pelkkää opiskelutekniikkaa vaan oppilaan oppimista itsestä ja omasta toiminnasta. Ysiluokalla oppilaanohjaus pitkälti neuvontatyötä, kun hakuaika lähestyy ja opiskelupaikka pitäisi löytyä.

Kyllä me sellasia oppilaiden tsemppareita ollaan, me yritetään kannustaa ja tukea oppilaita kohti unelmia ja tavoitteita. Mielestäni oppilaanohjauksen tärkein tavoite on, että jokainen opiskelija löytää tämän kolmen vuoden prosessin jälkeen itselleen sopivan jatko-opiskelupaikan.

Oppilaanohjauksen aikana pyrimme tukemaan opiskelijan itsetuntemuksen kehittymistä, jotta opiskelija pystyy tekemään viisaita päätöksiä, me emme todellakaan tee päätöksiä opiskelijoiden puolesta vaikka ne välillä niin toivovat.

Oppilaanohjauksen määrät ja -muodot

Ajallisesti oppilaanohjaukseen on perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla varattu kaksi viikkotuntia. Haastateltavien opinto-ohjaajien mielestä ohjaukseen varattu tuntimäärä ei ole riittävä, jotta opiskelijoiden saama ohjaus olisi laadukasta. Kaikkien haastatteluun osallistuneiden opinto-ohjaajien mielestä kouluissa oppilaanohjaus kärsii aika- ja henkilöstöresurssipulasta. Aika- ja henkilöpulan puutteellisuuden vuoksi opinto-ohjaajat kokivat, ettei heillä ole tarpeeksi aikaa tarjota hakeutumisvaiheessa oleville opiskelijoille. Opinto-ohjaajat korostivat ohjauksen olevan pitkä prosessi, joka käynnistyy seitsemännellä luokalla ja päättyy yhdeksännen luokan jälkeen, kun opiskelija on saanut jatko-opiskelupaikan. Tähän siirtymään opiskelijoiden pitäisi saada riittävästi ohjausta koko yläkoulussa opiskelun ajan. Opinto-ohjaajien mielestä olisi tärkeää, että heillä olisi enemmän aikaa päästä keskustelemaan opiskelijoiden kanssa henkilökohtaisesti heitä kiinnostavista aloista. Tällä hetkellä ohjauskeskustelut rakentuvat ryhmä- ja yksilöohjauksesta. Yksilöohjaustunteja on käytössä vähän ja niitä voidaan antaa yhdeksäsluokalaisille tai opiskelijoille, jotka tarvitsevat tukea hakeutumisvaiheessa muita enemmän. Ohjattavat ryhmät ovat kooltaan suuria ja opinto-ohjaajia oppilaitoksissa on vähän. Yhdellä opinto-ohjaajalla saattaa olla ohjattavia opiskelijoita lähes 300. Opinto-ohjaajat toivoivat, että heidän ohjausvastuullaan olevat opiskelijamäärät olisivat pienemmät, jotta heille resursoitu aika riittäisi ohjaukseen. Yhden opinto-ohjaajan mielestä koulut käyttävät oppilaanohjaukseen tarkoitettuja resursseja myös muuhun tarkoitukseen esimerkiksi sijaisuuksien tekemiseen.

Meillä ei vaan ole tarpeeksi aikaa riittäväälle ohjaukselle se resurssointi on ongelma. Hämeenlinnan alueen oporesurssointi on naurettavan pieni.

Ihanteellinen määrä opiskelijoita olisi 200 opiskelijaa/opo. Kattoraja ehdottomasti 250 opiskelijaa, mutta meidän koululla opoilla on noin 225-260 opiskelijaa/opo ja se on liikaa.

Tarvitaan lisää opoja, koska opopula vaikeuttaa ohjausta ja me opot ollaan tällaisia joka paikan höyliä, jos joku on kipeä täytyy mun mennä pitämään tunteja ja opotunnit siirtyvät.

Yksilöohjaustunteja yhdeksännellä luokalla on käytössä tunti yhtä opiskelijaa kohden. Opinto-ohjaajien mielestä laadukas ohjaus perustuu hyvään oppilastuntemukseen. Tämä ei ole kuitenkaan mahdollista opinto-ohjaajien mielestä kaikissa oppilaitoksissa, koska osassa oppilaitoksia aika- ja henkilöstöresurssien vähäisyys vaikeuttaa oppilastuntemuksen kehittymistä. Oppilastuntemus ei kehity ryhmäohjauksessa vaan opinto-ohjaajat kaipaisivat enemmän aikaa yksilöohjauksiin, joissa he voisivat opiskelijan kanssa keskustella rauhassa oppilasta kiinnostavista alavaihtoehdoista. Yhdessä oppilaitoksessa seitsemännen luokan opotunteja pitää pelkästään luokanvalvoja, ja opinto-ohjaajan pitämät tunnit käynnistyvät vasta kahdeksännen luokan tammikuussa ja jatkuvat hakeutumisvaiheeseen saakka. Opinto-ohjaajat pitivät

tärkeänä, että heillä olisi enemmän aikaa käytössä yhtä opiskelijaa kohden, koska tämä mahdollistaisi yksilöllisen ohjauksen ja parantaisi oppilastuntemusta.

Ohjaus perustuu siihen, että me pystytään auttamaan näitä peruskoululaisia, että he löytävät oman alan. Tärkeää on oppilastuntemus, mutta täällä meillä on haasteellista se että meillä opoilla ei ole seiskaluokkalaisille tunteja. Seiska-luokkalaisten opotunnit pitää luokanvalvoja ja käytännössä tämä tarkoittaa, että me tavataan seiskoja yhden oppitunnin verran kun he siirtyvät kutoselta seiskalle. Kasilla opotunnit käynnistyvät kasiluokan puolella välissä eli tammi-kuussa, silloin me aloitetaan tutustumaan kasiluokkalaisiin. Kasiluokan opotunnit ovat kestoltaan 45 minuuttisia. Ysillä opoilua on pelkästään elokuusta joulukuuhun puolitoista tuntia eli 90 min viikossa. Tunnit päättyvät joulukuussa ja haku-aika on helmikuussa. Tämä jo yksistään antaa ehkä vähän kuvaa siitä, että meidän oppilastuntemus jää riittämättömäksi.

Mitä enemmän opoilla olisi aikaa yksilölliseen ohjaukseen yhtä opiskelijaa kohden sitä enemmän vähentyisi riskit harhavalintoihin, uskon niin. Ysiluokalla käytössä on yksi tunti opiskelijaa kohden yksilöohjausta ja se ei ole paljon, kun mietitään valintoja.

Meillä tehdään enemmän töitä pienryhmissä kuin yksin oppilaan kanssa. Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla yksilöohjaukseen on varattu yksi tunti per opiskelija.

Oppilaiden ikä

Haastateltavat oppilaanohjaajia puhutti myös oppilaiden iän vaikutus valintojen tekemiseen. Haastattelujen perusteella opinto-ohjaajat kokivat perusopetuksen hakeutumisvaiheen oppilaanohjauksen haasteellisena aikana nuoren elämässä. Nuoret joutuvat tekemään uravalintojaan 16-vuotiaana, mikä opinto-ohjaajien mielestä on liian aikainen vaihe uravalintojen tekemiseen. Tässä vaiheessa opinto-ohjaajien mielestä nuorille ei ole ehtinyt muodostua riittävää kuvaa ja kokemusta eri ammateista. Opinto-ohjaajien mielestä varsinkin ammatilliselle puolelle hakeutuvat nuoret joutuvat tekemään uravalintansa liian nopeasti, kun taas lukio koulutuksen valinnot saavat miettimisaikaa lisää.

16-vuotiaat ovat vielä niin lapsia, että ne menevät paljon vielä kaverin perässä.

Jokainen varmaan muistaa, kuinka hankalaa tuossa vaiheessa oli miettiä, mitä aikuisena haluaa tehdä.

Osa on kypsiä tekemään valintoja, mutta osa vaatisi vielä vuoden kypsyttelyajan eli paikan missä voisi tutustua eri koulutusvaihtoehtoihin.

Opinto-ohjaajien mukaan valintavaiheessa 16-vuotiaan nuorten kiinnostuksen kohteet ovat usein muualla kuin koulussa ja heidän kiinnostuksensa kohteet vaihtelevat useasti. Opinto-ohjaajien mielestä 16-vuotiaat nuoret eivät ole vielä valmiita tekemään itsenäisiä päätöksiä

tässä iässä, koska nuoren valintoihin vaikuttaa useasti heidän sosiaaliset verkostonsa. Opinto-ohjaajat kertoivat nuorten verkostojen koostuvan kavereista ja vanhemmista.

Oppilaat eivät ole kypsiä tekemään valintoja ysillä, koska tässä vaiheessa kaikki muu kiinnostaa enemmän. Toiveet vaihtelevat ysien aikana useasti ja sama opiskelija saattaa käydä mun luona useasti.

Nuorten elämä on tässä ja nyt ja mielenkiinto vaihtelee päivittäin. Vaikka me täällä koulussa ohjataan oppilaita vaikka kuinka paljon, joku muuttaa aina niiden mielen kotona.

Noin 10 % opiskelijoista on ihan pihalla, mitä ne haluavat opiskella ysien jälkeen ja usein opiskelijat menevät paljon vielä kaveri perässä. En voi myöskään mitään sille, mitä opiskelija valitsee vanhempiensa kanssa kotona.

5.1.2 Ohjauksen sisällöt ja ohjauksen tukena käytetty oheismateriaali

Toisen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin selvittämään, miten hakeutumisvaiheen ohjauksessa saatu tieto hiusalasta vastaa käytännön todellisuutta. Vastauksia haettiin teemahaastattelun sisältö ja materiaali teemoilla.

Ohjauksen sisällöt

Ohjaus alkaa seiskaluokalla ja se jatkuu yhdeksännelle luokalle asti. Seiskaluokalla ohjaus keskittyy opinto-ohjaajien mielestä vielä kouluyhteisössä toimimiseen, ryhmäytymiseen, opiskelutaitojen ja opiskeluvaihtoehtojen kehittämiseen. Kahdeksannella luokalla oppilaanohjaus painottuu työelätietouden lisäämiseen. Tuntien aikana tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään, opintopolkuihin, toisen asteen koulutusvaihtoehtoihin ja tehdään mahdollisia yritysvierailuja. Eri koulutusaloihin tutustutaan yleisellä tasolla ja tutustumiseen vaikuttaa ryhmän kiinnostus. Yhdeksännellä luokalla keskitytään koulutusvalintoihin ja tehdään mahdollisia vierailuja eri oppilaitoksiin. Kahdeksannen ja yhdeksannen luokan opintoihin sisältyy myös TET-jaksot. Opinto-ohjaajien mielestä TET-jaksot ammatillisissa oppilaitoksissa tukevan opiskelijan mahdollisia uravalintoja.

Kasin syksyllä käydään läpi Suomalaista koulutusjärjestelmää ja keskitytään opintopolkuihin. Kevät kasilla painottuu toisen asteen opintoihin tutustumiseen. Ysillä mietitään valintoja. Kasilla toisen asteen opintojen tutustumisen yhteydessä kerron opiskelijoille, mitä aloja ammattioppilaitoksissa on ja mikäli opiskelijat ovat kiinnostuneet jostakin tietystä alasta kerron sitä sitten enemmän. Keskusteluja käydään myös pienryhmissä eli jos ryhmässä on hiusten laitosta kiinnostuneita opiskelijoita niin kerron heille missä sitä voi opiskella ja mitä se työ pitää sisällään. Kun olen kiinni pienryhmässä niin muut opiskelijat tutustuvat sillä aikaa omatoimisesti eri aloihin netin kautta.

Ysiluokka keskittyy koulutusvalinta teemaan. Me aloitetaan sillä, miten edellisen vuoden ysit on sijoittuneet ja mikä se sun ala voisi olla. Talviaika ysillä harjoitellaan opintopolkua ja mietitään sun viittä hakukohdetta eli mitä ne on.

Kasilla ja ysillä oppilaat menee TETtiin ja sen aikana opiskelijat pääsevät tutustumaan hyvin heitä kiinnostaviin aloihin. Alueen kampaamot ottavat mielellään onneksi opiskelijoita TETtiin.

Opinto-ohjaajien pitämällä tunneilla tutustutaan tarkemmin aloihin, jotka ryhmän opiskelijoita kiinnostavat eniten. Opiskelija, joka ei osaa kertoa kiinnostuksen kohdettaan saattaa jäädä ilman tietoa. Varsinaiset tutustumiset eri aloihin hoidetaan TET-jaksojen lisäksi ammattillisten oppilaitosten kanssa. Oppilaitosvierailuja, joissa eri aloihin tutustutaan yhden päivän aikana, tehdään suurissa sekä pienissä ryhmissä. Suurten ryhmien haittapuolena opinto-ohjaajat mainitsivat, että esittelyt aloista jäävät hyvin pinnallisiksi, koska aikaa on liian vähän.

Ysillä tulee täsmätutustumiset eli nyt mä menen kolmelle alalle. Ysillä ei mennä mennä enää lösseinä vaan tehdään täsmätutustumisia aloille jotka kiinnostavat. Jos opiskelijaa kiinnostaa parturi-kampaajan työ tulee hän teille tutustumaan jos mahdollista.

Kasirastit on tärkeitä oppilaille. Se on useammalla ensikosketus toisen asteen opintoihin ja eri aloihin. Päivän aikana opiskelijat ehtivät tutustumaan moniin eri aloihin. Ohjauksessa teteillä on myös iso merkitys, koska opiskelijat pääsevät työelämäntutustumisjaksoille näkemään sitä alaa ja onko se sitä mitä haluaa.

Me ei pystytä täällä kaikkia aloja läpi käymään vaan me käydään vaan ne alat joista oppilaat ovat oikeasti kiinnostuneet. Ongelma on se jos oppilas ei tiedä mistä on kiinnostunut eikä saa sanotuksi sitä niin voi käydä ettei sitä alaa käydä läpi ja tieto alasta jää saamatta. Meillä ei vaan ole aikaa vaan se resurssointi on ongelma.

Ohjauksen tukena käytetty oheismateriaali

Opinto-ohjaajien mielestä ohjauksen tueksi käytettävää materiaalia on saatavilla vähän. Heidän mielestään materiaali on usein myös sellaista sisällöllisesti, ettei se jaksa kiinnostaa 16-vuotiasta nuorta. Opinto-ohjaajien mielestä Ammattiopisto Tavastialla on todella vähän hiusalasta kertovaa materiaalia. Materiaali koostuu heidän mukaansa e-perusteista, Ammattiopisto Tavastia omista nettisivuista tai esittelymonisteista. Opinto-ohjaajien mielestä oppilaitoksen sivuilta löytyvä materiaali ei kiinnosta 16-vuotiaita hakijoita. Opinto-ohjaajat hakevat tietoa hiusalasta myös muiden koulujen nettisivuilta sekä Youtube-kanavalta löytyvistä videoista. Opinto-ohjaajat kokevat valtakunnalliset e-perusteet oppilaille vaikeiksi ymmärtää, koska niiden kirjoitusmuoto on vaikeaselkoista ja vähemmän mielenkiintoa herättävää.

Laadukasta ja monipuolista materiaalia hiusalasta, joka vielä kiinnostaisi 16-vuotiaita nuoria on vähän saatavilla. Tavastialla niitä ei ole tietojeni mukaan ollenkaan. Nyt Koronan myötä, kun kaikki tutustumiset on peruttu niillä olisi kova tarve.

Mä etsin Youtubesta hiusalasta videoita ja näytän niitä oppilaille. Tosin ne ei ole Tavastian videoita, mutta se ei ole sama asia kuin päästä oikeesti hiplaan niitä hiuksia siihen oppilaitokseen mihin haluaa hakeutua opiskelemaan.

Nettisivujen pitäisi olla niin hyvässä kunnossa, että ne kiinnostavat 16-vuotiasta hakijaa ja paperimonisteet ovat turhia, teksti niissä on hyvin yleistä ja ne ei kerro hakijalle oikeastaan mitään.

5.2.3 Kehittämistarpeet opinto-ohjaajien näkökulmasta

Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin selvittämään mahdollisia kehittämiskohteita ohjauksen tueksi. Vastauksia haettiin kehittämisteemalla, jonka alaluokkia olivat toimintatavat ja materiaalit.

Toimintatavat ja materiaalit

Haastateltavat opinto-ohjaajat toivoivat, että yhteistyö hiusalan kanssa olisi tiiviimpää ja jatkuvaa. Opinto-ohjaajat korostivat, että nuoret tarvitsevat valintojensa tueksi mahdollisimman runsaasti tietoa hiusalan työelämästä ja ammatista. Heidän mielestään olisi tärkeää, että nuori saataisiin ymmärtämään jo hakeutumisvaiheessa hiusalan ammatin erityispiirteet ja vaatimukset. Opinto-ohjaajat halusivat, että tieto hiusalan ammatista saataisiin asiantuntijoilta eikä heiltä, koska mielestään he eivät pysty kertomaan ja vastaamaan oppilaiden esittämisiin kysymyksiin tarpeeksi asiantuntevasti. Opinto-ohjaajien mukaan heidän kertomuksensa alasta pohjautuvat omakohtaisiin kokemuksiin asiakkaan näkökulmasta ja ovat näin ollen hyvin subjektiivista tietoa. Opinto-ohjaajat pitivät tehokkaampana keinona tiedon lisäämisessä asiantuntijavierailuja. Opinto-ohjaajien mielestä oikeanlaisen tiedon lisääminen alasta helpottaisi opiskelijoiden valintojen suorittamista.

Se ei ole sama asia mitä me puhutaan täällä, eihän me olla alan asiantuntijoita. Osaan kyllä kertoa mutta kun koulusta tulee elävä ihminen kertomaan niin oppilaat tykkäävät.

Mitä konkreettisemmaksi ohjaus saadaan toisen asteen valintojen yhteydessä sitä paremmin opiskelijat pystyvät tekemään valintansa. Mä osaan kyllä kertoa, mitä hiusalalla yleisesti tehdään.

Kertomukseni alasta ovat minun subjektiivisia näkemyksiäni kun olen ollut asiakkaana kampaamossa.

Olen yrittänyt selvittää oppilaille myös, mitä parturi-kampaajan työ on ja että siinä pitää koskea vieraaseen ihmiseen ja tehdä sen hiuksiin käsittelyitä, mutta aika rajoittunutta tietämykseni alasta on, koska se perustuu, kun olen ollut itse asiakkaana.

Haastateltavien opinto-ohjaajien mielestä on tärkeää, että opiskelijat saataisiin ymmärtämään, kuinka laaja-alaisia ammatit nykypäivänä ovat. Tätä ymmärrystä voitaisiin lisätä opinto-ohjaajien mielestä perusopetuksen ja ammatillisen opetuksen yhteistyön lisäämisellä. Opinto-ohjaajat toivoivat, että hiusalasta kiinnostuneiden opiskelijoiden olisi hyvä päästä tutustumaan hiusalan ammattiin alan oppilaitoksissa esimerkiksi TET-jaksojen aikana jo 8. luokalla. Jakson aikana opiskelijat pääsisivät konkreettisesti näkemään sen, mitä hiusalalla tehdään ja miten asioista opiskellaan. Jaksojen pituuden voisivat vaihdella parista päivästä kahteen viikkoon. Tarpeeksi riittävä tieto valittavasta koulutusvalinnasta ja ammatista on opinto-ohjaajien mielestä tärkein asia onnistuneelle koulutusvalinnalle. Opinto-ohjaajat toivoivat myös opiskelijavieraita kertomaan alasta kouluille.

Räätälöityjä käyntejä teille sinne voisi olla enemmän, missä yksi luokka tai muutama alasta kiinnostunut opiskelija voisi tulla tutustumaan.

Tavastian hiusalan opiskelijat perusopetuksen puolelle kertomaan opiskelusta alastaan. Tärkeää olisi, että kertojat ovat oppilaita ja asioista kerrotaan rehellisesti.

Mä tykkäisin opona siitä, että opiskelija, joka on kasi luokkalainen voisi tulla tettiin hiusalalla ja saisi tehdä ja nähdä, kuinka rankkaa on olla jaloilla koko päivä. Samalla opiskelija näkisi, onko hiusala se mun ala vai ei ja näkisi myös mahdollisen opiskelupaikan.

Oppilaille on suunnattoman iso merkitys, että he pääsevät fyysisesti käymään siellä oppilaitoksessa ja alalla katsomassa, mitä siellä tehdään ja että siellä on toiset opiskelijat kertomassa, että minkälainen juttu tää on.

Opinto-ohjaajat ottavat mielellään vastaan kaikkea materiaalia, joka helpottaa heidän työskentelyään oppilaiden kanssa, koska opinto-ohjaajat kokevat työskentelyaikansa oppilaiden kanssa lyhyeksi varsinkin, jos opinto-ohjaaja pääsee aloittamaan työskentelynsä ryhmän kanssa vasta kahdeksannella luokalla. Opinto-ohjaajat toivoivat Ammattiopisto Tavastian hiusalalta videoita, jotka sisältäisivät opiskelijoiden uratarinoita ja alan esittelyä. Opinto-ohjaajat korostivat, että materiaalin ja koulun nettisivun pitäisi olla sellaiset, että ne jaksavat kiinnostaa 16-vuotiaita nuoria.

Mielellämme otamme vastaan kaikkia juttuja joilla voimme helpottaa omaa työtämme ja auttaa nuoria koska meillä seiskojen opoilun hoitaa luokanvalvoja ja me päästää kasin tammikuussa vasta oppilaiden kanssa töihin. Kasin kevät menee pitkälti tutustumiseen ja sitten ysillä tuleekin jo kiire. Onneksi oppilaat pääsevät kasilla ja ysillä TETtiin.

Oma kokemus tärkeää, voisitte tehdä videon ja koulun nettisivut pitäisi olla niin hyvässä kunnossa, että ne kiinnostavat 16-vuotiasta hakijaa.

Uratarinoita videoina.

Oppilaanohjaajia mietitytti materiaaleissa ammattinimikkeiden vaikeus. Opinto-ohjaajien mielestä toisen asteen reformi 1.1.2018 vaikutti oleellisesti ammatillisen puolen tutkintojen laajenemiseen ja ammatillisten perustutkintojen nimien yhdistämiseen. Opinto-ohjaajat kokivat, että tutkintojen yhdistäminen vaikeutti ammatin ymmärtämistä. Pelkät ammatillisen perustutkinnon nimet eivät aina kerro, mikä ammatti on kyseessä, mitä ammatissa tehdään ja mihin tutkinnon suorittamisen jälkeen voi työllistyä. Opinto-ohjaajien mielestä tutkinto-oppaat on kirjoitettu liian vaikeaselkoisesti, jotta 16-vuotias niitä ymmärtäisi tutustuessaan eri ammatteihin.

Tutkintonimikkeet ovat oppaissa kapulakieltä, ei oppilaat niistä tajua, mitä ne edes tarkoittavat ja sitten kun niitä yrittää niille avata, että tämä tutkintonimike sisältää näitä ammattinimikkeitä ja tässä ammatissa työskennellään esimerkiksi kaupassa ja tämä tyyppi tekee siellä tällaista työtä ja vaikka sä kuinka yrität niille rautalangasta vääntää niin ei se vaan aukene. Tämä vaikeuttaa oman alan löytämistä.

Tutkinnon nimikkeet ovat hirveitä sanahirviöitä ja niistä ei ota selvää, mitä ne tarkoittaa ja kun me opot näitä selvitetään niin mä huomaan että kun mä olen kymmenen kertaa selvittänyt sen niin ne ei edelleenkään tiedä mikä tutkinto tää oikeasti on, käsitteet on ihan väärää. Hyvä esimerkki on hius- ja kauneudenhoitoala. Oppilaat ei ymmärrä, että Tavastiassa on tarjolla ainoastaan kamppaaja- ja parturityönoisaamiset.

Oppilaat eivät välttämättä tiedä mikä on alan oikea tutkintonimike.

5.2 Opiskelijoiden teemahaastattelut

Haastatteluun osallistui Ammattiopisto Tavastian hiusalan opiskelijoita, jotka opiskelivat hiusalla, olivat lopettaneet opiskelunsa tai pohtivat lopettamista. Haastatteluja suoritettiin kuusi, koska saturaatio saavutettiin. Haastattelut rakentuivat kolmesta teemasta: ohjaus, ohjauksen sisältö ja -tavat sekä mahdolliset kehittämiskohteet. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin selvittämään millaista ohjausta opiskelijat saavat opinto-ohjaajilta. Vastauksia haettiin teemahaastattelun ohjaus teemalla. Ohjausteema jakaantui alaluokkiin, jotka olivat: oppilaanohjaus, ohjauksen määrä ja muodot sekä opiskelijoiden ikä.

5.2.1 Oppilaanohjaus

Haastattelujen perusteella opiskelijat kokevat opinto-ohjaajan roolin merkityksellisenä tiedon välittäjänä haettaessa toisen asteen opintoihin. Opiskelijat olivat tyytyväisiä opinto-ohjaajan antamiin yleisiin ohjeisiin ja neuvoihin yhteishaussa, mutta erilaisista jatko-opintovaihtoehdoista he eivät kokeneet saavansa riittävästi tietoa. Opiskelijat toivovat saavansa enemmän ohjausta tiedonhakuun eri lähteistä jatko-opintojen suunnitteluvaiheessa. Oppilaat kokevat myös ohjauksen painottuvan liikaa lukio-opintoihin ja ammatillinen puoli jää vähemmälle.

Opot kyllä neuvo ja autto mua miten haetaan mutta alasta ne ei kyllä kertonu juuri mitään.

Seiska kasi opo ei osannu kertoo muusta kun lukiosta.

Musta tuntuu, että opojen perusajatus on aina että mennään lukiio että lukio on sellanen mihin mennään ja ammattikoulu on sellanen mihin sen jälkeen mennään.

Lukiosta käydään kaikki vaihtoehdot läpi ja sitä jankutetaan paljon, että menkää lukioon. Ammattikoulusta käydään yleisemmät linjat vaan läpi.

Ohjauksessa pitäisi kertoa lukiosta ja ammatillisesta koulutuksesta yhtä paljon ja että ne on yhtä tärkeitä eikä painottaa vaan lukioon menoa koska tosta tulee vaan helposti mieleen sellanen ajatus että lukio on se normaali tie ja sitten mennään ammattikouluun jos ei ole muita vaihtoehtoja.

Oppilaanohjauksen määrät ja -muodot

Haastateltavat opiskelijat kokevat, että opinto-ohjaajien pitämiä tunteja on riittävästi, mutta tuntien sijoittelun ja sisällön he kokevat ongelmalliseksi yhteishaun näkökulmasta. Opiskelijoiden mielestä eri koulutusaloihin tutustumiset alkavat liian myöhäisessä vaiheessa ja he toivoivat, että koulutusaloihin tutustumisia voitaisiin aikaistaa alkavaksi jo seitsemännen luokan keväällä tai kahdeksannen luokan syksyllä, jotta aloihin voisi tutustua rauhassa ja päätöksen tekoon jäisi enemmän aikaa. Osa opiskelijoista kokee oppilaanohjauksen tuntien sisällöt turhina jatko-opintojen suunnittelun kannalta, koska tunneilla käsiteltävät asiat eivät heidän mielestään käsitelleet aina koulutusvalintoja tai itseä kiinnostavia aiheita.

Meillä oli ihan tarpeeks opon tunteja mutta mun mielestä eri aloista puhuminen pitäis ruveta puhumaan, näyttämään ja miettimään jossain jo seiska tai kasi luokalla että ehtii sitten varautumaan kunnolla.

Joskus ys in opotunneilla saatettiin kattoo leffaa ja pelailla ei ne kaikki ollu pelkkää niin kuin alan valitsemista ja ne ei tukennu mitenkään alan valintaa mielestäni.

Me katottiin viimesillä opotunneilla ennen hakua jotain Hullu hullumpi yläaste sekin aika olisi ollu hyvä käyttää yksilö keskusteluihin järkevästi mitä sitten halua ja kertoo eri vaihtoehdoista.

Haastateltavat opiskelijat mainitsevat ohjauksen ongelmaksi yksilöohjauksen vähäisen määrän. Opiskelijoiden haastattelujen perusteella he pääsevät keskustelemaan yhdeksännellä luokalla opinto-ohjaajan kanssa liian myöhäisessä vaiheessa. Puolet opiskelijoista kokee keskustelun opinto-ohjaajan kanssa turhana, koska keskusteluun varataan noin tunti aikaa ja mikäli opiskelijalla on tieto mahdollisesta koulutusalasta keskustelussa ei kyseenalaisteta opiskelijan hakutoivetta. Opiskelijat kokivat, etteivät he olleet oppineet pohtimaan erilaisten

ammattialojen soveltuvuutta itselle ohjauksen aikana. Kaksi opiskelijaa toivoi, että keskusteluissa ei keskityttäisi pelkästään toisen asteen opintoihin vaan mietittäisiin, mitä toisen asteen opintojen jälkeen voisi tehdä. Yksi haastateltavista opiskelijoista ei saanut omasta mielestään yksilöohjausta kuin vasta varsinaisessa hakuvaiheessa, kun opinto-ohjaajan kanssa yhdessä täytetään opintopolun hakukaavaketta. Opiskelijat kokivat myös, etteivät he saa tarpeeksi tietoa haluamastaan alasta ryhmämuotoisessa ohjauksessa. Opiskelijoiden mielestä ryhmämuotoisessa ohjauksessa on hankala keskittyä myös omiin itseä kiinnostaviin asioihin. Opiskelijat toivoivat, että kahdenkeskisiä keskusteluja olisi yhdeksännen luokan aikana enemmän ja ne voisivat alkaa jo heti yhdeksännen luokan syksyllä. Tällä tavoin heillä olisi enemmän aikaa pohtia yhdessä opinto-ohjaajan kanssa eri ala vaihtoehtoja, vaikka itseä kiinnostava ala olisikin jo tiedossa.

Ysin alussa voisi olla opon kanssa juttutuokioita enemmän kun haku tehdään sitten helmikuussa. Tossa vaiheessa jo ehkä vähän tietää mikä voisi olla se oma juttu niin voisi mennä opon luo siinä vaiheessa keskustelemaan, että hei mä tiedän nyt ja sitten voisi keskustella opon kanssa rauhassa valinnasta, selvittää yhdessä mitä se sitten on ja mihin sit sen jälkeen voi mennä. Nyt opon kanssa aikaa on vain yksi tunti ja sekin on vasta noin kuukautta ennen varsinaista hakua.

Yksilöohjausta en saanut mielestäni yhtään muuta kuin siinä vaiheessa kun haku tehtiin, koska sitten kun tiesin mihin menen tein vain haun opon kanssa. Siinäkin vaiheessa ei käyty läpi, miksi mä haluan tänne ja mitä sä odotat siltä ja mitä sä ajattelet siitä. Missään kohtaan ei varmistettu miten mä sovellun alalle vaan katsottiin että sinne sä haluat ja sinne sä meet. Ainoa, mitä opo kysyi oli mihin muualle sä haluat kun pitää täyttää viisi hakukohtaa.

Olisin kaivannut enemmän yksilöjuttuja opon kanssa kuin yhden oppitunnin. Olisin halunnut, että opo olisi miettinyt mun kanssa valintaani ja tulevaisuuttani hiusalalan jälkeen kahdestaan rauhassa kun siinä kauheessa häslingissä koko ryhmän kanssa.

Mä olisin tarvinnut yksilöohjausta enemmän koska tässä nyt nähän se että mä en tiennyt mihin mä lähdin ja sitten kävi näin että mä nyt sitten vaihdan alaa. Olisi se ollut kivaa että just jokaisen oppilaan kanssa olisi juteltu ja käyty läpi mihin se haluaa tai jos luokalla on vaikka monta jotka haluaa hiusalalle niiden kanssa vaikka ryhmässä olis keskusteltu ja perehdytty mitä se on ja mistä se koostuu se ala.

Opiskelijoiden ikä

Haastateltavat opiskelijoiden mielestä hakeutumisasiä oli stressaavaa aikaa, koska he eivät olleet valmiita tekemään ammatillisia valintojaan vielä 16-vuotiaana. Opiskelijat kertoivat valintojen vaikuttaneen heidän elämäänsä negatiivisella tavalla. Osa haastateltavista opiskelijoista oli menettänyt yöunensa miettiessään valintoja. Opiskelijoiden haastatteluista kävi myös ilmi, että nuorten ajatukset ja kiinnostuksen kohteet ovat 16-vuotiaana jossain muualla kuin tulevassa ammatissa.

En ollut silloin 16-vuotiaana valmis valitsemaan ammattia vaan ainakin vuosi yläasteen jälkeen voisi olla jotain Valmatyylisiä. Siellä sitten oikeesti pääsis kätteleen eri aloja ja sitten 18-vuotias olisi varmasti jo ihan hyvätekeen valintoja, koska silloin on ehtiny jo hetken nä-kee ,mikä sitten oikeesti kiinnostaa ja mihin pystyy.

Se se liian aikainen ikä kun ysiltä pääsee ei silloin kiinnosta mikään muu kun kaverit ei se tulevaisuus.

Hirveetä tehdä päätös tossa vaiheessa jos ei tiedä, mitä halua. Se on tosi iso kysymys valinnan joutuu tekeen niin, että lähtee sinne mikä kiinnostaa edes jonkun verran.

Päätös mitä sä haluat tehdä tulee nuorelle liian aikaisessa vaiheessa.

Mua ei todellakaan kiinnostanut 16-vuotiaana, mitä mä haluan tehdä aikuisena.

Mä olin niin stressaantunut ja ärsyyntynyt ysillä, että mä tyyliin itkin itteni monta yötä uneen kun mä olin niin stressaantunut siitä että mä en tienny mitä mä haluan valita sit mä juttelin yleensä vanhempien ja kavereiden kanssa, mutta kaverit ei koskaan mitään nyt tiedä.

5.2.2 Ohjauksen sisällöt ja ohjauksen tukena käytetty oheismateriaali

Toisen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin selvittämään, miten hakeutumisvaiheen ohjauksessa saatu tieto hiusalasta vastaa käytännön todellisuutta. Vastauksia haettiin teemahaastattelun sisältö ja materiaali teemalla.

Ohjauksen sisällöt

Oppilaanohjaustunnit sisältävät opiskelijoiden mukaan kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla enemmän eri ammatteihin ja koulutusaloihin tutustumista kuin seitsemännellä luokalla. Seitsemännellä luokalla tutustutaan kouluun ja erilaisiin opiskelutekniikoihin. Kahdeksannella luokalla keskitytään opiskelijoiden mielestä itsetuntoon ja sen kehittämiseen. Opiskelijoiden mielestä vasta yhdeksännen luokan syksyllä aloitetaan miettimään omaa juttua eri testien avulla.

Kasilla keskityttiin paremmin itsetuntohommiin erilaisien pelien avulla ja ysien syksyllä mikä olisi se oma juttu.

Mä en muista ihan tarkalleen mutta meillä oli pari sellasta tuntia ysillä missä käytiin aloja läpi ja muuten ne oli sellasii missä se puhu ammattikoulusta ja luokiosta mutta mentiin sitten jollekin sivustolle mä en kyllä muista yhtään mihin se oli sellanen joku opin joku emmä tiiä se oli sellanen missä oli kysymyksiä ja niihin piti vastata ja sitten se kone sano niinkun mikä on sulle hyvä siis alana niin sellasii me käytiin.

Haastateltavat opiskelijat kokevat, etteivät saa opinto-ohjaajilta riittävästi tietoa hiusalasta oppilaanohjaus tuntien aikana. Opiskelijat kokivat, että oppilaanohjaajilla ei ole tarpeeksi aikaa kertoa eri tutkinnoista tai hankkia asiantuntijoita kertomaan omista aloistaan. Osa opiskelijoista kertoi, etteivät he olleet saaneet hiusalasta mitään tietoa opinto-ohjaajalta vaan olivat itse kyselleet alasta kavereita, tuttavilta tai sukulaisiltaan. Opiskelijoiden tiedonsaanti hiusalasta perustuu haastattelujen perusteella omaan aktiivisuuteen. Pari opiskelijaa kertoi hankkineensa tietoa internetin kautta tutustumalla koulun nettisivuihin ja katsomalla eri koulujen esittelyvideoita sekä seuraamalla kampaajien ylläpitämiä Facebook ja Instagram sivuja.

Hiusalaa ei opo tunneilla käyty ollenkaan läpi. Opo esitteli vaan raksa-alaa ja hiusalaa ei käyty ollenkaan läpi kaverin äidiltä sitten kuulin millaista täällä oli kun sen tytär opiskeli täällä.

Kummitäti on kampaaja ja se aina kerto kaikkee tästä alasta ja sen opiskelusta ja anto mun leikata sen hiuksia ja tehdä kampauksia.

Kysyin siskolta, mutta ei se tienny sen enempää kuin mäkään ja periaatteessa olisin voinut kysyä opettajilta, mutta musta tuntui ettei ne tiedä yhtään mistään tästä alasta.

Mä katoin myös koulun nettisivut mitä hiusalasta sanotaan mutta en silloinkaan saanu niin paljoa tietoa alasta mitä olisin halunnut. Mä olisin halunnut kaikki yksityiskohdat ja kaikki mutta en mä sieltäkään saanut.

En mä opolta mitään saannu mä katoin Instasta, pinterististä mitä parturi-kampaaja tekee ja sitten jotain blogeja mä luin ja sitten mä seurasin snapchatistä jotain opiskelijaa hiusalalta ei se kuitenkaan ollu Hämeenlinnasta ja se laitteli sinne kuvia töistään ja facebookista kans.

Opiskelijoiden mielestä opinto-ohjaajat pystyvät kertomaan hiusalasta hyvin yleisellä tasolla ja usein heidän antama kuva hiusalasta perustuu heidän omiin kokemuksiinsa ja on näin ollen kaukana todellisuudesta. Opiskelijoiden mielestä opinto-ohjaajat antavat hiusalasta liian helpon ja suppean kuvan. Väärän kuvan perusteella oppilaat mieltävät alan helpoksi, jossa jokainen omien hiusten laittamisesta, meikkaamisesta ja ihon hoitamisesta kiinnostunut pärjää. Opiskelijat toivoivat opinto-ohjaajien hyödyntävän alan asiantuntijoita ohjauksessa, jotta alalle hakeutuvat saisivat hiusalasta ja opiskelusta oikeanlaista tietoa.

Ne ei pysty itse selittään, mitä parturi-kampaajan työ on niin hankkis sitten jonkun joka pystyisi selvittämään kunnolla.” Opo kerto pelkästään että hiusalalla tehdään hiuksia mutta yllärinä tuli parrat ja että tää on alana rankka ja täytyy tehdä paljon yksi hiusten värjäys voi kestää vaikka viisikin tuntia ettei tää ole sellasta että sä vaan vähän sutaset ja laitat kiharaa ja se on sitten siinä. Ohjauksessa sä saat sellasen pintaraapasun ja sen jälkeen se on vaan koulussa kokeilua viihdytkö sä alalla, kyllä ohjauksessa voisi enemmän kertoa parturi-kampaajan ammatista.

Opolta saatu kuva ei vastannu alaa, siitä sai kauheen supeen kuvan mitä kamppaan työ on ja sitten kun koulussa niitä alko tulla ja tulla niin paljon eri juttuja huomasi vasta kuinka laaja ala on.

Mä sain opolta sen kuvan, että tää ala olisi pelkkää tekemistä ja täällä ei olisi mitään kirjallista vaan ne on pelkkiä lukio hommia.

Opot voisit kertoa voisit realistisesti tästä alasta eikä niinkun että tää on tosi helppo ala sulle kun sä olet kiinnostunut kauneushoidosta ja meikkaamisesta.

Hiusalasta opo kertoi mulle että tää on helppo ala, mutta täähän on tosi raskasta.

Kuva jonka mä olin saanut opolta hakuvaiheessa oli erilainen esimerkiksi noi työharjoittelujaksot missä mä olen ollut ja toi edellinen se ainakin vaikuttaa tosi paljon että onko tää sittenkään se mun ala.

Ohjauksessa käytetty oheismateriaalit

Opiskelijoiden mielestä hiusalasta kertovaa materiaalia, jota oppilaanohjauksen yhteydessä voisi käyttää on vähän saatavilla. Materiaaleina oppilaanohjaustunneilla käytetään pääasiassa oppilaitoksien nettisivuilta löytyvää materiaalia. Opiskelijoiden mielestä koulujen nettisivuilla kerrotaan eri aloista liian yleisellä tasolla. Opiskelijoiden mielestä sivuilla oleva teksti on usein myös vaikealukuista. Osa opiskelijoista kertoi opinto-ohjaajien ohjaavan opiskelijoita hakemaan hiusalasta tietoa sosiaalisen median kanavilta. Opiskelijat mielestä sosiaalisesta mediasta löytyvät videot keskittyvät enemmän kuvaamaan alan yksittäisiä töitä kuin alaa kokonaisuudessaan.

Koulujen nettisivuihin tutustuin opintotunneilla kun oli pakko.

Nettisivuja kateltiin opintotunneilla mut en mä niistä mitään ymmärtänyt siinä vaiheessa.

Opo ohjasi kattoon Instaa, Youtubea, Pinterestiä, Tiktokkia ja mä katoin sieltä mitä parturi-kamppaaja tekee ja sitten just jotain blogeja mä luin ja sitten mä seurasin snap chatista jotain opiskelijaa hiusalalta ei se kuitenkaan ollut hämeenlinnasta ja se laitteli sinne kuvia töistään ja Facebookista kans. Kuvan jonka niistä sai tuntui silloin että se on se mutta nyt ei se kuitenkaan ole pelkkää väriä tai leikkausta oo eikä se oo niin helppoo kun kattoo kuvasta kun siinä on se ennen kuva ja jälkeen kuva se näyttää helpolta mutta siihen saattaa kuitenkin mennä aikaa kolme tuntii.

5.2.3 Kehittämistarpeet nuorten näkökulmasta

Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin selvittämään mahdollisia kehittämiskohteita ohjauksen tueksi. Vastauksia haettiin kehittämisteemalla, jonka alaluokkia olivat toimintatavat ja materiaalit. Kehittämistä tarkasteltiin Ammattiopisto Tavastian näkökulmasta.

Toimintatavat ja materiaalit

Opiskelijat kokivat, että he kaipaivat hiusalasta enemmän tietoa juuri siltä oppilaitokselta, johon he ovat hakeutumassa. Opiskelijoiden mielestä toimivampia ja heille sopivimpia tapoja esitellä alaa olisi sosiaalisen median monipuolinen hyödyntäminen. Opiskelijat toivoivat oppilaitokselta opinto-ohjaajien käyttöön lyhyitä videoita, joissa opiskelua ja alaa näytetään mahdollisimman monipuolisesti. Opiskelijat toivoivat koulun internet sivuille videoita, blogeja sekä chat-päivystystä, jossa hiusalaa mieltivät opiskelijat voisivat keskustella ja kysellä opiskelusta ja alasta hiusalan oppilailta tai opiskelijoilta. Opiskelijat kokivat Instagramin ja TiK-Tokin heille sopiviksi tiedon levityskanaviksi.

Esittelyvideot olis kivoja, missä oikeesti näkyy se mitä täällä tehdään. Videolla voisi näkyä kaikkee erilaista mitä täällä tehdään teoriasta asiakaspalveluun ja joku lähtee harjoitteluun.

Sosiaalinen media olisi hyvä tapa esitellä alaa, koska nuoret seuraa Instaa ja Tiktokkia tosi paljon.

Blogi, Insta tai Tiktok olisi nuorille hyvä tiedon levityspaikka videona jossain-joku selittäisi ja sitten siitä näkyisi mitä alalla tehdään.

Nettisivuilla videoita alasta, koska sitten sieltä voisi katsoa mitä alalla tehdään ja onko se sitä mitä ajattelee alasta.

Voisi olla sellanen paikka mihin voisi tehdä alaa koskevia kysymyksiä anonyymisti chat milloin itse haluaa.

Työelämään sekä oppilaitokseen tehtävät tutustumiset koettiin tärkeinä, koska niiden avulla opiskelija voi tutustua alaan ja tehdä päätöksensä onko ala hänelle sopiva. Oppilaitokseen tehtävät tutustumiset olivat opiskelijoiden mielestä liian lyhyitä ja he toivoivat päivien kestoiksi parista päivästä viiteen päivään. Opiskelijat toivoivat pääsevänsä tekemään ammatillisia töitä varsinaisen alan opiskelijaryhmän kanssa. Kaksi opiskelijaa koki tutustumiset varsinkin ilta-aikaan negatiivisesti, koska tutustumisen aikaan hiusalan osastolla ei ollut toimintaa eikä opiskelijoista tai opettajia ollut paikalla. Tyytymättömyyttä iltatapahtumiin lisäsi myös tapa, miten ne hoidettiin. Opiskelija koki tutustumisillan turhana, jos opetuslalle ei pääse tutustumaan vaan esittely hoidetaan yleisessä aulatilassa. Opiskelijoiden mielestä on tärkeää päästä tiloihin, joissa varsinainen alan opetus tapahtuu. Opiskelijat kokivat oppilaitoksen

myös sopivaksi TET-paikaksi, koska oppilaitoksessa olisi paremmat mahdollisuudet päästä tekemään alan töitä kuin kampaamossa.

Tänne kouluun tutustumaan koska se eniten näyttää, tulisi tänne päiväksi tekemään peseen ja leikkaan, rullaan ja föönaan kaikkee sellaista helpommasta päästä, mitä voisi tehdä ja mä laittaisin tutustujan kassalle asiakaspalvelupäivänä niin se näkis kun asiakkaat tulee ja ne tehdään eikä se ole aina se kaveri jota tehdään.

Tärkeätä on että pääsee itse tutustuun paikan päälle tutustuun ja näkeen, pääsis luokan kanssa tekeen ammatillisia töitä niin näkis millasta ala ja opiskelu on.

Maananataista perjantaihin eli yksi viikko olisi hyvä tutustumisjakso täällä koululla ja sitten olisi pari-kolme opiskelijaa alalta ja ne auttais tutustujia tekeen vaikka helppoja kampauksia, rullia ja ehkä vähän leikkausta ja sitten voisi olla teoriaa joinkin päivinä ja tietoo opinnoista ja koko alasta.

Opiskelijat voisi tulla koululle tettiin niin kyllä siinä jo ehtis näkeen alaa. Mä olin kampaamossa tetissä ja en saanut koskee asiakkaisiin tein vain kaikkia hanttihommia.

Mä olin iltatapahtumassa tutustumassa alaan ja pääsin privaattina tutustuun kavereiden kanssa tänne osastolle ei siitä kyllä mitään hyötyä ollu kun ei siellä ollu ketään paikalla ja opo ei osannu kertoa tästä alasta muuta kuin että täällä harjoitellaan ennen asiakaspalvelun aloittamista näihin kumpipäihin.

Salissa oli pöydät ja niissä ihmiset jotka selitti aloista mutta eihän se kauheen paljon avannu kun ne vaan seiso siellä ja osastolle ei päässyt.

Opiskelijat ehdottivat, että hiusalalta opettaja ja muutama opiskelija voisivat käydä kertomassa alasta ja opiskelusta kouluissa. Opiskelijat kokivat kuitenkin, että opettajan ja opiskelijoiden kertomukset alasta saattavat olla erilaisia. Opiskelijat toivoivat, että kertojat voisivat olla opiskelijoita, koska he tietävät millaista on olla opiskelijana hiusalla. Opiskelijoiden kertomusten mukaan lukioista tehdään vierailuja oppilaitoksiin ja opiskelijat ovat kokeneet vierailut mukavina ja piristävinä asioina. Yksi opiskelija ehdotti oppilaitoksista tulevien vierailijoiden lisäksi vierailijoita myös parturi-kampaamo yrityksistä.

Opiskelijat jotka opiskelee sitä alaa niin nehän vois tulla kertoon koska nehän just tietää, mutta voihan se olla opettajakin se vaan kertoo eri asioista koska ei se tiedä millaista on olla opiskelijana.

Lukiosta opiskelijat kävi ysillä kertomassa koululla ja niillä oli kaikkee videoo ja siinä tuli kaikki hyvin, mutta hiusalasta ei koskaan kukaan tullut kertomaan ja näyttämään, se oli kiva tapa kun opiskelijat kertoo se on erilaista kun opettajat sitten kertoo.

Parturi-kampaamoliikkeistä kertoon opiskelijoille millaista ala on ja millaisia päivät sitten on.

5.2.4 Kehittämisehdotukset Ammattiopisto Tavastialle

Opinto-ohjaajien ja hiusalan opiskelijoiden haastatteluista nousi esille samantapaisia kehittämisehdotuksia. Opinto-ohjaajat toivoivat tiiviimpää yhteistyötä Ammattiopisto Tavastian hiusalan kanssa, jotta opiskelijat saisivat hiusalasta ajankohtaista, asiantuntevaa ja oikeanlaista tietoa. Opiskelijat kaipasivat myös yhteistyön kautta tulevia vierailijoita perusopetuksen luokkiinsa.

Kuviossa 11 on esitetty teemahaastattelussa saatuja kehitysehdotuksia.

Kuvio 11: Kehitysehdotukset Ammattiopisto Tavastialle.

Saatujen tulosten perusteella tärkeimmiksi kehittämisehdotuksiksi nousi:

1. Asiantuntijavierailut perusopetukseen
Opinto-ohjaajat sekä opiskelijat toivoivat asiantuntijavierailuja hiusalalta. Asiantuntijoiksi toivottiin alan opettajien tai opinto-ohjaajien sijaan alan opiskelijoita, koska heillä on omakohtainen kokemus alalla opiskelusta.
2. TET-jaksot hiusalla
Oppilaanohjaajat sekä opiskelijat toivoivat TET-jaksojen suorittamismahdollisuutta Ammattiopisto Tavastian hiusalalla. Opiskelijat toivoivat pääsevänsä TET-jakson aikana tekemään alan töitä.

3. Videot

Perusopetuksessa tapahtuvat ohjauksen tueksi toivottiin lyhyitä nuoria kiinnostavia videoita, joissa kerrottaisiin alasta, opiskelusta ja työelämäjaksoista.

6. Johtopäätökset

Yhteiskunnan näkökulmasta on tärkeää, että jokainen suorittaa perusopetuksen jälkeen toisen asteen tutkinnon ja työllistyy. Toisen asteen loppuun suorittamista tukee onnistunut alavalinta. Jotta opiskelijat pystyisivät tekemään oikeita valintoja tarvitsevat he valintojensa tueksi riittävää ohjausta ja tietoa eri aloista. Toiselle asteelle hakeutumisen vaiheessa opinto-ohjaajien rooli ja työ ovat merkittävässä roolissa, jotta opiskelijat pystyvät tekemään oikeita valintoja.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia opinto-ohjaajien ja hiusalan opiskelijoiden kokemuksia hakeutumisvaiheen ohjauksesta. Työn tavoitteena oli tehdä näkyväksi hiusalalle hakeutuneiden opiskelijoiden oppilaanohjauksen yhteydessä hiusalasta saatu tieto ja sitä kautta nostaa esille mahdollisia kehittämiskohteita, jotta Ammattiopisto Tavastian hiusala voi kehittää toimintaansa. Tiedon lisäämisellä hakuvaiheessa oleville opiskelijoille pyrittiin vähentämään opiskelijoiden mahdollisia keskeyttämisä. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoitus on selvittää, millaista ohjausta nuoret saavat opinto-ohjaajilta hakeutuessaan hiusalle. Vastausten avulla pyrittiin saamaan käsitys oppilaan saamasta ohjauksen riittävydestä ja oikea-aikaisuudesta. Toisen tutkimuskysymyksen tarkoitus oli selvittää, miten hakeutumisvaiheen ohjauksessa saatu tieto hiusalasta vastaa käytännön todellisuutta. Vastausten avulla pyrittiin luomaan käsitys opinto-ohjaajan kyvyistä antaa alakohtaista tietoa hiusalasta. Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoitus oli selvittää, miten ohjausta voidaan parantaa, jotta hiusalasta saataisiin riittävästi totuudenmukaista tietoa oppilaanohjauksen yhteydessä. Vastausten avulla pyrittiin muodostamaan käsitys mahdollisista parannuskeinoistakeinosta, joilla ohjausta voidaan parantaa.

Vastauksia kysymyksiin haettiin teemahaastattelun avulla haastatteleamalla kolmea Koulutus-kuntayhtymä Tavastian alueen perusopetuksen oppilaanohjaa ja kuutta hiusalan opiskelijaa, jotka miettivät opintojensa keskeyttämistä tai olivat jo keskeyttäneet opintonsa. Pääpaino haastatteluissa oli oppilaiden kuulemisella ja opinto-ohjaajien haastatteluilla haettiin syvällisempää ymmärrystä perusopetuksessa annettavasta oppilaanohjauksesta. Haastatteluilla kerätyn aineiston pohjalta voidaan todeta, että opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden kertomukset olivat vastaavuudeltaan samansuuntaisia.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli saada käsitys opiskelijoiden saamasta ohjauksesta, sen riittävydestä ja oikea-aikaisuudesta opinto-ohjaajien sekä opiskelijoiden näkökulmasta. Haastattelujen tulosten perusteella opiskelijat sekä opinto-ohjaajat kokevat

oppilaanohjauksen tärkeänä oppiaineena perusopetuksen yläluokilla. Opinto-ohjaajat nähdään tärkeinä neuvoja, ohjeita, tukea ja tietoja antavina henkilöinä kouluyhteisössä. Myös Välijärvi (2018, 26) korostaa opinto-ohjaajien ohjauksessa antaman tuen tärkeyttä oppilaiden opiskelunvalmiuksien kehittymisessä ja mielekkään opiskelupaikan löytämisessä. Oppilaiden sekä opinto-ohjaajien mielestä ryhmäohjaustunteja on riittävästi perusopetuksen yläluokilla, mutta yksilöohjaukseen varatut tunnit koettiin riittämättömäksi yhdeksännellä luokalla. Opiskelijat toivoivat, että yksilöohjaustunteja olisi enemmän ja ne sijoitettaisiin myös aikaisempaan ajankohtaan, jotta keskustelut palvelisivat paremmin yhteishakua. Yksilöohjaustunneille olisi oppilaiden mielestä tarvetta myös siinä vaiheessa, jos opiskelijalla on ongelmia valintojen tekemisessä. Myös Kivelän ja Aholan (2007, 38) mukaan nuoret ja ohjaus eivät kohtaa toisiaan oikeaan aikaan. Tämä johtuu heidän mukaansa siitä, että nuoret eivät osaa hyödyntää aikaisemmin saamaansa tietoa eri koulutusvaihtoehdoista yhteishaun alkaessa.

Opinto-ohjaajien kanssa käydyissä keskusteluissa nousi esille ohjausresurssien vähäinen määrä, joka heikentää heidän oppilaantuntemuksensa kehittymistä. Opinto-ohjaajat korostivat haastatteluissaan, että ohjaustyön lähtökohta on hyvä oppilastuntemus. Hyvän oppilastuntemuksen pohjalta opinto-ohjaajien on helpompi tukea opiskelijan tunnistamaan omat arvot, mielenkiinnon kohteet, kyvyt ja taidot. Puukari ja Parkkinen (2017, 38) pitävät tärkeänä myös henkilökohtaista ohjausta, jonka avulla voidaan tukea opiskelijaa psykososiaalisin keinoin. Ohjauksen aikana opiskelijaa tuetaan löytämään omat vahvuudet, jotta hänen itsetuntemuksensa ja toimijuutensa vahvistuvat. Tällä hetkellä ohjausryhmät ovat opinto-ohjaajien mukaan liian suuria ohjausresurssihin verrattaessa. Yhdessä perusopetuksen järjestäjistä ylittyi perusopetukseen suositeltu oppilaiden enimmäismäärä opinto-ohjaajaa kohden. Opinto-ohjaajat pitivät sopivina ryhmäkokona suositusten mukaista 250 opiskelijan määrää yhtä opinto-ohjaajaa kohden.

Haastattelujen tuloksien perusteella opinto-ohjaajat sekä opiskelijat kokivat, että hakuvaihe on 16-vuotiaalle usein hankalaa aikaa. Opinto-ohjaajien mielestä 16-vuotias nuori ei ole useinkaan vielä kypsä tekemään omia uravalintojaan, koska tässä vaiheessa nuorille ei ole kertynyt riittävästi kokemusta eri ammateista ja käsitykset eri ammateista saattavat olla epärealistisia. Tässä vaiheessa nuorten elämässä kiinnostuksen kohteet ovat useasti muualla kuin koulussa ja tämän vuoksi opinto-ohjaajien mielestä nuorten valintoja saattaa liikaa ohjailta muut ympärillä olevat henkilöt kuten kaverit ja sosiaalinen media. Pekarisen ja Myllyniemen (2017, 27, 29) mukaan nuorten saavat tietoja koulutusvalintojensa pohjaksi opinto-ohjaajilta, vanhemmilta, muilta ympärillään olevilta aikuisilta, kavereiltaan ja sosiaalisesta mediasta, mutta onnistuneiden koulutusvalintojen tekemiseen nuoret tarvitsisivat puolueetonta tietoa eri ammateista ja koulutusvaihtoehdoista. Haastateltavien opiskelijoiden näkemykset olivat opinto-ohjaajien kanssa hyvin samansuuntaisia, kun keskusteltiin kiinnostuksen kohteista 16-vuotiaana. Opiskelijat kokivat, että heidän kiinnostuksensa kohteet 16-vuotiaana on jossakin ihan muualla kuin koulussa. Hakeutumisvaihe koettiin myös yleisesti hyvin stressiä tuottavana

elämän vaiheena. Myös Hirvosen ja Muurosen (2014, 31) sekä Mularin (2013,16) mukaan osalle nuorista koulutusvalinnat osuvat kehityksen kannalta liian aikaiseen vaiheeseen, koska tässä vaiheessa nuorella ei ole välttämättä vielä psyykkisiä edellytyksiä tehdä koulutusvalintoja ja sitoutua niiden suorittamiseen.

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoitus oli saada selville saavatko opiskelijat hiusalasta opinto-ohjaajilta alakohtaista tietoa. Opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden haastattelujen mukaan ohjaus toisen asteenopintoihin ja työelämään aloitetaan kahdeksannella luokalla. Yhdeksännellä luokalla keskitytään koulutusvalintoihin ja tehdään vierailuja eri oppilaitoksiin. Opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden mielestä vierailut hiusalalle ovat hyödyllisiä, mutta tutustumisajan ollessa lyhyt opiskelijat eivät kykene muodostamaan alasta riittävää kuvaa. Oppilaanohjaukseen sisältyy kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla myös TET-jaksot. Opinto-ohjaajat kokivat varsinkin oppilaitoksiin suuntautuvat TET-jaksot hyödyllisinä, koska niiden koettiin tukevan opiskelijan mahdollisia uravalintoja. TET-jaksot mahdollistavat opinto-ohjaajien mielestä opiskelijalle pääsyn seuraamaan alaa, mihin he haluavat kouluttautua

Haastattelujen tulosten perusteella opinto-ohjaajat kokivat, etteivät he pysty antamaan hiusalaa mieltävälle opiskelijoille asiantuntevaa tietoa alasta vaan tieto on hyvin yleistä ja perustuu omiin kokemuksiin tai eri lähteisiin. Opiskelijat kertoivat olevansa tyytyväisiä opinto-ohjaajilta saamiinsa yleisiin ohjeisiin hakeutumisesta sekä neuvoihin, mistä hiusalan opintoihin liittyvää tietoa voi itsenäisesti hakea. Kasurisen (2004, 43) mukaan nuorilla pitäisikin hakeutumisvaiheessa olla taito hakea itsenäisesti tietoa eri lähteistä. Oppilaat olivat kuitenkin tyytymättömiä oppilaanohjaustuntien sisällön antiin. Opiskelijoiden haastatteluista kävi selkeästi ilmi, että lukiosta ja ammatillisesta koulutuksesta opiskelijat eivät koe saavansa tasapuolisesti tietoa. Opiskelijoiden mielestä opinto-ohjaajat painottavat ohjauksessaan liikaa lukiota ja kertovat lukion eri linjoista tarkemmin kuin ammatillisen oppilaitoksen aloista. Opiskelijat kokivat myös, että he eivät ole saaneet tuntien aikana tarpeeksi tietoa hiusalan opinnoista ja ammatista sekä omasta mahdollisesta soveltuvuudesta hiusalalle. Opiskelijoiden mielestä opinto-ohjaajan antama tieto hiusalan ammatista on hyvin yleistä ja perustuu useasti henkilön omaan kokemukseen alasta. Myös useissa eri tutkimuksissa on nostettu esille riittämättömän tiedon yhteyttä nuorten koulutusvalintoihin. Opiskelijoiden haastatteluista kävi selkeästi ilmi, että ohjauksessa oppilaalle annettu kuva ei vastaa todellisuutta vaan hiusalan ammatista annetaan liian helppo kuva.

Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoitus oli nostaa esiin mahdollisia ohjaukseen liittyviä kehittämiskohteita. Opinto-ohjaajien mielestä opiskelijat tarvitsevat runsaasti tietoa hiusalan ammatista ja työelämästä hiusalan asiantuntijoilta miettiessään tulevia koulutusvalintojaan. Opinto-ohjaajat pitivät tärkeänä, että annettavan tiedon avulla nuoret saataisiin ymmärtämään jo hakeutumisvaiheessa hiusalan ammatin erityispiirteet ja vaatimukset. Opinto-ohjaajien mielestä hiusalaa esittelevää oppilaitoskohtaista materiaalia on saatavilla huonosti ja

usein materiaali koostuu oppilaitosten sivuilta löytyvistä lyhyistä tekstimuotoisista esitteistä, jotka eivät kiinnosta 15-16-vuotiaita nuoria. Valtakunnalliset e-perusteet opinto-ohjaajat kokevat hankalina opiskelijoille, koska ne on kirjoitettu vaikeasti ja vähemmän mielenkiintoa herättäväksi. Opiskelijat sekä opinto-ohjaajat korostivat vastauksissaan eri yhteistyömahdollisuuksia. Molemmat pitivät tärkeänä, että oppilaitoksista tehtäisiin vierailuja peruskouluryhmiin tai peruskouluryhmän opiskelijat, jotka ovat kiinnostuneista hiusalasta pääsisivät vierailemaan kahdesta viiteen päivään hiusalalla. Vierailujen aikana opinto-ohjaajat sekä opiskelijat toivoivat, että opiskelijat voisivat osallistua ryhmän normaaliin opetukseen. Opiskelijat toivoivat, että he pääsivät tekemään mahdollisuuksien mukaan helpohkoja alan töitä. Vierailut koettiin hyödyllisinä, koska niiden koettiin lisäävän opiskelijoiden tiedollisia valmiuksia hiusalasta ja helpottavat näin valintojen tekemistä. Opinto-ohjaajat ja opiskelijat toivoivat, että vierailut olisivat ajallisesti pidempiä ja sisällöllisesti hyvin rakennettuja. Myös Gomanin ym. (2020, 106) tekemässä tutkimuksessa opinto-ohjaajat sekä opiskelijat toivoivat toisen asteen oppilaitosvierailuja, jotta hakeutumisvaiheessa olevat opiskelijat pääsisivät tutustumaan eri oppilaitoksiin ja aloihin. TET-jaksojen mahdollisuutta hiusalaa tarjoavissa oppilaitoksissa korostettiin molempien vastauksissa.

Opinto-ohjaajat kaipasivat vastauksissaan hiusalasta tehtyjä esittelyvideoita, koska heidän ohjausressurssinsa ovat pienet ja videoita voisi hyödyntää ryhmämuotoisessa ohjauksessa vain niille oppilaille, jotka ovat alasta kiinnostuneista. Opiskelijat kokivat myös videot hyvänä mahdollisuutena tutustua hiusalaan. Videoiden sisällöstä toivottiin monipuolisuutta, jotta alasta saisi mahdollisimman oikealaisen kuvan. Pelkät oppilaitoksen seinät ja e-perusteista suoraan luettu teksti ei anna alasta riittävää kuvaa. Videoiden säilytyspaikaksi toivottiin oppilaitoksen omia nettisivuja. Opiskelijoiden haastatteluista nousi esiin myös hiusalan chat-palvelu. Chat-palvelusta toivottiin paikkaa, jossa alasta kiinnostuneet nuoret voisivat esittää anonyymisti hiusalaan ja koulutukseen liittyviä kysymyksiä. Myös koulutuspoliittisessa suunnittelussa yhdeksi kehittämis ehdotukseksi on kirjattu, että nuorille suunnattua tiedonhankkimista eri koulutusaloista sosiaalisen median avulla tulee lisätä. Toimenpiteiksi on ehdotettu esimerkiksi Youtube-kanavan käyttöä koulutuksen sisältöjen julkaisuun. Koulutuspoliittisten suunnittelujen lisäksi myös viimeaikaiset aiheeseen liittyvät tutkimustulokset ovat osoittaneet sosiaalisen median soveltuvuuden opiskelijoiden ohjauspalveluiden kanavaksi. (Hoikkala, Aapola-Kari, Lahtinen, Nuorisotutkimus-verkosto & Otus 2019, 2.) Opetushallituksen mukaan sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää ohjauksessa sekä ajankohtaisten asioiden tiedottamisessa (Opetushallitus).

7. Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää Koulutuskuntayhtymä Tavastian alueen perusopetuksen opinto-ohjaajien ja hiusalalla keskeyttäneiden tai keskeyttämistä pohtivien opiskelijoiden kokemuksia nivelvaiheen ohjauksesta. Työn tavoitteena oli tehdä näkyväksi hiusalalle hakeutuneiden opiskelijoiden oppilaanohjauksen yhteydessä hiusalasta saatu tieto ja sitä kautta nostaa esille mahdollisia kehittämiskohteita, jotta hiusalalle hakeutuvat peruskoulunsa päättävät nuoret saisivat alasta riittävän kattavaa ja oikeanlaista tietoa. Tutkimuskysymyksiin haettiin vastauksia haastattelemalla kolmea opintojenohjaajaa sekä kuutta hiusalalan opiskelijaa. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet saavutettiin, koska opinnäytetyön avulla saatiin tärkeää tietoa nivelvaiheen ohjauksesta ja sen kehittämistarpeista opiskelijoilta sekä opinto-ohjaajilta. Opinnäytetyön tulokset tukivat myös opinnäytetyön tekijän ajatuksia ja kokemuksia nivelvaiheen oppilaanohjauksesta ja sen kehittämistarpeista. Tulosten perusteella voidaan todeta, että oppilaanohjausta toteutetaan kouluissa opetussuunnitelmien mukaisesti, vaikka resurssit ovat pienet. Opinto-ohjaajien resurssien vähäisyys toteuttaa yksilöohjausta vaikuttaa negatiivisesti opinto-ohjaajien oppilastuntemuksen kehittymiseen ja opiskelijoiden saamaan oppilaanohjaukseen. Saatujen tulosten perusteella näyttää myös siltä, että vähäisien yksilöohjausresurssien vuoksi opiskelijat eivät saa tarpeeksi yksilöllistä tietoa hiusalasta tehdessään valintoja vaan tieto perustuu opinto-ohjaajan omaan kokemukseen alasta tai tiedon haku jää usein oppilaan omaksi tehtäväksi sosiaalisesta mediasta. Tästä voisi päätellä, että opiskelijat tekevät valintojaan vähäisen tiedon pohjalta ja ohjauksessa tarvitaan ammatillistenoppilaitoksien antamaa tukea eri muodoissa.

Opinnäytetyön aiheesta nostettuihin kysymyksiin haettiin vastauksia teemahaastattelemalla oppilaanohjaajia ja hiusalalan opiskelijoita. Teemahaastattelu soveltui tutkimusmenetelmäksi opinnäytetyöhön, koska haasteltavilla henkilöllä oli asiasta omakohtaisia kokemuksia. Haastattelulla saatiin selville haastateltavien omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä ohjauksesta. Haastattelun yhteydessä asioita voitiin myös tarkentaa väärinymmärryksen poistamiseksi. Oppilaanohjaajille suoritettavat teemahaastattelut sujuivat hyvin, mutta opiskelijoille teemahaastattelu oli vieraampi työskentelymuoto, ja tämän vuoksi opiskelijoille oli esitettävä enemmän asiaan liittyviä kysymyksiä. Pidän myös opinnäytetyön onnistumisen kannalta tärkeänä, että suoritin teemahaastattelun ensin oppilaanohjaajille. Tällä tavoin sain laajempaa näkemystä oppilaanohjauksesta ja pystyin vielä tarkentamaan oppilaille suoritettavaa teemahaastattelua. Oppilaille teemahaastattelun sijaan olisin voinut valita lomake muotoisen kyselyn, mutta mielestäni teemahaastattelulla sain syvällisempää tietoa ohjauksesta.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa työn luettavuutta ei voida arvioida samalla tavalla kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa vaan usein tutkimuksen luettavuuden arviointi jää työn tekijän ja näytön varaan. Tässä opinnäytetyössä luettavuutta lisää tutkimuksen eri vaiheiden,

valintojen ja ratkaisujen tarkka kuvaus sekä haastattelujen saturaation täytyminen. Opinnäytetyössä on pyritty kertomaan ja perustelemaan koko tutkimusprosessi aineiston keräämisestä analyysiin mahdollisimman tarkasti, jotta se pystyttäisiin pääpiirteittäin toteuttamaan samalla tavalla jonkun toisen henkilön toimesta. Laadullinen tutkimus on kuitenkin aina ainutkertainen ja tutkimusta ei koskaan käytännössä voida toistaa sellaisenaan ja saada samoja tuloksia. Tuloksiin vaikuttaa tutkimuksen tekijän perehtyneisyys tutkittavaan aiheeseen, tulosten luokittelu sekä tulkinta. (Vilka 2021, 156.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa saturaatio on hyvä luetettavuuden vahvistamiskeino. Tässä opinnäytetyössä opiskelijoiden ja opinto-ohjaajien haastatteluja on toistettu niin kauan, että haastattelut eivät ole tuottaneet enää mitään uutta. Opinnäytetyön luetettavuutta olisi voitu lisätä haastattelemalla eri oppilaitoksien hiusalan opiskelijoita ja verrata saatuja tuloksia keskenään. Tässä opinnäytetyössä haastateltavat hiusalan opiskelijat edustivat vain yhtä oppilaitosta ja näin ollen tuloksia ei voida yleistää.

Tässä opinnäytetyössä huomioitiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet. Tutkimuksen rekryointivaiheessa haastateltaville painotettiin haastattelun osallistumisen vapaaehtoisuutta, luottamuksellisuutta ja yksityisyyden suojaamista. Haastateltaville opiskelijoille ja oppilaanohjaajille kerrottiin kirjallisesti sekä suullisesti opinnäytetyön tekijän nimi, yhteystiedot, tutkimuksen tavoite, sisältö, osallistumisen vapaaehtoisuus, aineiston keruutapa, aineiston käyttötarkoitus, käyttäjät sekä käyttöaika. Tutkimukseen osallistuvat opiskelijat olivat kaikki täysi-ikäisiä, joten haastatteluun lupia ei tarvittu opiskelijoiden vanhemmilta. Suullinen lupa opiskelijoiden haastatteluun saatiin Ammattiopisto Tavastian hiusalan koulutusalojohtajalta.

Tämän opinnäytetyö tuloksia voidaan hyödyntää myös muiden toisen asteen eri koulutusalojen ja perusopetuksen oppilaan ohjauksen yhteistyön kehittämiseen, koska samat ongelmat varmasti toistuvat myös muilla koulutusaloilla sekä eri paikkakunnilla. Saatujen tulosten pohjalta opinto-ohjaajat sekä oppilaat toivovat hiusalalta asiantuntija vierailuja perusopetukseen. Vierailijoiksi toivottiin hiusalan opiskelijoita, joilla alasta on omakohtaisia kokemuksia. Asiantuntijavierailujen lisäksi toivottiin nuoria kiinnostavia lyhyitä videoita alasta, joissa hiusalaa esiteltäisiin mahdollisimman monipuolisesti. Videoiden lisäksi toivottiin pidempiaikaisia TET-jakson kaltaisia tutustumisjaksoja hiusalan opintoja tarjoavassa oppilaitoksessa. Opiskelijat toivoivat pääsevänsä tutustumisjakson aikana osallistumaan alan ammatillisiin töihin. Mahdollisissa jatkotutkimuksissa voisi lähteä tutkimaan, millainen mahdollisuus on rakentaa hiusalan opinnoista ”hiusalan kurkistuskurssi” hiusalasta kiinnostuneille perusopetuksen opiskelijoille. Oppilaiden haastatteluista ilmeni myös, että he toivoisivat hiusalasta saatavan tiedon lisäksi tietoa myös oppilaitoksesta ja opiskelusta. Mielestäni olisikin tärkeää tutkia myös, miten oppilaitos ja opiskelu vaikuttavat oppilaan opiskeluun ja keskeyttämisiin ammatillisissa oppilaitoksissa.

Lähteet

Painetut

Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas3. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistokeruu aloittelevalla tutkijalle. 5. painos. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Hakala, J. 2018. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. Keuruu: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki: Tammi.

Hirvonen, M. & Muuronen, M. 2014. Ammatillisten oppilaitosten haasteet ja mahdollisuudet opiskelijoiden tuen järjestämisessä. Teoksessa Määttä, S., Kiiveri, L. & Kairaluoma, L. (toim.) Otetta opintoihin. Porvoo: Niilo Mäki Instituutti.

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.). 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino Oy.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Juvenes Print.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja.

Kananen, J. 2015. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Tampere: Juvenes Print.

Kasurinen, H. (toim.). 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään - opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Kuronen, I. 2014. Keskeyttämissilmien tarkastelua. Teoksessa Määttä, S., Kiiveri, L. & Kairaluoma, L. (toim.) 2014. Otetta opintoihin. Porvoo: Niilo Mäki Instituutti.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mulari, M. Tietoisien ammatinvalinnan opas. 2013. Jyväskylä: Atena.

- Niemi, P. 2018 Peruskoulun oppilaanohjaus - valintojen ja päätöksenteon harjoitteluprosessi. Teoksessa Pirttiniemi, J., Kasurinen, H., Kettunen, J., Merimaa, E. & Vuorinen, R. (toim.) Opo 2 Opinto-ohjaajan käsikirja. Helsinki: Juvenes Print Suomen Yliopistopaino Oy.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Ojanen, S. 2012. Ohjauksesta oivallukseen: Ohjausteorian käsittelyä. Helsinki: Gaudeamus.
- Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Opetushallitus. 2018. Hius- ja kauneudenhoitoalan tutkinnon perusteet.
- Peavy, V. 1999. Sociodynamic counselling. A constructivist perspective. Victoria: Trafford cop.
- Pekkarinen, E. & Myllyniemi, S. (toim.) 2017. Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu 58. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto.
- Pirttiniemi, J. 2011. Oppilaan- ja opinto-ohjaus osana suomalaista koulutusta. Teoksessa Tainio, L. & Harju-Luukkainen, H. OPO: opinto-ohjaajan käsikirja. Opetushallitus.
- Puukari, S., Lappalainen, K. & Kuorelahti, M. (toim.). 2017. Ohjaus ja erityisopetus oppijoiden tukena. Juva: Bookwell Oy.
- Puukari, S. & Parkkinen, J. 2017. Ohjauksen ja neuvonnan erilaiset mallit ohjaustyön jäsentäjänä - peruslähtökohtia. Teoksessa Ohjaus ja erityisopetus oppijoiden tukena. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Puusa, A. 2020. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. Laadullisen tutkimuksen näkökulma ja menetelmät. Gaudeamus Oy.
- Puusa, A. & Juuti, P. (toim.). 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy.

- Ranta, J. & Kuula-Luumi, A. 2017. Haastattelun keruun ja käsittelyn ABC. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvaori, J. (toim). Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.
- Rommes, E., Overbeek, G., Scholte, R., Engels, R. & De Kemp, R. 2007. I'm not interested in computers: Gender-based occupational choices of adolescents. *Information, Communication and Society*, 10 (3).
- Ruusuvaori, J. & Tiittula, L. (toim.) 2015. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Sampson, J.P.Jr., Peterson, G., Lenz, J. & Reardon, R. 1992. A cognitive approach to career services: translating concepts into practice. *Career Development Quarterly* 41. Issue 1.
- Simula, L. Teoksessa Helander, J. (toim). Reunamerkitöjä ohjaukseen I. Tieteellisiä, ammatillisia ja kokemuksellisia puheenvuoroja opinto-ohjauksesta.
- Sinkkonen, H-M., Puhakka, H. & Meriläinen, M. 2017. Ammatinvalinta ja päätöksenteko. Teoksessa Ohjaus ja erityisopetus oppijoiden tukena. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Schrey, H. 2009. Ohjausympäristön, -ajattelun ja -suunnitelman kehittäminen peruskoulussa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Sointu, E., Virtanen, T., Lappalainen, K. & Hotulainen, R. 2017. Vahvuuksien ja motivaation tukeminen edistämässä koulupolulle kiinnittymistä ja hyvinvointia. Teoksessa Puukari, S., Lappalainen, K. & Kuorelahti, M. (toim.). Ohjaus ja erityisopetus oppijoiden tukena. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ståhlberg, L. 2019. Pienryhmäohjaajan opas. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. painos. Helsinki: Tammi.
- Valli, R. (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Keuruu: PS-kustannus.
- Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas: Yhteistyössä kohti toimijuutta. Helsinki: Gaudeamus.
- Vilkkä, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5.painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Virtala, M. 2006. Lukion vai ammattikoulun kautta? Peruskoulun päättävien nuorten koulutusväylävalintojen perusteluja ja valintoihin liittyviä tulevaisuusorientaatioita. Lisensiaatintutkimus. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Väljjarvi, J. 2004. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään - opintojen ohjaus oppilaitoksessa.

Väljjarvi, J. 2018. Ohjaus sivistyskunnan tehtävänä. Teoksessa Pirttiniemi, J., Kasurinen, H., Kettunen, J., Merimaa, E. & Vuorinen, R. (toim.) OPO 2. Opinto-ohjaajan käsikirja. Helsinki: Suomen Yliopistopaino Oy.

Sähköiset

Aapola-Kari, S. & Tolonen, T. 2019. Nuoret toisen asteen koulutusvalintoja tekemässä. Teoksessa Lahtinen, J. (toim.) Mikä ois mun juttu - nuorten koulutusvalinnat sosiaalisatiomaise-
mien kehysesssä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimikunnan julkaisusarja 2019:68. Hel-
sinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimikunta. Viitattu 17.4.2021.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161925/VNTEAS_2019_68.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ala-Krekola-Suni, A. 2012. Yhdenvertaisuutta, omanarvontuntoa ja yhdessä tekemistä. Erityi-
sen tuen moniammatillinen ohjausmalli lukivaikeuden kysymyksiin Mynämäen lukiossa. Yksin
puurtamisesta kohti vertaistukea ja moniammatillisuutta. Jyväskylän yliopisto Kasvatustietei-
den tiedekunta Opettajankoulutuslaitos. Viitattu 5.5.2021.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/39985/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201210142675.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ammatti - osaaja. Perustutkinnot. Viitattu 14.2.2021.

<https://www.ammattiosaaja.fi/perustutkinnot/>

Blom, H., Hirvola, M., Linna, M. & Olenius, T. 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen koulu-
tuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Koulutus ja tiedepolitiikan osasto. Viitattu
4.2.2022.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80297/tr33.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Goman, J., Rumpu, N., Kiesi, J., Hietala, R., Hilpinen, M., Kjaldman, I-O., Niinistö-Sivuranta,
S., Nykänen, S., Pantsar, T., Piilonen, H., Raudasoja, A., Siippanen, M., Toni, A. & Vuorinen,
R. 2020. Vaihtoehtoja, valintoja ja uusia alkuja. Arviointi nuorten opintopoluista ja ohjauk-
sesta perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa. Julkaisut 6:2020. Helsinki. Viitattu
28.3.2021.

https://karvi.fi/wp-content/uploads/2020/02/KARVI_0620.pdf

Johnson, P. & Kiilakoski, T. 2020. Oppivelvollisuuden laajentaminen? Arviointi uudistuksen kestävydestä ja vaikuttavampia vaihtoehtoja. Viitattu 3.6.2021.

https://ek.fi/wp-content/uploads/2020/11/Oppivelvollisuus uudistus_raportti_Final.pdf

HE 173/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 15.2.2021.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_173+2020.aspx

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Viitattu 6.5.2021.

https://karvi.fi/wp-content/uploads/2020/02/KARVI_0620.pdf

Kivelä, S. & Ahola, S. 2007. Elämää nivelvaiheessa - nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. VaSkooli-projektin loppuraportti. Viitattu 18.5.2021.

https://www.koulutustakuu.fi/tuotetori/wp-content/uploads/sites/3/2016/03/elamaa_nivelvaiheissa.pdf

Hoikkala, T., Aapola-Kari, S., Lahtinen, J., Nuorisotutkimus-verkosto & Otus. 2019. Nuorten toisen asteen koulutusvalinnat - mitkä mekanismit tuottavat epätyypillisiä valintoja? Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoimikunta. Viitattu 7.4.2022.

<https://tietokayttoon.fi/documents/113169639/113170760/14-2019-Nuorten+toisen+asteen+koulutusvalinnat-mitk%C3%A4+mekanismit+tuottavat+ep%C3%A4tyypillisi%C3%A4+valintoja.pdf/299e4971-a728-ca6b-4fa8-847aa775ef1e/14-2019-Nuorten+toisen+asteen+koulutusvalinnat-mitk%C3%A4+mekanismit+tuottavat+ep%C3%A4tyypillisi%C3%A4+valintoja.pdf?version=1.0&t=1560404815000>

Hyvän ohjauksen kriteerit 2014. Opetushallitus. Viitattu 7.5.2021.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/hyvan_ohjauksen_kriteerit_0.pdf

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017. Viitattu 15.2.2021.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170531>

Määttä, S, Kiiveri, L. & Kariluoma, L. 2011. Motivoimaa hanke ammatillisen nuorisostaan koulutuksessa. Viitattu 6.5.2021.

<https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2011/04/M%C3%A4tt%C3%A4tt%C3%A4-ym.pdf>

Niemi, P. 2016. Ohjaus ja oppilaiden urapohdinta Turkulaisten peruskoulun päättöluokkalaisten ohjauskokemukset urapohdinnan selittäjinä. Turun yliopisto. kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 6.5.2021.

<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/124526/AnnalesC423Niemi.pdf?sequence=2>

Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Next Print Oy.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetushallitus. 2017. ePerusteet.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/3855076/tiedot>

Opetushallitus. 2019 Ammatillinen koulutus Suomessa. Viitattu 12.2.2021

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattillinen-koulutus-suomessa>

Opetushallitus.2021a. Mikä on tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) Viitattu 12.2.2021.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-tutkintokoulutukseen-valmentava-koulutus-tuva>

Opetushallitus. 2022b. Tutkintojen rakenteet. Viitattu 12.2.2021.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-perusteet>

Opetushallitus. 2022a. Tutkintorakenne. Viitattu 12.2.2021.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintorakenne>

Opetushallitus. Oppilaanohjaus perusopetuksessa. 2022b. Viitattu 4.1.2022.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppilaanohjaus-perusopetuksessa>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2020b). Oppivelvollisuuden laajeneminen. Viitattu 15.2.2021.

<https://okm.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2020a). Suomen koulutusjärjestelmä. Viitattu 12.2.2021.

<https://okm.fi/koulutusjarjestelma>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021a) Opinto-ohjauksen kehittäminen. Viitattu 12.2.2021.

<https://okm.fi/opinto-ohjauksen-kehittaminen>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021b.) Suomen koulutusjärjestelmä. Viitattu 12.2.2021.

<https://okm.fi/koulutusjarjestelma>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Haku ja valinta ammatilliseen koulutukseen. Viitattu 3.4.2021.

<https://okm.fi/haku-koulutukseen>

Opetushallitus. 2021b. Ammatillinen koulutus Suomessa. Viitattu 15.2.2021.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattillinen-koulutus-suomessa>

Opetushallitus. 2021 a. Mikä on tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)? Viitattu 20.12.2021

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-tutkintokoulutukseen-valmentava-koulutus-tuva>

Opintopolku. Ammatillinen koulutus. Viitattu 10.4.2021.

<https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/ammattillinen-koulutus>

Opintopolku 2022. Perusopetuksen jälkeisen koulutuksen yhteishaun valintaperusteet. Viitattu 3.1.2022.

<https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/perusopetuksen-jalkeisen-koulutuksen-yhteishaun-valintaperusteet>

Pajala, A. 2019. Nuorten koulutuslavalinnat - syyt ja seuraukset. Blogikirjoitus. JAMK. Viitattu 18.2.2021.

<https://blogit.jamk.fi/nakokulmiaohjaukseen/2019/05/08/nuorten-koulutuslavalinnat-syyt-ja-seuraukset/>

Pekkarinen, E. & Myllyniemi, S. 2017. Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu 58. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto. Viitattu 12.4.2021.

https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf

TAT. Työelämään tutustuminen. Viitattu 6.5.2021.

<https://tat.fi/palvelu/tet/>

Valtioneuvosto 2020. Elinikäisen ohjauksen strategia 2020-2023. Elo-foorumi. Helsinki: Valtioneuvoston julkaisu 2020:14. Viitattu 6.5.2021.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162576/VN_2020_34.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Varjo, Kalalahti & Silvonen. Mihin oppilaita ohjataan? Opinto-ohjauksen rationaliteetit peruskouluun opetussuunnitelmien perusteissa. Kasvatus ja aika. Viitattu 7.1.2022.

<https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/91517/57918>

Vipunen. 2021. Ammatillinen koulutus. Viitattu 28.12.2021.

<https://vipunen.fi/fi-fi/ammattilinen-koulutus>

Julkaisemattomat

Koulutuskuntayhtymä Tavastia Laatukäsikirja 2021.

Kuviot

Kuvio 1: Suomen koulutusjärjestelmä	12
Kuvio 2: Kampaajatyön osaamisalan muodostuminen mukailien ePerusteet	15
Kuvio 3: Parturi-kampaajan perustutkinnon, kampaajan- tai parturityön osaamisalan uudet opiskelijat, opiskelijat ja tutkinnon suorittaneet ikäryhmässä 15-19-vuotta	16
Kuvio 4: Koulutuskuntayhtymä Tavastian organisaatiokaavio	17
Kuvio 5: Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen	19
Kuvio 6: Ammattiopisto Tavastian hiusalalta eronneet opiskelijat 2015-2021	22
Kuvio 7: Holistinen ohjausmalli oppilaanohjauksessa	28
Kuvio 8: Päätöksentekoon liittyvät tekijät	31
Kuvio 9: Opinnäytetyön eteneminen ja aikataulu	36
Kuvio 10: Aineiston käsittelyvaiheet	42
Kuvio 11: Kehitysehdotukset Ammattiopisto Tavastialle	60

Liitteet

Liite 1: Sähköpostiviesti oppilaanohjaajille	77
Liite 2: Teemahaastattelun kysymysrunko oppilaanohjaajille.....	78
Liite 3: Teemahaastattelun kysymysrunko opiskelijoille	79

Liite 1: Sähköpostiviesti oppilaanohjaajille

Hei,

opiskelen Laurean Ammattikorkeakoulussa Kosmetiikan-asiantuntijuuden kehittämistä ja johtamista. Opintoihin kuuluu opinnäytetyö ja opinnäytetyöni käsittelee oppilaanohjausta ja sen kehittämistä. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää opinto-ohjaajien ja hiusalan opiskelijoiden kokemuksia nivelvaiheen ohjauksesta. Työn tavoite on tehdä näkyväksi hiusalalle hakeutuneiden opiskelijoiden oppilaanohjauksen yhteydessä hiusalasta saatu tieto ja sitä kautta nostaa esille mahdollisia kehittämiskohteita.

Tietojeni mukaan olet ohjannut vuosien 2015-2021 aikana hiusalalle hakeutuvia opiskelijoita. Tiedustelisinkin, olisiko teidän koulussanne mahdollista toteuttaa haastatteluja ja olisitko juuri sinä kiinnostunut osallistumaan haastatteluun. Haastattelu toteutetaan teemahaastatteluna, jonka teemoja ovat: ohjaus, ohjauksen sisältö ja -tavat sekä mahdolliset kehittämiskohteet. Haastatteluun on hyvä varata aikaa noin puolitoista tuntia ja haastattelu-aikaa voit ehdottaa minulle puhelimitse tai s-postina.

Teemahaastattelut tallennetaan äänitiedostoiksi ja tallenteita käsittelee ainoastaan opinnäytetyön tekijä. Tallenteet litteroidaan ja litteroitua aineistoa säilytetään Koulutuskuntayhtymä Tavastian hallinnoimalla opinnäytetyön tekijän henkilökohtaisella OneDrive pilvitalennustilassa vain se aika, joka opinnäytetyön toteuttamisen kannalta on tärkeää. Tiedostot tullaan hävittämään OneDrive pilvitalennustilasta, kun opinnäytetyö on valmistunut. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti eikä aineistoa tulla luovuttamaan muille tai käyttämään muissa yhteyksissä. Haastatteluissa ei tulla käsittelemään henkilötietoja eikä muita tunnistetietoja, joista sinut vastaajana voitaisiin tunnistaa. Teemahaastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja haastatteluun osallistumisen voi keskeyttää milloin tahansa.

Vastaan mielelläni, jos sinulle ilmenee jotakin kysyttävää tutkimuksesta.

Ystävällisin terveisin,

Maarit Metsälä
Ammattiopisto Tavastia
Hius- ja kauneudenhoitoala
maarit.metsala@kktavastia.fi
050 550 4056

Liite 2: Teemahaastattelun kysymysrunko oppilaanohjaajille

Teema 1 Ohjaus

- mitä oppilaanohjaus on
- mitkä ovat oppilaanohjauksen tavoitteet
- miten oppilaanohjauksen tunnit sijoittuvat
- millaisia työskentelymuotoja käytät
- miten ohjaus on resursoitu
- onko haasteita

Teema 2 Sisältö / toimitavat

- millaisia asioita tunneilla käydään läpi
- millaisia asioita käyt läpi hiusalalle pyrkivien opiskelijoiden kanssa
- millaista materiaalia käytät ohjatessa hiusalalle hakeutuvia opiskelijoita
- millaista yhteistyötä teet Ammattiopisto Tavastian hiusalalan kanssa

Teema 3 Oppilaitos- ja työelämäyhteistyö oppilaanohjauksen kehittäminen

- miten kehittäisit oppilaanohjausta / materiaalia / toimintatapoja, jotta ne palvelisivat paremmin hiusalalle hakeutuvaa opiskelijaa?

Liite 3: Teemahaastattelun kysymysrunko opiskelijoille

Teema 1 Ohjaus

- oliko saamasi opinto-ohjaus ajallisesti riittävää
- osuiko opinto-ohjaus oikeaa aikaan
- saitko opinto-ohjausta yksilö vai ryhmäohjauksena
- oliko haasteita

Teema 2 Sisältö / toimintatavat

- saitko opinto-ohjaajalta tarpeeksi tietoa hiusalasta ennen valintaa
- oliko saamasi tieto monipuolista ja vastasiko se alaa, kun aloitit opiskelusi
- millaista materiaalia ohjauksen yhteydessä käytettiin
- mistä sait tai hait tietoa

Teema 3 Oppilaitos- ja työelämäyhteistyö oppilaanohjauksen kehittäminen

- miten kehittäisit oppilaanohjausta / materiaalia / toimintatapoja, jotta ne palvelisivat paremmin hiusalalle hakeutuvaa opiskelijaa?